

Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens förslag till anslag m.m. under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Utskottet behandlar även ett stort antal motioner inom socialförsäkringsområdet. Motionerna gäller anslagen eller anslutande frågor men även allmänna principer för socialförsäkringarna.

Vidare behandlar utskottet Riksrevisionens styrelses redogörelse om sjukskrivningsprocessen (2010/11:RRS3) och två motioner som har föränletts av redogörelsen.

När det gäller utgiftsområde 10 föreslår regeringen att sjukpenning ska kunna lämnas till en arbetslös under de första 14 dagarna i en sjukperiod, om det skulle framstå som oskäligt att begära att den försäkrade ska anmäla sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen samt vara beredd att ta ett erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten. Förslaget innebär även följdändringar i reglerna för tillfällig föräldrapenning och närståendepenning. Vidare görs ett förtydligande i form av att de krav som ställs på en arbetslös försäkrad vad gäller rätt till ersättning ska avse de första 14 dagarna i en sjukperiod. Vidare föreslås att riksdagen ska besluta om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt ca 93 841 miljoner kronor, samt att regeringen bemyndigas att under 2011 ingå vissa ekonomiska förpliktelser.

När det gäller utgiftsområde 11 föreslår regeringen att riksdagen ska besluta om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt ca 40 624 miljoner kronor, samt att regeringen bemyndigas att besluta om kredit i Riksgäldskontoret om högst 9 miljarder kronor för att täcka Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

När det gäller utgiftsområde 12 föreslår regeringen att riksdagen godkänner ett nytt mål för utgiftsområdet. Vidare föreslår regeringen att föräldrar fr.o.m. den 1 januari 2011 ska ha rätt till ledighet med tillfällig föräldrapen-

ning när deras barn under 18 år har avlidit; detta har även föranlett ett förslag om en följdändring i föräldraledighetslagen. Regeringen föreslår även en följdändring av reglerna för tillfällig föräldrapenning till en arbetslös enligt vad som angivits ovan. Slutligen föreslås att riksdagen beslutar om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt ca 73 092 miljoner kronor.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag men föreslår med anledning av två motioner att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om att regeringen bör möjliggöra för egenföretagare att kunna välja en kortare karenstid än sju dagar. Utskottet föreslår med anledning av några andra motioner att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om att regeringen bör göra en översyn av regelverket och tillämpningen när det gäller de olika socialförsäkringsförmåner som kan komma i fråga vid graviditet samt överväga om det behövs förändringar eller förtydliganden i socialförsäkringsbalken. Utskottet avstyrker samtliga motioner i övrigt. Riksrevisionens styrelses redogörelse bör läggas till handlingarna.

S-, MP- och V-ledamöterna samt SD-ledamoten har i särskilda yttranden redovisat partiernas budgetförslag. Därutöver finns ett särskilt yttrande från S-ledamöterna.

I ärendet finns 47 reservationer från företrädare för Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	15
Utskottets överväganden	16
Socialförsäkringarna	16
Allmänna principer för socialförsäkringarna	16
Företagares socialförsäkringsskydd	18
Socialförsäkringsförmåner vid graviditet	23
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	27
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	27
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	48
1:3 Handikappersättningar	53
1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.	54
1:5 Ersättningar för kroppsskador	57
1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	57
2:1 Försäkringskassan	58
2:2 Inspektionen för socialförsäkringen	63
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	64
1:1 Garantipension till ålderspension	65
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	66
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	68
1:4 Äldreförsörjningsstöd	70
2:1 Pensionsmyndigheten	71
Pensionsfrågor i övrigt	72
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	76
Familjepolitikens mål och inriktning m.m.	77
1:1 Allmänna barnbidrag	83
1:2 Föräldraförsäkring	87
1:3 Underhållsstöd	100
1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	102
1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn	104
1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	105
1:7 Pensionsrätt för barnår	106
1:8 Bostadsbidrag	107
Vårdnadsbidrag	111
Reservationer	114
1. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (MP)	114
2. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (SD)	114
3. Företagares socialförsäkringsskydd i övrigt, punkt 3 (SD)	115
4. Sjukförsäkringssystemet m.m., punkt 6 (S, MP, V)	116
5. Sjukförsäkringssystemet m.m., punkt 6 (SD)	117
6. Samspelet med övriga försäkringar, punkt 7 (S)	118
7. Sjuklön, punkt 8 (SD)	119
8. Flexibla ersättningsnivåer, punkt 9 (S, MP)	120
9. Ersättning vid studier, punkt 11 (MP, V)	120

10. Rehabilitering, punkt 12 (V)	121
11. Samverkan och finansiell samordning, punkt 13 (S)	122
12. Samverkan och finansiell samordning, punkt 13 (MP)	123
13. Samverkan och finansiell samordning, punkt 13 (SD)	124
14. Ekonomisk situation för personer med medfödda funktionsnedsättningar, punkt 15 (SD)	124
15. Arbetsskadeersättningar, punkt 16 (S)	125
16. Arbetsskadeersättningar, punkt 16 (V)	126
17. Arbetsskadeersättningar, punkt 16 (SD)	127
18. Försäkringskassans ärendehandläggning m.m., punkt 17 (SD)	128
19. Änkepension, punkt 19 (SD)	129
20. Bostadstillägg till pensionärer, punkt 20 (SD)	129
21. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 21 (S)	130
22. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 21 (MP)	131
23. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 21 (V)	131
24. Mål för utgiftsområde 12, punkt 22 (S)	132
25. Mål för utgiftsområde 12, punkt 22 (MP)	133
26. Moderniserad lagstiftning, punkt 23 (S, MP, V)	134
27. Hushåll med låg ekonomisk standard, punkt 24 (S)	134
28. Hushåll med låg ekonomisk standard, punkt 24 (SD)	135
29. Delat barnbidrag, punkt 26 (S, MP, SD)	136
30. Övrigt om barnbidrag, punkt 27 (S)	136
31. Övrigt om barnbidrag, punkt 27 (SD)	137
32. Inkomsttak, punkt 28 (S)	138
33. Jämställdhetsbonus, punkt 29 (S, MP)	138
34. Fördelning av föräldrapenning, punkt 30 (MP)	139
35. Fördelning av föräldrapenning, punkt 30 (V)	139
36. Intyg för tillfällig föräldrapenning, punkt 31 (S, MP)	140
37. Föräldrapenning samtidigt, punkt 32 (S, MP)	141
38. Övrigt om föräldraförsäkringen, punkt 34 (MP)	141
39. Övrigt om föräldraförsäkringen, punkt 34 (SD)	142
40. Underhållsstöd, punkt 35 (S)	143
41. Underhållsstöd, punkt 35 (SD)	144
42. Adoptionskostnadsbidrag, punkt 36 (MP)	144
43. Vårdbidrag, punkt 37 (S, MP)	145
44. Bostadsbidrag, punkt 38 (S)	145
45. Bostadsbidrag, punkt 38 (SD)	146
46. Vårdsnadsbidrag, punkt 39 (S, MP)	147
47. Vårdsnadsbidrag, punkt 39 (SD)	147
Särskilda yttranden	149
1. Anslag under utgiftsområdena 10–12 (S, MP, V)	149
2. Anslag under utgiftsområdena 10 och 12 (SD)	151
3. Försäkringskassans ärendehandläggning m.m., punkt 17 (S)	153
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	154
Proposition 2010/11:1	154
Redogörelse 2010/11:RRS3	155
Följdmotioner med anledning av redogörelse 2010/11:RRS3	155
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	155

<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens förslag	173
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	175
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens lagförslag	177

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Socialförsäkringar

1. Principer för socialförsäkringarna

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf329 av Annie Johansson (C),

2010/11:Sf386 av Johnny Munkhammar (M) och

2010/11:Sf396 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP).

Reservation 1 (MP)

Reservation 2 (SD)

2. Karenstid för egenföretagare

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om karenstid för egenföretagare. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2010/11:Sf207 av Jan Ertsborn (FP) och

2010/11:Sf306 av Adnan Dibrani och Hans Hoff (båda S).

3. Företagares socialförsäkringsskydd i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf235 av Liselott Hagberg m.fl. (FP),

2010/11:Sf236 av Christer Engelhardt (S),

2010/11:Sf264 av Jan R Andersson och Johan Hultberg (båda M),

2010/11:Sf289 av Christina Karlsson och Jasenko Omanovic (båda S) och

2010/11:Sf349 av Gunnar Sandberg och Marie Nordén (båda S).

Reservation 3 (SD)

4. Socialförsäkringsförmåner vid graviditet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om socialförsäkringsförmåner vid graviditet. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2010/11:Sf309 av Marta Obminska (M) yrkandena 1 och 2,

2010/11:Sf317 av Roza Güclü Hedin (S) och

2010/11:Sf320 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S).

Utgiftsområde 10

5. Anslag under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

a) Lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,

2. lag om ändring i lagen (2010:000) om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584).

b) Bemyndigande

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 dels för ramanslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 1 020 000 000 kr under 2012, dels för ramanslaget 2:1 Försäkringskassan ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 8 900 000 kr under perioden 2012–2013.

c) Anslag

Riksdagen anvisar för 2011 anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:1 utgiftsområde 10 punkterna 1–5 och avslår motionerna

2010/11:Fi230 av Mona Sahlin m.fl. (S, MP, V) yrkande 11,

2010/11:Sf347 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) yrkandena 1 och 2 samt

2010/11:Sf372 av Johnny Skalin och Björn Söder (båda SD).

6. Sjukförsäkringssystemet m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf1 av Tomas Eneroth m.fl. (S),

2010/11:Sf2 av Gunvor G Ericson och Magnus Ehrencrona (båda MP) yrkandena 1 och 2,

2010/11:Sf206 av Lars Beckman (M),

2010/11:Sf208 av Kerstin Lundgren (C),

2010/11:Sf214 av Christina Oskarsson m.fl. (S),

2010/11:Sf220 av Ann-Christin Ahlberg (S) yrkande 1,

2010/11:Sf228 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S),

2010/11:Sf231 av Carina Hägg (S) i denna del,

2010/11:Sf297 av Bo Bernhardsson och Peter Persson (båda S),

2010/11:Sf298 av Thomas Strand m.fl. (S),

2010/11:Sf304 av Kerstin Haglö m.fl. (S),

2010/11:Sf323 av Lennart Axelsson m.fl. (S),

2010/11:Sf334 av Billy Gustafsson m.fl. (S),

2010/11:Sf353 av Åsa Lindestam m.fl. (S) i denna del,

2010/11:Sf361 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) yrkandena 1 och 2,

2010/11:Sf364 av Åsa Lindestam m.fl. (S),

2010/11:Sf367 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 4, 5 och 8 samt

2010/11:Sf376 av Catharina Bråkenhielm m.fl. (S) och

lägger redogörelse 2010/11:RRS3 till handlingarna.

Reservation 4 (S, MP, V)

Reservation 5 (SD)

7. Samspelet med övriga försäkringar

Riksdagen avslår motion

2010/11:Sf318 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S).

Reservation 6 (S)

8. Sjuklön

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf204 av Elisabeth Svantesson (M),

2010/11:Sf248 av Olle Thorell (S) och

2010/11:Sf255 av Jan R Andersson och Bengt-Anders Johansson (båda M).

Reservation 7 (SD)

9. Flexibla ersättningsnivåer

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf223 av Hans Hoff (S) och

2010/11:Sf336 av Désirée Pethrus Engström och Roland Utbult (båda KD) yrkande 1.

Reservation 8 (S, MP)

10. Sjukpenning i samband med arbetslöshet

Riksdagen avslår motion

2010/11:Sf227 av Billy Gustafsson (S).

11. Ersättning vid studier

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf275 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda S) och

2010/11:Sf367 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 6.

Reservation 9 (MP, V)

12. Rehabilitering

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf220 av Ann-Christin Ahlberg (S) yrkande 2,

2010/11:Sf231 av Carina Hägg (S) i denna del,

2010/11:Sf330 av Margareta B Kjellin (M),

2010/11:Sf336 av Désirée Pethrus Engström och Roland Utbult (båda KD) yrkande 2,

2010/11:Sf351 av Gunnar Sandberg m.fl. (S),

2010/11:Sf353 av Åsa Lindestam m.fl. (S) i denna del,

2010/11:Sf367 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkandena 3, 7, 9 och 10 samt

2010/11:Sf369 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V).

Reservation 10 (V)

13. Samverkan och finansiell samordning

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf213 av Carin Runeson m.fl. (S),
2010/11:Sf281 av Christer Engelhardt (S),
2010/11:Sf282 av Phia Andersson m.fl. (S),
2010/11:Sf300 av Karin Åström och Hannah Bergstedt (båda S) och
2010/11:A222 av Jörgen Hellman och Hans Olsson (båda S)
yrkande 4.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (MP)

Reservation 13 (SD)

14. Politiska uppdrag

Riksdagen avslår motion

2010/11:Sf218 av Ann-Christin Ahlberg (S).

15. Ekonomisk situation för personer med medfödda funktionsnedsättningar

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf221 av Ann-Christin Ahlberg (S) och

2010/11:Sf303 av Anders W Jonsson m.fl. (C).

Reservation 14 (SD)

16. Arbetskadeersättningar

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf209 av Kenneth Johansson och Anders W Jonsson (båda C),

2010/11:Sf254 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V),

2010/11:Sf299 av Carin Runeson m.fl. (S) och

2010/11:Sf302 av Christer Winbäck (FP).

Reservation 15 (S)

Reservation 16 (V)

Reservation 17 (SD)

17. Försäkringskassans ärendehandläggning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf217 av Ann-Christin Ahlberg (S) yrkandena 1 och 2,

2010/11:Sf250 av Christer Winbäck (FP),

2010/11:Sf260 av Penilla Gunther (KD) yrkandena 1–3,

2010/11:Sf283 av Phia Andersson (S),

2010/11:Sf286 av Eva Flyborg (FP),

2010/11:Sf293 av Eva Sonidsson och Christina Karlsson (båda S),

2010/11:Sf325 av Bo Bernhardsson och Anders Karlsson (båda S),

2010/11:Sf335 av Anders Andersson och Yvonne Andersson (båda KD) yrkandena 1–3 och

2010/11:Sf356 av Erik Almqvist och Björn Söder (båda SD).

Reservation 18 (SD)

*Utgiftsområde 11***18. Anslag under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom**

a) Bemyndigande

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2011 besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret om högst 9 000 000 000 kr för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för budgetåret 2011 anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:1 utgiftsområde 11 punkterna 1 och 2 samt avslår motion 2010/11:Sf348 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V).

19. Änkepension

Riksdagen avslår motion

2010/11:Sf243 av Lars Tysklind (FP).

Reservation 19 (SD)

20. Bostadstillägg till pensionärer

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf211 av Hans Olsson m.fl. (S),

2010/11:Sf212 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och

2010/11:Sf290 av Jan Ericson (M).

Reservation 20 (SD)

21. Pensionsfrågor i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf225 av Hans Backman m.fl. (FP),

2010/11:Sf262 av Lars Ohly m.fl. (V),

2010/11:Sf269 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP),

2010/11:Sf337 av Désirée Pethrus Engström (KD) yrkande 1 och

2010/11:Sf357 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

Reservation 21 (S)

Reservation 22 (MP)

Reservation 23 (V)

*Utgiftsområde 12***22. Mål för utgiftsområde 12**

Riksdagen godkänner att målet för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn upphör att gälla samt godkänner att målet för utgiftsområdet ska vara att den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnads-

standard samt ökad valfrihet och stärkt makt över den egna livssituationen för alla barnfamiljer. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:1 utgiftsområde 12 punkt 1 och avslår motionerna 2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt 2010/11:Sf395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 24 (S)

Reservation 25 (MP)

23. Moderniserad lagstiftning

Riksdagen avslår motion

2010/11:Sf352 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) yrkande 2.

Reservation 26 (S, MP, V)

24. Hushåll med låg ekonomisk standard

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf229 av Jennie Nilsson (S),

2010/11:Sf237 av Carina Hägg (S),

2010/11:Sf247 av Carina Hägg (S),

2010/11:Sf279 av Catharina Bråkenhielm (S),

2010/11:Sf305 av Monica Green m.fl. (S),

2010/11:Sf308 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S),

2010/11:Sf327 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 9,

2010/11:Sf370 av Ann-Christin Ahlberg (S) och

2010/11:Sf380 av Désirée Liljevall m.fl. (S).

Reservation 27 (S)

Reservation 28 (SD)

25. Anslag under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Riksdagen anvisar för 2011 anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:1 utgiftsområde 12 punkt 2 och avslår motionerna

2010/11:Sf352 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) yrkande 1 och

2010/11:Sf373 av Johnny Skalin och Björn Söder (båda SD).

26. Delat barnbidrag

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf265 av Fredrik Schulte (M),

2010/11:Sf331 av Anti Avsan (M) och

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 8.

Reservation 29 (S, MP, SD)

27. Övrigt om barnbidrag

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf242 av Karin Granbom Ellison (FP),
2010/11:Sf267 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M),
2010/11:Sf296 av Christina Oskarsson (S) och
2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 7.

Reservation 30 (S)

Reservation 31 (SD)

28. Inkomsttak

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf301 av Hannah Bergstedt (S) i denna del och
2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 5.

Reservation 32 (S)

29. Jämställdhetsbonus

Riksdagen avslår motion

2010/11:Sf395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 33 (S, MP)

30. Fördelning av föräldrapenning

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf249 av Carina Hägg (S),
2010/11:Sf301 av Hannah Bergstedt (S) i denna del,
2010/11:Sf312 av Carina Hägg (S),
2010/11:Sf315 av Roza Güclü Hedin och Carin Runeson (båda S),
2010/11:Sf321 av Carina Ohlsson m.fl. (S),
2010/11:Sf383 av Gunvor G Ericson (MP),
2010/11:Sf388 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) och
2010/11:A402 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 9.

Reservation 34 (MP)

Reservation 35 (V)

31. Intyg för tillfällig föräldrapenning

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf216 av Ann-Christin Ahlberg (S),
2010/11:Sf288 av Susanne Eberstein och Christina Karlsson (båda S),
2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 6 och
2010/11:Sf395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 36 (S, MP)

32. Föräldrapenning samtidigt

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf316 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S) och
2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 4.

Reservation 37 (S, MP)

33. Kontaktdagar

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf230 av Hannah Bergstedt och Fredrik Lundh Sammeli (båda S),

2010/11:Sf328 av Hillevi Larsson (S) och

2010/11:Sf359 av Roland Utbult (KD).

34. Övrigt om föräldraförsäkringen

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf219 av Jennie Nilsson (S),

2010/11:Sf226 av Hans Backman m.fl. (FP),

2010/11:Sf233 av Betty Malmberg (M),

2010/11:Sf257 av Annika Eclund (KD) yrkande 1,

2010/11:Sf311 av Mikael Oscarsson (KD),

2010/11:Sf337 av Désirée Pethrus Engström (KD) yrkande 2,

2010/11:Sf345 av Anders Andersson och Anders Sellström (båda KD) yrkandena 1 och 2,

2010/11:Sf366 av Sten Bergheden (M) och

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkande 9.

Reservation 38 (MP)

Reservation 39 (SD)

35. Underhållsstöd

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf232 av Carina Hägg (S) yrkande 1,

2010/11:Sf343 av Anders Andersson och Penilla Gunther (båda KD) och

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 10.

Reservation 40 (S)

Reservation 41 (SD)

36. Adoptionskostnadsbidrag

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf263 av Jan R Andersson (M),

2010/11:Sf295 av Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S),

2010/11:Sf350 av Kerstin Engle och Hillevi Larsson (båda S) och

2010/11:Sf382 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP).

Reservation 42 (MP)

37. Vårdbidrag

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 12 och

2010/11:Sf374 av Ann-Christin Ahlberg (S).

Reservation 43 (S, MP)

38. Bostadsbidrag

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf215 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (båda S),

2010/11:Sf232 av Carina Hägg (S) yrkande 2,

2010/11:Sf278 av Johan Löfstrand och Louise Malmström (båda S),

2010/11:Sf280 av Catharina Bråkenhielm (S) och

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 13.

Reservation 44 (S)

Reservation 45 (SD)

39. Vårdnadsbidrag

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf224 av Caroline Helmersson Olsson (S),

2010/11:Sf291 av Jan Ericson (M),

2010/11:Sf294 av Anna Wallén (S),

2010/11:Sf326 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2010/11:Sf339 av Annika Eclund (KD) yrkandena 1–3,

2010/11:Sf358 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkandena 1 och 2,

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 3 och

2010/11:Sf390 av Mikael Oscarsson och Robert Halef (båda KD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 46 (S, MP)

Reservation 47 (SD)

Stockholm den 2 december 2010

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Gunnar Axén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Axén (M), Tomas Eneroth (S)¹, Mikael Cederbratt (M), Lars-Arne Staxäng (M), Eva-Lena Jansson (S)², Finn Bengtsson (M), Kurt Kvarnström (S)³, Ulf Nilsson (FP), Shadiye Heydari (S)⁴, Solveig Zander (C), Jasenko Omanovic (S)⁵, Saira Quicklund (M), Gunvor G Ericson (MP)⁶, Emma Henriksson (KD), Erik Almqvist (SD)⁷, Wiwi-Anne Johansson (V)⁸ och Annelie Karlsson (S)⁹.

¹⁻⁶ Avstår från ställningstagande under punkterna 5, 18 och 25.

⁷ Avstår från ställningstagande under punkterna 5 och 25.

⁸⁻⁹ Avstår från ställningstagande under punkterna 5, 18 och 25.

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2010/11:1 när det gäller utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn jämte ett stort antal motionsyrkanden väckta under den allmänna motionstiden 2010. I ärendet behandlas också Riksrevisionens styrelsens redogörelse om sjukskrivningsprocessen (2010/11:RRS3).

Regeringens lagförslag finns i bilaga 4. En redovisning av motionerna finns i bilaga 1.

Under beredningen av ärendet har Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten besökt utskottet och informerat om respektive myndighets arbete. Utskottet har också informerats om den parlamentariska socialförsäkringsutredningen av huvudsekreteraren Irene Wennemo. Utredningen ska se över de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet och bl.a. överväga förändringar som kan leda till mer hållbara sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar. Vidare har statsrådet Ulf Kristersson informerat utskottet om översynen av sjukförsäkringsreformen

Finansutskottet har i betänkande 2010/11:FiU1 tillstyrkt regeringens förslag till utgiftsramar för utgiftsområdena 10–12.

Utskottets överväganden

Socialförsäkringarna

Allmänna principer för socialförsäkringarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om allmänna principer för socialförsäkringarna.

Jämför reservationerna 1 (MP) och 2 (SD).

Gällande ordning

Centrala delar i det svenska socialförsäkringssystemet är sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och det allmänna pensionssystemet. Socialförsäkringarna finansieras i huvudsak med arbetsgivaravgifter, egenavgifter och allmän pensionsavgift.

Till begreppet socialförsäkring hänförs i många sammanhang andra förmånssystem av socialpolitisk art. Någon definition av begreppet finns inte i den svenska lagstiftningen. I socialförsäkringslagen (1999:799) har en avgränsning skett utifrån ett praktiskt betingat synsätt. Socialförsäkringslagen omfattar således de trygghetssystem som administreras av Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Förmåner från arbetslöshetsförsäkringen omfattas däremot inte av socialförsäkringslagen, bl.a. på grund av att arbetslöshetsförsäkringen till väsentliga delar är frivillig.

Vid årsskiftet träder socialförsäkringsbalken i kraft. I den har lagstiftningen om socialförsäkring samlats, och balken ersätter ungefär 30 nuvarande lagar. Socialförsäkringen delas här in i tre olika försäkringsgrenar: bosättningsbaserade, arbetsbaserade och övriga förmåner. Den nya lagen omfattar i huvudsak de förmåner som i dag omfattas av socialförsäkringslagen. Därutöver omfattar socialförsäkringsbalken bestämmelser om bistånd, statligt personskadeskydd, smittbärarersättning, närståendepenning m.m.

Motioner

Gunvor G Ericson m.fl. (MP) redovisar i motion Sf396 förslag till ett samlat trygghetssystem vid sjukdom och arbetslöshet. I detta system slås sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen ihop och ersättningsnivåerna blir enhetliga. Vissa villkor kommer dock fortfarande att vara olika vid sjukdom respektive arbetslöshet. Fler ska omfattas av systemet, t.ex. studenter. Systemet ska vara skattefinansierat. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen blir en myndighet, och arbetssättet ska präglas av helhetssyn,

effektivitet och individfokus. Försörjningsstödet flyttas från kommunerna till den nya myndigheten. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör låta utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget kan genomföras. Utredningen bör göras inom ramen för en parlamentarisk utredning.

I motion Sf329 av Anni Johansson (C) anges att många unga personer i dag arbetar korta perioder på olika jobb och dessutom är mycket utomlands som volontärer, resenärer eller studenter. För att göra trygghetssystemen mer flexibla och för att även unga ska ha möjlighet att få del av dem föreslås att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) ska grundas på faktiska inkomster under det senaste året och således utan krav på sex månaders arbete i sträck och utan begränsning till att arbetsuppehåll får vara längst tre månader.

I motion Sf386 av Johnny Munkhammar (M) anges att det behövs valfrihet och konkurrens inom sjukförsäkringen för att skapa smarta och kostnadseffektiva lösningar. Den enskilde bör därför få använda den del av arbetsgivaravgiften som betalas till sjukförsäkringen för att själv välja en leverantör av sjukförsäkring som t.ex. försäkringsbolag, annan finansiell aktör eller fackförening. Den som inte vill välja har kvar Försäkringskassan som leverantör.

Parlamentariska socialförsäkringsutredningen

En parlamentarisk kommitté har i uppdrag att se över de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet (dir. 2010:48). Kommittén ska överväga förändringar som kan leda till mer hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet. Dessa förändringar ska bidra till långsiktigt ökad sysselsättning och därmed långsiktigt hållbara statsfinanser. Sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen ska ge god ekonomisk trygghet och utformas så att arbetslinjen understöds. Båda försäkringarna ska innehålla omfattande inslag av ekonomisk omfördelning och baseras på riskdelning. Sjukförsäkringen ska även i fortsättningen vara allmän och obligatorisk. Kommittén ska i sitt arbete ta sin utgångspunkt i de reformer som regeringen genomfört inom sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. Förslagen ska även utformas ur ett företagarperspektiv.

När det gäller sjukförsäkringen ska kommittén bl.a. föreslå nya regler för inkomstunderlaget med utgångspunkt i att det ska baseras på historiska (faktiska) inkomster. Vid utformningen av reglerna ska särskilt beaktas de skyddsvärda situationer som kan finnas, t.ex. för studerande och föräldradriga.

Kommittén bör överväga lämpligheten och konsekvenserna av att införa en från statsbudgeten fristående sjukförsäkring och även möjligheterna att finansiera en sådan försäkring med en specialdestinerad socialförsäkringsavgift. Vidare ska möjligheten att föra över ansvaret för delar av sjukförsäkringen från offentliga aktörer till arbetsmarknadens parter eller privata

aktörer övervägas. Ett område som då kan vara aktuellt är arbetsskadeförsäkringen. Kommittén ska också visa på lösningar som innebär att arbetsmarknadens parter tar över ansvaret för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen för anställda som är sjukskrivna.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen ska den inkomstrelaterade ersättningen omfatta alla som förvärvsarbetar och uppfyller arbetsvillkoret. Den nuvarande formen med ett högsta belopp för ersättning och avtrappning av ersättningen under en ersättningsperiod ska bestå. Kommittén ska pröva alternativa organisationsformer för en framtida, obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Kommittén ska analysera konsekvenserna av en ökad harmonisering av sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna och se över möjligheten att skapa ett enhetligt inkomstbegrepp för de olika trygghetssystemen. Dessutom ska balansen mellan sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna och de kompletterande försäkringarna ses över.

Nya regler ska så långt som möjligt utformas så att de främjar den fria rörligheten för personer. Detta är inte minst angeläget i våra gränsområden i Norden där rörligheten är omfattande.

Kommittén ska senast den 15 september 2011 redovisa förslag till nya regler för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och senast den 15 november 2011 redovisa en analys m.m. av hur försäkringssystemen fungerar för personer som bor och arbetar eller studerar i olika nordiska länder. Arbetet ska slutredovisas senast den 15 maj 2013.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening ryms de aspekter som tas upp i motionerna inom ramen för Parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete. Kommitténs förslag bör avvaktas och utskottet avstyrker därför motionerna Sf329, Sf386 och Sf396.

Företagares socialförsäkringsskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager som sin mening att regeringen bör möjliggöra för egenföretagare att kunna välja en kortare karenstid än sju dagar. Därmed bifaller riksdagen delvis två motioner.

Riksdagen avslår motioner om företagares socialförsäkringsskydd i övrigt.

Jämför reservation 3 (SD).

Gällande ordning

För en person som driver näringsverksamhet i form av ett aktiebolag beräknas SGI:n på den lön som tas ut från bolaget (SGI på grund av inkomst av anställning). Personen likställs således med en anställd. Det innebär också att när han eller hon blir sjuk är bolaget skyldigt att betala sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön. Socialavgifter betalas på lönesumman i form av arbetsgivaravgifter.

När det gäller personer som driver näringsverksamhet som fysisk person eller i form av bl.a. handelsbolag, s.k. egenföretagare, räknas SGI:n med utgångspunkt i den taxerade nettoinkomsten (SGI på grund av inkomst av annat förvärvsarbete). Begränsningsregeln, dvs. att SGI högst kunde beräknas till s.k. jämförelseinkomst, har slopats den 1 juli 2010. Fortfarande gäller att SGI:n under uppbyggnadsskedet kan sättas högre än den skatterättsliga nettointäkten. Från och med den 1 juli 2010 finns regler om ett generellt uppbyggnadsskede på 24 månader då SGI:n ska motsvara minst vad en anställd skulle få för ett liknande arbete. Rätt till sjuklön enligt sjuklönelagen gäller inte en egenföretagare, utan företagaren får, med undantag för karenstiden, sjukpenning från Försäkringskassan även under de första 14 dagarna.

Före den 1 juli 2010 hade egenföretagare möjlighet att anmäla en karenstid i sjukförsäkringen på 3 eller 30 dagar. Den som inte valt karenstid omfattades av den grundläggande karensdagen, dvs. en dag. Den som hade valt karenstid på 3 eller 30 dagar kunde byta till en försäkring med en kortare karenstid eller utan karenstid, dock endast så länge man inte hade fyllt 55 år. Den valda karenstiden påverkade sjukförsäkringsavgiften i egenavgifterna.

Från och med den 1 juli 2010 är den grundläggande karenstiden i sjukförsäkringen för egenföretagare 7 dagar men med möjlighet att välja en längre karenstid på 14, 30, 60 eller 90 dagar. Vidare gäller en uppsägnings-tid vid begäran om kortare karenstid som motsvarar det antal dagar med vilken karenstiden förkortas. Sjukförsäkringsavgiften i egenavgifterna sänktes samtidigt med 0,74 procentenheter till 6,04 % av avgiftsunderlaget. Försäkringskassan beslutar om vilken avgiftsnivå som ska gälla för egenföretagare som valt en längre karenstid.

När det gäller tillfällig föräldrapenning gäller fr.o.m. den 1 juli 2010 regler som mer liknar dem som gäller för anställda. Det innebär att delningstalet vid beräkning av denna förmån för egenföretagare ändrats från 365 till 260 dagar och att den kan utges i högst fem kalenderdagar under en sjudagarsperiod.

För egenföretagare gäller vidare att socialavgifter betalas i form av egenavgifter och i huvudsak på den taxerade nettoinkomsten.

Motioner

Karenstid för egenföretagare

I motion Sf306 av Adnan Dibrani och Hans Hoff (S) begärs ett tillkännagivande om att en företagare även ska kunna välja en karensdag i sjukförsäkringen. Motionärerna anser att tryggheten ska vara likvärdig för anställda och egenföretagare.

I motion Sf207 av Jan Ertsborn (FP) anges att många företagare har ifrågasatt den nya karenstiden om minst sju dagar, vilket skiljer sig från vad som gäller för löntagare. Motionären begär ett tillkännagivande om att frågan om kortare karenstid för egenföretagare, en eller tre dagar, bör tas upp till omprövning.

Företagares socialförsäkringsskydd i övrigt

Gunnar Sandberg och Marie Nordén (S) begär i motion Sf349 att småföretagare i så stor utsträckning som möjligt ska omfattas av samma trygghet som anställda vid t.ex. sjukdom och föräldraskap. Ett liknande yrkande framförs i motion Sf289 av Christina Karlsson och Jasenko Omanovic (S).

I motion Sf236 av Christer Engelhardt (S) anges att övergången från anställning till företagande bör underlättas genom att nya företagare och entreprenörer ska kunna tillgodogöra sig tryggheten från tidigare anställning. Företagare bör även ha bättre inkomstrygghet vid t.ex. sjukdom, föräldraskap och arbetslöshet.

Liselott Hagberg m.fl. (FP) anger i motion Sf235 att de dagliga villkoren för ägaren till ett litet aktiebolag inte skiljer sig från de i en enskild firma, särskilt under uppbyggnadsskedet. Även aktiva fåmansbolagsägare och aktiva ägare i ekonomiska föreningar bör därför få registrera sig som företagare i sjuk- och föräldraförsäkringen samt a-kassan.

I motion Sf264 av Jan R Andersson och Johan Hultberg (M) begärs ett tillkännagivande om en översyn av möjligheten att införa en opt-out-möjlighet i socialförsäkringssystemen för företagare. Företagare ska i stället få teckna privat försäkring.

Utskottets ställningstagande

Karenstid för egenföretagare

De nya reglerna för karenstid för egenföretagare grundar sig på förslag i proposition 2009/10:120 Trygghetssystemen för företagare. Regeringen föreslog där ett antal förändringar för företagare i arbetslöshets-, sjuk- och föräldraförsäkringarna. Förslagen skulle bidra till större tydlighet och förutsägbarhet i regelverken, ökad likabehandling av företagare och anställda samt ökad valfrihet i sjukförsäkringen för företagare. Regeringen bedömde att de lämnade förslagen bl.a. skulle underlätta övergången från anställning till företagande och förbättra etablerade företagares situation. Förslagen

inom sjuk- och föräldraförsäkringarna omfattade främst egenföretagare, dvs. personer som driver egen verksamhet i form av t.ex. enskild firma eller handelsbolag och således inte företagare i fåmansbolag.

Regeringens förslag grundade sig på betänkandet Trygghetssystemen för företagare (SOU 2008:89) och en departementspromemoria från den 15 december 2009, Sjukpenninggrundande inkomst, karenstider och egenavgifter för egenföretagare (S2009/10066/SF). När det gäller karensdagar hade utredningen föreslagit en generell karenstid på 7 dagar med möjlighet att välja 30, 90, 180 eller 365 dagar. I departementspromemorian föreslogs likaså en generell karenstid på 7 dagar men med möjlighet att välja 14, 30, 60 eller 90 dagar. Utredningens betänkande remitterades till ett stort antal myndigheter, organisationer och företag; 46 remissinstanser inkom med yttrande. Även promemorian remissbehandlades.

I propositionen föreslog regeringen således att en grundläggande karenstid på 7 dagar skulle införas i sjukförsäkringen för egenföretagare. För att öka valfriheten föreslogs också att egenföretagare skulle kunna välja en längre karenstid om 14, 30, 60 eller 90 dagar.

I propositionen angavs att egenföretagare enligt de dåvarande reglerna i normalfallet hade 1 karensdag i sjukförsäkringen. Från och med dag två var en egenföretagare berättigad till sjukpenning från Försäkringskassan. Försäkringsinnehållet var därmed mer omfattande för egenföretagare än vad som gällde för arbetstagare, där ersättning från Försäkringskassan betalades ut först efter 14 dagars sjukdom. Försäkringen hade också motiverat en högre sjukförsäkringsavgift för egenföretagare än för anställda. Sammantaget bedömdes det som lämpligt att minska försäkringsinnehållet och samtidigt sänka sjukförsäkringsavgiften för egenföretagare. En generell karenstid på 7 dagar föreslogs därför, samtidigt som en motsvarande sänkning av egenavgifterna föreslogs. Försäkringskassan hade avstyrkt möjligheten att välja en längre karenstid, eftersom en sådan utformning inte skulle få önskvärd effekt. LO hade avstyrkt förslaget och ansåg att karensen för företagare inte skulle skilja sig från den som gäller för anställda samt att långa karenstider ska undvikas då sådana slår hårt mot dem som ofta drabbas av sjukdom. Organisationen Företagarna ansåg att den valbara karenstiden borde utvidgas till 180 och 365 dagar, men ansåg även att möjlighet skulle finnas att välja 1 eller 3 dagars karenstid eller att helt stå utanför delar av socialförsäkringssystemet. Svenskt Näringsliv tillstyrkte förslaget om ändrade karenstider, men ansåg att valbar karenstid borde utvidgas till upp till 365 dagar.

Regeringen delade den uppfattning som framförts av vissa remissinstanser om att för långa karenstider kunde medföra ett högt risktagande och få stora konsekvenser för enskilda företagare. Karenstidsalternativen 180 och 365 dagar borde av detta skäl inte införas. Regeringen delade däremot inte Försäkringskassans bedömning att möjligheterna att välja olika karenstider inte skulle få önskvärd effekt. Möjligheten att välja karenstid skulle ge

den enskilde egenföretagaren möjlighet att utifrån sin ekonomiska situation bedöma när ersättning i form av sjukpenning kunde bli aktuell från sjukförsäkringen.

Sju dagars grundläggande karenstid bedömdes medföra minskade förvaltningskostnader för Försäkringskassan eftersom antalet anmälda korta sjukfall kunde komma att minska något. Försäkringskassans administrationskostnader till följd av de ändrade karenstiderna bedömdes dock bli desamma som tidigare. I propositionen angavs vidare att det var viktigt att den försäkrade även fortsättningsvis gjorde sjukansökan till Försäkringskassan eftersom detta fick stor betydelse om sjukperioden skulle komma att pågå längre tid än 7 dagar.

Utskottet tillstyrkte propositionen i betänkande 2009/10:SfU15 och riksdagen följde utskottet (rskr. 2009/10:276).

Sedan riksdagen fattat sitt beslut har en del företagare m.fl. protesterat mot att det inte längre finns möjlighet att välja kortare karenstid än 7 dagar i sjukförsäkringen. Utskottet kan av det underlag som ligger till grund för såväl regeringens förslag som riksdagens beslut konstatera att reformen grundar sig på en avvägning av många aspekter som har lett till bedömningen att den grundläggande karenstiden bör vara 7 dagar men med möjlighet att välja längre karenstid. Även om de nya reglerna endast varit i kraft ett mycket kort tag anser utskottet emellertid att regeringen, mot bakgrund av de val av karenstid som egenföretagarna gjort sedan de nya reglerna infördes liksom omfattningen av de sjukfall som anmälts av egenföretagare, bör möjliggöra för egenföretagare att kunna välja en kortare karenstid än 7 dagar. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Det innebär att riksdagen delvis bifaller motionerna Sf306 och Sf207.

Företagares socialförsäkringsskydd i övrigt

Genom de ändringar i trygghetssystemen för företagare som genomfördes den 1 juli 2010 har likabehandlingen av företagare och anställda ökat och valfriheten i sjukförsäkringen för företagare ökat. Regler har också införts som underlättar övergången från anställning till företagande.

I budgetpropositionen (utg.omr. 10 s. 40) anges att sättet att beräkna den förmånsgrundande inkomsten skiljer sig åt mellan företagare som bedriver verksamhet i fåmansbolag och egenföretagare. Regeringen avser därför att, inom Regeringskansliet, närmare se över reglerna i denna del.

Parlamentariska socialförsäkringsutredningen, vars uppdrag redovisats i föregående avsitt, ska i sitt arbete beakta och utforma sina förslag även från ett företagarperspektiv. I direktiven anges bl.a. att reglerna bör utformas så att de underlättar för individer att dels växla mellan olika anställningsformer och företagarter, dels kunna kombinera dessa.

Utskottet anser att såväl resultatet av den aviserade översynen inom Regeringskansliet som förslagen från den parlamentariska kommittén bör avvaktas. Riksdagen bör därför avslå motionerna Sf349, Sf289, Sf236, Sf235 och Sf264.

Socialförsäkringsförmåner vid graviditet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager som sin mening att regeringen bör göra en översyn av regelverket och tillämpningen när det gäller de olika socialförsäkringsförmåner som kan komma i fråga vid graviditet samt överväga om det behövs förändringar eller förtydliganden i socialförsäkringsbalken. Därmed bifaller riksdagen delvis tre motioner.

Gällande regler

Socialförsäkringsförmåner som kan bli aktuella för kvinnor under graviditeten är bl.a. sjukpenning, graviditetspenning och föräldrapenning.

En gravid kvinna kan få sjukpenning om hon blir sjuk under graviditeten och sjukdomen sätter ned arbetsförmågan. Det gäller oberoende av om sjukdomen beror på graviditeten eller inte. En normal graviditet betecknas däremot inte som sjukdom, men om graviditetsbesvären blir svåra kan de jämföras med sjukdomstillstånd. Vissa komplikationer under graviditeten betraktas som sjukdom och ger rätt till sjukpenning. Det gäller t.ex. hotande förtidsbörd, hotande missfall, flerbarnsgraviditet och RH-immunisering. Vid sjukdom är arbetsgivaren skyldig att betala sjuklön under de första 14 dagarna.

Rätt till havandeskapspenning förutsätter inte att det föreligger en sjukdom, utan havandeskapspenning utges om havandeskapet sätter ned kvinnans förmåga att utföra sina arbetsuppgifter och hon inte kan omplaceras till mindre ansträngande arbete. Havandeskapspenning kan utbetalas fr.o.m. den 60:e dagen t.o.m. den 11:e dagen före beräknad förlossning. Havandeskapspenning kan utges, även om arbetsförmågan inte är nedsatt, om kvinnan förbjuds att utföra sina vanliga arbetsuppgifter på grund av risker i arbetsmiljön och hon inte kan omplaceras till annat arbete.

Föräldrapenning kan tas ut av modern fr.o.m. den 60:e dagen före barnets beräknade födelse. För rätt till föräldrapenning före nedkomsten krävs inte någon nedsatt arbetsförmåga utan endast att kvinnan inte arbetar. Antalet ersatta dagar avräknas från det totala antalet föräldrapenningdagar som kan tas ut i samband med barns födelse.

Motioner

Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) begär i motion Sf320 en översyn av kriterierna så att även arbetsoförmåga som kan uppstå på grund av graviditet omfattas av sjukförsäkringen.

I motion Sf317 av Roza Güclü Hedin (S) begärs en översyn av möjligheterna att få sjukpenning eller havandeskapspenning på grund av försämrad arbetsförmåga under graviditet.

I motion Sf309 av Marta Obminska (M) begärs tillkännagivanden om dels att kvinnors graviditetsrelaterade besvär behandlas olika i trygghetssystemen, dels att regeringen bör analysera olikheterna i behandlingen och åtgärda bristerna.

Utskottets ställningstagande

Problem med gränsdragningen mellan olika socialförsäkringsförmåner som kan komma i fråga för en gravid kvinna har redan tidigare uppmärksammats.

Av den undersökning om gravida kvinnors situation som Riksförsäkringsverket (RFV) lät göra och som publicerades i rapporten Gravida kvinnors situation (RFV analyserar 2003:7) drog RFV slutsatsen att den regionala variationen av den totala andelen ersatta kvinnor inte var så stor men att det fanns stora regionala skillnader i fördelningen mellan uttagen av sjukpenning, havandeskapspenning och föräldrapenning. RFV ansåg att de regionala skillnaderna tydde på en olikformighet i tillämpningen som inte var tillfredsställande. I rapporten angavs att hanteringen av de tre förmånerna och hur gränsdragningen skulle göras mellan dessa var svår och att kvinnor upplevde stödsystemet som orättvist och godtyckligt.

Riksrevisionen har därefter följt upp utvecklingen av de regionala skillnaderna och granskat hur RFV och Försäkringskassan har agerat för att skapa förutsättningar för en lagenlig och enhetlig handläggning. Granskningen redovisades i rapporten Socialförsäkringsförmåner till gravida – Försäkringskassans agerande för en lagenlig och enhetlig tillämpning (RiR 2006:30).

I rapporten anges att sju av tio gravida kvinnor får ersättning från socialförsäkringssystemet någon gång under de tre sista månaderna av graviditeten. Skillnaderna mellan länen, om man ser till den totala andelen ersatta kvinnor, är fortfarande relativt små, samtidigt som variationerna för respektive förmån alltså är relativt stora. En möjlig förklaring är enligt Riksrevisionen att det är föräldraförsäkringen som får kompensera för olikheter i tillämpningen av förmånerna sjukpenning och havandeskapspenning. Därutöver finns det en stor spännvidd i diagnosmönster mellan länen, vilket pekar på att det kan finnas behov av en ökad samverkan mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården för att öka precisionen vid sjukskrivning av gravida. Riksrevisionen har inte närmare analyserat orsakerna till de regionala skillnaderna eller om skillnaderna är motiverade eller inte.

Riksrevisionen anser att Försäkringskassans kunskap om orsakerna till de regionala skillnaderna i ersättningar till gravida samt hur de kan åtgärdas är bristfällig och att Försäkringskassan i kvalitetsarbetet inte har uppmärksammat de särskilda svårigheter som rör tillämpningen av ersättningar till gravida.

I granskningen rekommenderar Riksrevisionen att Försäkringskassan vidtar åtgärder för att säkerställa att bedömningen av rätt till ersättning för gravida sker på ett lagenligt och enhetligt sätt. Försäkringskassan bör analysera orsakerna till, samt förbättra uppföljningen av, regionala skillnader i ersättning till gravida samt utveckla den interna styrningen så att ärendövergripande problem uppmärksammas. Inom ramen för detta arbete bör bl.a. verksamhetsuppföljningen utvecklas så att effektiva arbetsformer på lokal nivå kan upptäckas och spridas till övriga landet. Riksrevisionen rekommenderar också regeringen att noggrant följa Försäkringskassans agerande för en lagenlig och enhetlig tillämpning av ersättningar till gravida.

Utskottet noterar vidare att Arbetsförmågeutredningen i sitt betänkande (SOU 2009:89) har lagt fram förslag om en ny förmån, graviditetspenning, som ska kunna utges till en gravid kvinna som på grund av graviditeten anser sig behöva vara ledig från sitt arbete. Graviditetspenningen ska kunna utges under 30 dagar och tidigast med början 30 dagar före beräknad förlossning och längst till förlossningen. Havandeskapspenningen ersätts samtidigt av en särskild graviditetspenning som ska kunna utges fr.o.m. 60 dagar till 30 dagar före beräknad förlossning på villkor som motsvarar havandeskapspenningen. Utredningens förslag motiveras av att gränsen mellan vad som ska anses vara en normal graviditet och sjukdom är flytande, vilket gör bedömningen av rätten till sjukpenning svår, och att införandet av en graviditetspenning skulle innebära en ökad likformighet. Samtidigt minskar administrationskostnaderna, och kostnaden för sjuklöneperioderna försvinner.

Utskottet noterar också att bedömningen av gravida kvinnors rätt till sjukpenning har aktualiserats i en skadeståndstalan som Diskrimineringsombudsmannen (DO) fört mot Försäkringskassan. Talan gäller fyra kvinnor som begärt sjukpenning under graviditeten och där Försäkringskassan i skilda beslut under 2006 helt eller delvis avslagit denna begäran. I samtliga fall har länsrätten efter överklagande beviljat sjukpenning i begärd omfattning. DO hävdade att Försäkringskassan utsatt kvinnorna för direkt diskriminering och trakasserier på grund av kön i strid med 11 § jämfört med 3 § 1 och 3 lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering och därför ska betala skadestånd enligt 16 § samma lag.

Stockholms tingsrätt fann i sin dom den 3 november 2009 att Försäkringskassan gjort sig skyldig till direkt könsdiskriminering genom att neka kvinnorna sjukpenning. Enligt vad som anges i domskälen har det gjorts antagligt att Försäkringskassan har tillämpat ett mer restriktivt synsätt vid bedömningen av kvinnornas rätt till sjukpenning med hänvisning till att deras besvär, om än så allvarliga, har varit graviditetsrelaterade och att

sådana typiskt sett inte berättigar till sjukpenning. Att Försäkringskassans synsätt har haft visst stöd i äldre motivuttalanden om sjukdomsbegreppet och den normala livsprocessen påverkar inte bedömningen av om diskriminering har förekommit.

Domen överklagades av Försäkringskassan. Även Svea hovrätt fann i sin dom den 30 september 2010 att Försäkringskassan utsatt kvinnorna för direkt diskriminering och därmed var skyldig att utge skadestånd. I domen konstaterar hovrätten att den bakomliggande orsaken till sjukdomssymtom eller besvär enligt ordalydelsen i den för sjukpenning grundläggande bestämmelsen i 3 kap. 7 § första stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring saknar betydelse vid bedömningen av om sjukpenning ska beviljas. I domskälen anges vidare att hovrätten vid en samlad bedömning funnit att DO visat att Försäkringskassans avslagsbeslut haft samband med att kvinnorna varit gravida och att det är antagligt att en icke-gravid man med liknande besvär skulle ha beviljats sjukpenning. Redan det faktum att Försäkringskassan vid sin bedömning av gravida kvinnors rätt till sjukpenning i allmänhet tillämpat en särskild och strängare bedömningsnorm än för en man och att Försäkringskassan därmed även beaktat den bakomliggande orsaken till symtomen, talar för att kvinnorna blivit utsatta för könsdiskriminering och DO har i varje fall gjort antagligt att så varit fallet. Försäkringskassan har inte styrkt att besluten inte haft något samband med graviditet och att även en man med motsvarande besvär skulle ha nekats sjukpenning. Försäkringskassan har därmed utsatt samtliga kvinnor för direkt diskriminering och är skyldig att utge skadestånd.

Försäkringskassan har överklagat hovrättens dom till Högsta domstolen. Försäkringskassan anser att den inte har diskriminerat gravida kvinnor utan endast har tillämpat gällande lagstiftning och att det därför är viktigt att Högsta domstolen får bedöma hur reglerna om sjukpenning står sig i förhållande till diskrimineringslagstiftningen.

Utskottet kan av det ovanstående konstatera att det föreligger svårigheter med bedömningskriterierna vid graviditetsrelaterade besvär. Regeringen bör därför, inte minst mot bakgrund av de kollisioner mellan socialförsäkringslagstiftningen och diskrimineringslagstiftningen som kan ha inträffat, göra en särskild översyn av regelverket och tillämpningen när det gäller de olika socialförsäkringsförmåner som kan komma i fråga vid graviditet. Regeringen bör därvid överväga om det behövs förändringar eller förtydliganden i den nya socialförsäkringsbalken som träder i kraft vid årsskiftet. Regeringens överväganden med anledning av översynen bör därefter redovisas för riksdagen. Utskottet föreslår att riksdagen, med delvis bifall till motionerna Sf320, Sf317 och Sf309, tillkännager detta som sin mening för regeringen.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar sjukpenning, rehabiliteringspenning, närståendepenning, aktivitets- och sjukersättning inklusive bostadstillägg till personer med sådan ersättning, handikappersättning, ersättning vid arbets- och kroppsskador samt bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvården. Utgiftsområdet innefattar även Försäkringskassan och Inspektionen för socialförsäkringen.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även Riksrevisionens styrelses redogörelse om sjukskrivningsprocessen (2010/11:RRS3) samt de motioner som inkommit med anledning av denna.

Finansutskottet har för 2011, i enlighet med regeringens förslag, föreslagit att ramen för utgiftsområde 10 fastställs till 93 840 miljoner kronor (bet. 2010/11:FiU1).

1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i socialförsäkringsbalken bl.a. i fråga om rätten till sjukpenning för arbetslös och regeringens förslag till ändring i föräldraledighetslagen (1995:584).

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:1 ingå ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 1 020 miljoner kronor under 2012.

Riksdagen lägger Riksrevisionens styrelses redogörelse om sjukskrivningsprocessen (2010/11:RRS3) till handlingarna.

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om sjuklön, flexibla ersättningsnivåer, ersättning vid studier, sjukpenningfrågor i övrigt, rehabilitering samt samverkan och finansiell samordning.

Jämför reservationerna 4 (S, MP, V), 5 (SD), 6 (S), 7 (SD), 8 (S, MP), 9 (MP, V), 10 (V), 11 (S), 12 (MP) och 13 (SD).

Gällande ordning

Den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att få tills vidare för eget arbete, antingen som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av

anställning) eller på annan grund (inkomst av annat förvärvsarbete). För rätt till sjukpenning krävs att den försäkrade har en SGI som uppgår till minst 24 % av prisbasbeloppet. Vid beräkning av SGI bortses från inkomster som överstiger 7,5 prisbasbelopp. Under perioden den 1 juli–31 december 2006 gällde gränsen 10 prisbasbelopp. Från och med den 1 januari 2008 gäller att SGI ska multipliceras med talet 0,97 vid beräkning av dagsättningar, t.ex. sjukpenning.

Enligt lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL) har arbetstagare under de första 14 dagarna av ett sjukfall rätt till sjuklön från arbetsgivaren. För den första dagen i sjuklöneperioden betalas ingen ersättning (karensdag). För de återstående dagarna behåller den anställde 80 % av lönen och andra anställningsförmåner.

Antalet karensdagar är begränsat till tio under en tolv månadersperiod (allmänt högriskskydd). För en arbetstagare som lider av sjukdom som kan antas medföra ett större antal sjukperioder med sjuklön under en tolv månadersperiod kan Försäkringskassan besluta om s.k. särskilt högriskskydd. Då betalas sjuklön ut för första dagen, och arbetsgivaren får ersättning från sjukförsäkringen. Vidare gäller ett särskilt högriskskydd för den som har en sjukdom, som medför risk för en eller flera längre sjukperioder under en tolv månadersperiod. Även i dessa fall får arbetsgivaren ersättning från sjukförsäkringen. Däremot betalas inte sjuklön ut för karensdag.

Efter sjuklöneperioden betalas sjukpenning ut enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Sjukpenning utges vid sjukdom som sätter ned arbetsförmågan med minst en fjärdedel. Även den som är arbetslös kan ha rätt till sjukpenning.

Enligt den s.k. rehabiliteringskedjan gäller följande. Från och med den 1 juli 2008 ska Försäkringskassan, vid bedömningen av om arbetsförmågan är nedsatt, beakta om den försäkrade på grund av sjukdomen är ur stånd att utföra sitt vanliga eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder den anställde. Från och med dag 91 i sjukperioden ska det även beaktas om den försäkrade kan försörja sig efter en omplacering till annat arbete hos arbetsgivaren. Från och med dag 181 ska det dessutom, om det inte finns särskilda skäl mot det, beaktas om den försäkrade har sådan förmåga att han eller hon kan försörja sig själv genom förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden i övrigt, eller genom annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. Om det finns särskilda skäl, eller om det i annat fall kan anses oskäligt, ska prövningen mot hela arbetsmarknaden kunna skjutas upp.

Sjukpenning med 80 % av SGI ska endast betalas ut under 364 dagar inom en ramtid av 450 dagar. Därefter kan en försäkrad efter skriftlig ansökan få s.k. förlängd sjukpenning motsvarande 75 % av SGI. En försäkrad som lider av allvarlig sjukdom kan i stället ha rätt till fortsatt sjukpenning med 80 % av SGI. Före den 1 januari 2010 gällde att synnerliga skäl måste föreligga för att fortsatt sjukpenning skulle kunna betalas ut. Förlängd sjukpenning ska kunna betalas ut under 550 dagar. För fortsatt

sjukpenning gäller inte någon tidsgräns. Från och med den 1 januari 2010 gäller att en försäkrad i vissa fall kan få förlängd sjukpenning utöver 550 dagar. Detta kan medges bl.a. när den försäkrade vårdas intagen på sjukhus eller på annat sätt får omfattande vård utan att vara intagen på sjukhus.

SjLL omfattar inte egenföretagare och uppdragstagare. För dessa gäller från och med den 1 juli 2010 dels en grundläggande karenstid på 7 dagar, dels en möjlighet att välja en längre karenstid om 14, 30, 60 eller 90 dagar.

Arbetsgivaren har inom ramen för sin verksamhet ansvar för de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering. Däremot är arbetsgivaren sedan den 1 juli 2007 inte längre skyldig att göra en rehabiliteringsutredning enligt AFL. I stället är det arbetsgivaren som ska lämna de upplysningar till Försäkringskassan som behövs för att den försäkrades behov av rehabilitering snarast ska kunna klarläggas. Arbetsgivaren ska även i övrigt medverka till detta. Från och med den 1 januari 2009 gäller att Försäkringskassan ska kunna begära att en försäkrad lämnar ett utlåtande av sin arbetsgivare till Försäkringskassan med uppgift om de möjligheter som finns på arbetsplatsen att ta till vara hans eller hennes arbetsförmåga, t.ex. genom omplacering hos arbetsgivaren eller anpassning av arbetsplatsen.

Försäkringskassan har sedan 1992 års rehabiliteringsreform ett ansvar för att samordna samhällets resurser för att återge en sjukskriven person arbetsförmågan och förutsättningarna för att förvärsa arbeta. Försäkringskassan har således ett generellt ansvar för att den försäkrades rehabiliteringsbehov klarläggs och att de åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering. Rehabiliteringsersättning betalas under vissa förutsättningar ut när en försäkrad, vars arbetsförmåga till följd av sjukdom är nedsatt med minst en fjärdedel, deltar i en arbetslivsinriktad rehabilitering. Rehabiliteringsersättning består av rehabiliteringspenning, som motsvarar 80 % av SGI, och ett särskilt bidrag.

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska genom samverkan underlätta övergången från ersättning via sjukförsäkringen till aktivt arbetssökande och nytt arbete. För detta har myndigheterna, på regeringens uppdrag, upprättat en nationell handlingsplan för stöd till den enskildes återgång i arbete. Handlingsplanen har fokus på effektiv matchning till arbete samtidigt som människor ska få det stöd de behöver. Regeringen har pekat ut arbetet med den nationella handlingsplanen som ett viktigt verktyg i samband med införandet den 1 juli 2008 av den s.k. rehabiliteringskedjan. Målgruppen för rehabiliteringsinsatser via denna s.k. handlingsplanssamverkan är arbetslösa med ersättning från sjukförsäkringen och sjukskrivna anställda som bedöms behöva byta anställning på grund av ohälsa. För att öka möjligheterna till arbete för personer som har fått maximalt antal ersättningsdagar i sjukförsäkringen infördes den 1 januari 2010 ett nytt individanpassat arbetsmarknadspolitiskt program, arbetslivsintroduktion. Målet med arbetslivsintroduktionen är att den som har deltagit i programmet ska ha fått sitt behov av stöd för återgång till arbete utrett. Arbetslivsintroduktion kan som längst pågå under tre månader.

Från och med den 1 januari 2004 gäller lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. Finansiell samordning kan ske frivilligt mellan Försäkringskassan, ett landsting, Arbetsförmedlingen och en eller flera kommuner. Därigenom ska en effektiv resursanvändning underlättas. Den finansiella samordningen ska bedrivas genom ett fristående samordningsförbund, vari de samverkande parterna är representerade. Från och med den 1 januari 2010 gäller att kommuner och landsting i olika län kan vara medlemmar i samma samordningsförbund. Dessförinnan var bildandet av samordningsförbund begränsat av det geografiska område som ett landsting utgör. Målgruppen för den finansiella samordningen utgörs av personer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete.

Finansiell samverkan kan även ske enbart mellan sjukförsäkringen och hälso- och sjukvården. I denna samverkansform ska Försäkringskassan tillsammans med landstingen verka för att förbättra behandling och rehabilitering så att den enskildes arbetsförmåga kan återställas.

Fem procent av anslaget för sjukpenning får användas för finansiell samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Dessa medel är statens resurser för såväl Försäkringskassans som Arbetsförmedlingens kostnader för samverkan och finansiell samordning.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) bildades den 1 juli 2009. Myndigheten utgör en självständig tillsynsfunktion inom socialförsäkringsområdet. ISF ska genom systemtillsyn och effektivitetsgranskning värna rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet. ISF:s tillsynsområde omfattar Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten i de delar som inte står under Finansinspektionens tillsyn och Skattverket i de delar som avser beslut om pensionsgrundande inkomst. Myndigheten befinner sig under 2010 i ett uppbyggnadsskede för att under 2011 vara fullt bemannad. Genom bildandet av ISF har en oberoende tillsyn över socialförsäkringsområdet införts.

Fram t.o.m. augusti 2010 har sex rapporter publicerats av ISF. Rapporterna har bl.a. berört Försäkringskassans verkställighet av domar, rehabiliteringskedjans effekter på sjukskrivningstider samt regionala skillnader i sjukskrivning.

ISF deltar i det samverkansuppdrag som Ekonomistyrningsverket har fått av regeringen vilket syftar till att bl.a. utveckla metoder och redovisning av resultat av arbetet med att minska de felaktiga utbetalningarna i välfärdssystemen genom att skapa ett forum för informationsutbyte och lärande över myndighetsgränserna på området.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2011 till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. anvisar ett ramanslag på ca 21 965 miljoner kronor. Vidare föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:1 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 020 miljoner kronor under 2012.

I propositionen föreslår regeringen även att sjukpenning ska kunna lämnas under de första 14 dagarna i en sjukperiod, om det skulle framstå som oskäligt att begära att den försäkrade ska anmäla sig som arbets sökande hos den offentliga arbetsförmedlingen samt vara beredd att ta ett erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten. Förslaget innebär även följdändringar i reglerna för tillfällig föräldrapenning och närståendepenning. Vidare görs ett förtydligande i form av att de krav som ställs på en arbetslös försäkrad vad gäller rätt till ersättning ska avse de första 14 dagarna i en sjukperiod. Bestämmelserna ska enligt förslaget träda i kraft den 1 januari 2011.

Regeringen konstaterar att målet med sjukförsäkringsreformen är på väg att uppfyllas. I takt med att sjukfrånvaron har minskat har även de regionala skillnaderna minskat betydligt. I ett internationellt perspektiv ligger den svenska sjukfrånvaron alltmer i linje med genomsnittet för jämförbara länder inom EU och OECD. Antalet personer som får sjukpenning har minskat och sjukskrivningstiderna har förkortats. Antalet personer med sjukersättning minskar och regeringen bedömer att minskningstakten kommer att öka framöver. Däremot har inte antalet personer som beviljas aktivitetsersättning minskat. Därutöver är kvinnor fortfarande sjukskrivna i större omfattning än män, även om skillnaden minskar.

Huvudinriktningen för regeringens reformerade sjukförsäkring har varit att sjukförsäkringen måste ge drivkrafter för att ta till vara individens arbetsförmåga och förbättra stödet för individen och erbjuda fler vägar tillbaka till arbete. Fokus ska ligga på tidiga och aktiva insatser så att den sjukskrivne får ökad möjlighet att komma tillbaka i arbete.

Bland åtgärder för att motverka långvarig sjukfrånvaro kan nämnas rehabiliteringskedjan med fasta tidsgränser för prövning av arbetsförmåga, begränsning av tiden under vilken en person kan få sjukpenning, beviljande av sjukersättning endast om arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt, rehabiliteringsgarantin för bättre tillgång till medicinsk rehabilitering och sjukskrivningsmiljarden. Regeringen har även vidtagit åtgärder för att underlätta återgång i arbete efter långvarig sjukfrånvaro, såsom arbetslivsintroduktionen, möjlighet för personer med sjukersättning att pröva sin arbetsförmåga utan att förlora sin rätt till sjukersättning och en försöksverksamhet där privata och sociala företag hjälper långtidssjukskrivna tillbaka till arbete.

Under föregående riksdagsår vidtogs åtgärder i syfte att förbättra villkoren i sjukförsäkringen. Bland annat beslutade riksdagen, på förslag av regeringen, att den prövning mot hela arbetsmarknaden, som ska ske efter 180 dagar i sjukperioden, ska kunna skjutas upp inte bara – som gällde tidigare – om särskilda skäl föreligger utan även om det i annat fall kan anses oskäligt. Riksdagen beslutade också att fortsatt sjukpenning (80 % av SGI) ska kunna utges, om den försäkrade är arbetsoförmögen till följd av en allvarlig sjukdom. Tidigare gällde att det krävdes synnerliga skäl för att fortsatt sjukpenning skulle kunna beviljas.

Under 2010 väntas sammanlagt 43 000 personer (21 000 sjukfall, 22 000 tidsbegränsade sjukersättningar) uppnå maximal tid i sjukförsäkringen. Enligt statistik från Försäkringskassan nådde nära 18 000 personer maximal tid i sjukförsäkringen vid förra årsskiftet. Nära en femtedel stannade dock i sjukförsäkringen då de beviljades antingen fortsatt sjukpenning på grund av allvarlig sjukdom, förlängd sjukpenning i vissa fall eller sjukersättning. Det innebär att drygt 14 000 personer lämnade sjukförsäkringen, och 90 % av dessa skrev in sig hos Arbetsförmedlingen. Av dessa 14 000 personer är två tredjedelar kvinnor.

Regeringen har vidare avsatt i storleksordningen 996 miljoner kronor till rehabiliteringspenningen inklusive statlig ålderspensionsavgift samt 600 miljoner kronor till företagshälsovårdsutveckling och 1 miljard kronor till rehabiliteringsgarantin.

Redogörelse till riksdagen 2010/11:RRS3

Riksrevisionen har granskat införandet av de nya bestämmelserna om en förändrad sjukskrivningsprocess. Resultatet redovisas i rapporten En förändrad sjukskrivningsprocess (RiR 2010:9). Riksrevisionens styrelse har till riksdagen inkommit med en redogörelse för rapporten av vilken bl.a. följande framgår:

Granskningen visar att införandet av de nya reglerna inom sjukförsäkringen har fungerat mindre väl. Samtidigt visar granskningen även på vissa positiva iakttagelser. Styrelsen noterar således att den nya sjukskrivningsprocessen gett både positiva och negativa effekter.

Enligt Riksrevisionen har Försäkringskassans handläggare haft svårt att tillämpa de nya reglerna på grund av en alltför kort förberedelsestid och ett komplicerat regelverk. Bristerna i hanteringen har ökat risken för att försäkringskassorna inte tillämpar reglerna likformigt och att enskilda kommit att behandlas olika. De positiva iakttagelserna är att den nya rehabiliteringskedjan har ökat förutsägbarheten i sjukförsäkringen och gett en mer aktiv sjukskrivningsprocess med tidiga insatser.

Försäkringsområdet har varit föremål för ett intensivt omstruktureringsarbete de senare åren. Försäkringskassan, som bildades 2005, skulle göra ärendehantering mer enhetlig och effektiv. Trots detta har styrelsen i samband med flera senare granskningar av Riksrevisionen konstaterat liknande

brister i hanteringen inom socialförsäkringsområdet som i den nu aktuella granskningen. Det är enligt styrelsen viktigt att de begrepp i regelverket som handläggarna har att tillämpa så långt möjligt är definierade i förarbeten och i andra dokument. Det är vidare viktigt att regeringen vid större förändringar ser till att de tillämpande myndigheterna ges tillräcklig tid att på ett samlat sätt genomföra förberedelsearbetet.

Styrelsen noterar att det inom Försäkringskassan nu pågår olika projekt i syfte att komma till rätta med problemen. Det arbetet bör enligt styrelsen intensifieras, inte minst mot bakgrund av att problemen varit uppmärksammade under en längre tid. Enskilda som kommer i kontakt med Försäkringskassan måste alltid kunna förväntas få en likartad och rättvis behandling i enlighet med lagstiftningens syfte. Styrelsen betonar också vikten av att regeringen nu verkar för att hela ansvarskedjan i sjukförsäkringsprocessen ska fungera bättre, dvs. att inblandade myndigheter, arbetsgivare samt läkare och hälso- och sjukvården samverkar för en effektiv hantering.

Motioner med anslagseffekt 2011

Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna och Vänsterpartiet

I motion Fi230 av Mona Sahlin m.fl. (S, MP, V) yrkande 11 begärs att regeringen ska återkomma med förslag till en ny modern och rättssäker sjukförsäkring utan stupstock. Motionärerna anför att ingen ska utförsäkras bara för att en administrativ gräns passeras. Dagens tidsgränser ska ersättas med individuella rehabiliteringsplaner. Vidare ska taket i sjukförsäkringen höjas till 8 prisbasbelopp 2011 och till 8,5 prisbasbelopp 2012. På sikt ska taket höjas till 10 prisbasbelopp.

Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) begär i motion Sf347 yrkande 1 att riksdagen till anslaget 1:1 ska anvisa 2 500 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. Motionärerna anser att taket i sjukförsäkringen ska höjas i två steg till 8,5 prisbasbelopp 2012. Vidare ska den borte gränsen i sjukförsäkringen avskaffas. Följande anslagsförändringar föreslås. 2011 vill motionärerna investera 2,2 miljarder kronor i en bättre sjukpenning och rehabilitering, 800 miljoner kronor för rehabilitering och försörjning för utförsäkrade och 1,4 miljarder kronor för höjd ersättningsnivå i sjukförsäkringen och avskaffad borte gräns i försäkringen. Därutöver tillförs anslaget 1:1 300 miljoner kronor som konsekvens av förslag till förändringar av arbetslöshetsersättningen under utgiftsområde 14. I samma motion, yrkande 2, begärs ett tillkännagivande av att sjukförsäkringen ska ändras till en modern sjukförsäkring där stelbenta tidsgränser ska ersättas med individuella rehabiliteringsplaner.

Sverigedemokraterna

Johnny Skalin och Björn Söder (SD) yrkar i motion Sf372 (delvis) att riksdagen till anslaget 1:1 ska anvisa 400 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit för budgetår 2011. Motionärerna vill höja taket i

sjukförsäkringen till 8 prisbasbelopp. Vidare vill man avvakta en mer långsiktig utvärdering av det nya systemets effekter innan man föreslår nya och mer djupgående reformer på området.

Motionärerna anför att reformeringen av det gamla sjukförsäkringssystemet var nödvändigt. Emellertid är det av yttersta vikt att – samtidigt som man intensifierar ansträngningarna med att få tidigare sjukskrivna och förtidspensionerade att helt eller delvis återgå till arbete – respekt och hänsyn visas de människor som är så svårt sjuka att de är permanent arbetsoförmögna. Både regeringen och Försäkringskassan har brustit i detta avseende.

Motioner utan anslagseffekt 2011

Sjukförsäkringssystemet m.m.

I motion Sf361 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) yrkande 1 föreslås att riksdagen begär att regeringen skyndsamt återkommer med förslag till en bestämmelse om en individuell prövning av arbetsförmågan och förslag om avskaffande av bestämmelsen om den tvingande prövningen mot hela arbetsmarknaden efter 180 dagar. I yrkande 2, samma motion, begär motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag till en bestämmelse om att genomföra en individuell bedömning (arbetsförmågan) och avskaffa de absoluta tidsgränserna i sjukförsäkringen.

Christina Oskarsson m.fl. (S) begär i motion Sf214 att alla utförsäkringar ska stoppas. Motionärerna anför att enligt de nu gällande reglerna kastas svårt sjuka människor, som uppenbart saknar möjlighet att klara ett arbete, ut ur försäkringen och hänvisas till Arbetsförmedlingens arbetslivsintroduktion.

I motion Sf220 av Ann-Christin Ahlberg (S) begärs i yrkande 1 att sjukförsäkringen skyndsamt förändras på så sätt att de kommande årens massutförsäkringar förhindras. Motionären anför att sjukreglerna måste ändras så att de blir mer mänskliga.

Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S) yrkar i motion Sf228 att en utredning bör tillsättas med uppdrag att kartlägga och analysera konsekvenserna av dagens sjukförsäkring.

I motion Sf231 av Carina Hägg (S) (delvis) begärs att sjukförsäkringen ses över. Motionären anför att sjukförsäkringen behöver reformeras, bl.a. bör en individuell bedömning göras av arbetsförmågan senast sex veckor efter den första sjukskrivningsdagen; dagens stelbenta tidsgränser ska avskaffas. Vidare behövs en stegvis höjning av taket i sjukförsäkringen.

Bo Bernhardsson och Peter Persson (S) begär i motion Sf297 ett tillkännagivande av att en ny sjukförsäkringsreform måste till. I denna reformering, anför motionärerna, ska den sjukes rättigheter och personliga förutsättningar att ta ett arbete sättas i främsta rummet. Vidare ska såväl anställnings- som försörjningstryggheten värnas.

I motion Sf298 av Thomas Strand m.fl. (S) yrkas att sjukförsäkringen görs om. Därvid ska den prövning av arbetsförmågan som enligt nu rådande försäkring ska göras efter 180 dagar och mot hela arbetsmarknaden förändras. Stelbenta tidsgränser ska ersättas med individuella rehabiliteringsplaner. Mer ska satsas på verklig rehabilitering. Vidare ska taket i sjukförsäkringen höjas och målet vara att de allra flesta ska få ut 80 % av sin tidigare inkomst.

I motion Sf304 av Kerstin Haglö m.fl. (S) begärs att en översyn görs av bestämmelserna i sjukförsäkringen för att snabbt korrigera de brister som finns.

Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) yrkar i motion Sf318 ett tillkännagivande av att det behövs en översyn av reglerna i sjukförsäkringssystemet. Sjuka ska inte ramla mellan stolarna, och ersättningssystemen ska inte motverka varandra och inte heller ta bort möjligheter till ersättningar från tecknade kollektiva avtalsförsäkringar.

I motion Sf323 av Lennart Axelsson m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande av behovet av en human och solidarisk sjukförsäkring. Motionärerna anför att under de senaste åren har sjukförsäkringen i grunden förändrats och försämrats.

Billy Gustafsson m.fl. (S) yrkar i motion Sf334 att sjukförsäkringens sista administrativa dag och tidsgräns avskaffas och ersätts med aktiva insatser som bygger broar tillbaka till arbetslivet.

Åsa Lindestam m.fl. (S) begär i motion Sf353 (delvis) att systemet med sjukförsäkringar ses över. Motionärerna anför att tidsgränserna i sjukförsäkringen bör tas bort.

Åsa Lindestam m.fl. (S) anför i motion Sf364 att förändringar i sjukförsäkringen måste vidtas. Sjukförsäkringen måste ses över för att ge större trygghet för enskilda individer. Motionärerna anför att även rutinerna kring ersättningsgrundande beslut för sjukförsäkringen behöver förbättras och den ekonomiska tryggheten vid sjukdom stärkas.

Catharina Bråkenhielm m.fl. (S) begär i motion Sf376 ett tillkännagivande av vikten av att slå vakt om vårt trygghetssystem som en grundpelare i vårt samhällsliv. Att, som nu sker, systematiskt vältra över ansvaret på den enskilde medborgaren, skapar ett samhälle med större och djupare klassklyftor. Motionärerna anför att för att samhället ska vara ett samhälle för alla medborgare måste vi investera bl.a. i bra trygghetsförsäkringar.

I motion Sf1 – med anledning av redogörelse 2010/11:RRS3 – av Tomas Eneroth m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att sjukförsäkringen behöver förändras. Motionärerna anför att sjukförsäkringen omedelbart måste upphöra, rehabiliteringen förstärkas och taket i sjukförsäkringen höjas, så att fler faktiskt får ersättning för inkomstförlusten vid sjukdom. Den nu pågående utredningen om socialförsäkringen måste få rätt att förut-sättningslöst se över sjukförsäkringen.

I motion Sf2 yrkande 1 – med anledning av redogörelse 2010/11:RRS3 – av Gunvor G Ericson och Magnus Ehrencrona (MP) begärs att den s.k. stupstocken i sjukförsäkringen ska tas bort. Vidare, anför motionärerna, bör definitionerna av och reglerna för bedömning av arbetsförmågan ses över. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande av den enskildes rätt att ställa krav på avstämningsmöten.

I motion Sf367 av Lars Ohly m.fl. (V) begärs att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen avskaffas (yrkande 1) och att en individuell bedömning av den sjukskrivnes arbetsförmåga ska göras av Försäkringskassan senast sex veckor efter den första sjukskrivningsdagen (yrkande 2). Vidare begärs tillkännagivanden om att regeringen bör återkomma med förslag om att avskaffa de absoluta tidsgränserna i sjukförsäkringen och att avskaffa den stelbenta prövningen mot en fiktiv arbetsmarknad (yrkandena 4 och 5). Motionärerna begär även att regeringen ska återkomma med förslag som gör det möjligt att få sjukpenning under en längre tid (yrkande 8).

I motion Sf208 av Kerstin Lundgren (C) föreslår motionären att riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag till en vidareutvecklad sjukförsäkring. Regelverket ska utformas i syfte att stötta och inte stjälpa människor. Det är inte rimligt att den grupp av personer som har en komplex och allvarlig sjukdomsbild ska behöva lämna sjukförsäkringen för att övergå till Arbetsförmedlingen. Motionären anför att något som talar mot att sjukskrivningsprocessen blivit aktivare är att andelen avstämningsmöten har sjunkit.

Lars Beckman (M) yrkar i motion Sf206 ett tillkännagivande av att det projekt för att minska sjukskrivningstalet i länet som genomfördes av Gävleborgs län 2003–2005 bör prövas på nationell nivå. I projektet, i vilket Försäkringskassan i länet i samarbete med Svenskt Näringsliv, Företagarna, Landstinget, LO, TCO, m.fl. ingick, genomfördes ett omfattande och systematiskt arbete för att ändra attityderna till sjukförsäkringen.

Sjuklön

Olle Thorell (S) begär i motion Sf248 att arbetsgivaransvaret för sjukskrivningar ses över. Motionären anför att i dag bär arbetsgivarna en stor del av kostnaden för sjukskrivningar. När företagen står för en stor del av sjuklönekostnaderna blir det mer angeläget för företagen att vid nyanställning se över den arbetssökandes sjukdomshistoria, vilket i sin tur leder till att personer med tidigare dokumenterade sjukskrivningar blir mindre attraktiva och därmed indirekt blir diskriminerade.

I motion Sf204 av Elisabeth Svantesson (M) yrkas att arbetsgivare inte ska behöva utge sjuklön till anställda som av personligt estetiska skäl genomgår en plastikoperation och därefter blir arbetsoförmögna under en tid. Motionären vill därför att sjuklönelagen ses över när det gäller arbetsgivarens respektive individens ansvar vid skönhetsoperationer.

I motion Sf255 av Jan R Andersson och Bengt-Anders Johansson (M) anförs att sjuklöneansvaret för småföretagare måste ses över. Vid översynen bör, enligt motionärerna, beaktas att företagarna får bära ansvaret för de första 14 dagarna (minus karensdagen) och att företagaren får betala sjuklön oavsett om sjukskrivningen är orsakad av t.ex. en fritidsaktivitet eller en skönhetsoperation. Därtill måste arbetsgivaren ge ut semesterersättning till en anställd trots att denne varit sjuk hela året.

Flexibla ersättningsnivåer

Hans Hoff (S) begär i motion Sf223 att antalet nivåer i sjukförsäkringssystemet utreds; målsättningen bör vara att systemet tar större hänsyn till individens behov och förutsättningar. Motionären anför att i strävan efter att sänka sjukfrånvaron i samhället finns det behov av flera nivåer än dagens 25-, 50-, 75- och 100-procentig sjukskrivning. Annars är risken uppenbar att det ständigt görs bedömningar som leder till att människor är sjukskrivna på en aningen högre eller för den delen även lägre nivå än nödvändigt.

I motion Sf336 av Désirée Pethrus Engström och Roland Utbult (KD) yrkande 1 yrkas att en individanpassad procentsats i sjukpenningen och sjukersättning mellan 25 och 100 % införs. Motionärerna anser att dagens system inte tar till vara den individuella förmågan i tillräcklig utsträckning.

Sjukpenning i samband med arbetslöshet

Billy Gustafsson (S) yrkar i motion Sf227 ett tillkännagivande om behovet av en snar översyn av reglerna om rätt till sjukpenning i samband med arbetslöshet. Bakgrunden till motionen är fallet med en man som dagen då han blev arbetslös insjuknade så svårt att han blev inlagd på sjukhus. Samme man nekades ersättning, eftersom han inte anmält sig till Arbetsförmedlingen första dagen som arbetslös.

Ersättning vid studier m.m.

I motion Sf275 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (S) begärs att möjligheterna att ta sig ur sjukskrivning med hjälp av studier övervägs. Möjligheten att kombinera partiella studier med sjukskrivning på deltid skulle, enligt motionärerna, kunna vara ett sätt att skapa förutsättningar för att en heltidssjukskriven person vågar ta steget från sjukskrivning, via studier, till ett nytt arbete.

Lars Ohly m.fl. (V) begär i motion Sf367 yrkande 6 ett tillkännagivande av att regeringen bör återkomma med förslag som innebär förbättrade möjligheter för den som har nedsatt arbetsförmåga att kunna bedriva studier på deltid.

Rehabilitering

I motion Sf220 av Ann-Christin Ahlberg (S) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande av behovet av ökade insatser för rehabilitering. Fokus måste enligt motionärerna ligga på att den som har blivit sjuk eller skadad snabbt ska kunna få stöd och rehabilitering så att personen får hälsan tillbaka så fort som möjligt, om det finns en rimlig chans till det.

I motion Sf231 av Carina Hägg (S) (delvis) anför motionären att det bör införas en rätt till individuell rehabiliteringsplan och rehabiliteringspenning. Motionären anser även att en rehabiliteringsfond bör skapas.

Gunnar Sandberg m.fl. (S) begär i motion Sf351 att arbetsgivarna utkrävs ett större ansvar vid rehabiliteringsarbetet. Detta är, anför motionärerna, viktigt för att ge arbetsgivarna extra drivkrafter att minimera skador orsakade av en dålig arbetsmiljö. Arbetsgivarna bör således åter ha huvudansvaret för sin personals rehabilitering.

Åsa Lindestam m.fl. (S) begär i motion Sf353 (delvis) att ansvaret för att göra rehabiliteringsutredning i samråd med individen och Försäkringskassan ska läggas på arbetsgivaren.

I motion Sf367 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 3 föreslås att varje individ ska ha rätt till en individuell rehabiliteringsplan under sin sjukskrivningsperiod. I yrkande 7, samma motion, begärs att statens resurser bör samlas i en rehabiliteringsfond för att säkerställa att människor får tillgång till rehabiliteringsinsatser. Vidare begärs i yrkande 9 att den utförsäkrade ska ges möjlighet att ta sig tillbaka till arbete genom att erbjuda denne en rehabiliteringspenning, aktiv rehabilitering eller andra insatser från Arbetsförmedlingen. I yrkande 10 föreslås att regeringen tar initiativ till en överenskommelse mellan arbetsmarknadens parter där rehabilitering och aktiva insatser för långtidssjukskrivna, som är anställda, sker i arbetslivet.

Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) begär i motion Sf369 ett tillkännagivande om behovet av en ny rehabiliteringsstrategi, som utgår från de sjukas behov och människors verkliga förutsättningar. Motionärerna vill även att inrättandet av en särskild rehabiliteringsmyndighet övervägs.

Margareta B Kjellin (M) begär i motion Sf330 att möjligheterna att rehabilitera afatiker (personer som lider av afasi) utreds exempelvis genom att ge Försäkringskassan i uppdrag att undersöka utvecklingen av en sådan rehabilitering.

I motion Sf336 av Désirée Pethrus Engström och Roland Utbult (KD) yrkande 2 anges, att ett system med mentorer i rehabiliteringsprocessen och/eller vid övergången mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen bör prövas. Syftet med en mentor är att förstärka och effektivisera rehabiliteringsprocessen.

Samverkan och finansiell samordning

I motion Sf213 av Carin Runeson m.fl. (S) framställs yrkande om ett tillkännagivande angående Finsam. Motionärerna anför att den osäkerhet som råder när gäller finansieringen av Finsam är olycklig för den långsiktiga

planeringen och utvecklingen av verksamheten. Det är därför angeläget att Finsamverksamheten på sikt får en tillräcklig medelstilledning samt en egen post i statsbudgeten.

Christer Engelhardt (S) begär i motion Sf281 ett tillkännagivande av behovet av en bättre samordning mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Motionären anför att denna samordning måste ses över och förbättras för att komma till rätta med de problem som för närvarande finns.

I motion Sf282 av Phia Andersson m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om förbättrad samordning mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Motionärerna anför att den lokala finansiella samordningen bör utvecklas för att förhindra att den enskilda individen hamnar mellan stolarna. Den finansiella samordningen via Finsamförbund måste förbättras för att öka den enskildes möjligheter att återvända till arbetsmarknaden.

Karin Åström och Hannah Bergstedt (S) begär i motion Sf300 ett tillkännagivande om behovet av en tydligare samverkan mellan de myndigheter som hanterar socialförsäkringssystemet.

I motion A222 av Jörgen Hellman och Hans Olsson (S) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om behovet av samverkan mellan myndigheter för att främja en återgång till arbetslivet för människor med nedsatt arbetsförmåga eller som är långtidssjukskrivna.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. och sjukförsäkringssystemet

Socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen fyller en viktig trygghetsfunktion. Nämda försäkringar ska vara utformade för att uppmuntra till arbete och bygga på aktiva insatser för att ge alla som kan arbeta hjälp och stöd att komma tillbaka till arbetslivet. Det är av största vikt att skapa drivkrafter för att ta till vara individens arbetsförmåga, förbättra stödet för individen och erbjuda fler vägar tillbaka till arbete, framför allt för individens eget välbefinnandes skull, men även för att kunna behålla välfärden. Vidare måste försäkringar bygga på förtroende. Det krävs ett långsiktigt arbete för att stärka förtroendet för socialförsäkringarna. Utskottet noterar att genom bildandet av Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har en oberoende tillsyn över socialförsäkringsområdet införts, som är nödvändig för att medborgarna ska kunna känna tilltro till att socialförsäkringen hanteras rättssäkert och effektivt.

Sjukfrånvaron och kostnaderna för denna har tidigare varit ett stort bekymmer. En av de viktigaste uppgifterna för regeringen vid regeringstillträdet i oktober 2006 var därför att minska det omfattande utanförskapet, som till stor del bestod i sjukfrånvaro och inte minst drabbade unga kvinnor. Starkt bidragande till denna utveckling var en passiv sjukskrivnings-

process. För att bryta denna utveckling har den tidigare passiviteten ersatts med aktiva åtgärder. En sjukförsäkring har införts som präglas av tidiga och aktiva insatser, vilka syftar till en återgång i arbete.

ISF presenterade i januari 2010 en första utvärdering av det nya regelverket i rapporten Rehabiliteringskedjans effekter på sjukskrivningstiderna (Rapport 2010–1). Förändringarna av sjukskrivningstiderna mellan juni och juli 2008 jämförs med motsvarande förändringar föregående år. Huvudslutsatsen är att regeländringarna har haft en statistiskt signifikant om än begränsad effekt på sjukskrivningstiderna. Prövningen dag 181 har lett till att sjukskrivna har börjat arbeta igen. Prövningen dag 91 leder också till att fler börjar arbeta, men den effekten är inte lika stor och innebär framför allt deltidsarbete. ISF tolkar resultaten som att det är själva tidsgränserna i sig som har en gynnsam inverkan på vissa försäkrades benägenhet att gå tillbaka till arbete.

Även Finanspolitiska rådet bedömer att regeringens sjukförsäkringsreform lett till att sjukfrånvaron fortsätter att minska (Finanspolitiska rådets rapport 2010). Rådet pekar på forskningsstöd för att reformerna både stärker drivkrafterna till arbete och ökar möjligheterna att arbeta. Rådet anser också att rehabiliteringskedjan tillämpas enligt intentionerna och att övergången från sjukförsäkringen till arbetsmarknadspolitiken skett på ett bra sätt. Emellertid är Finanspolitiska rådet kritiskt till regeringens genomförande av reformen.

Under 2009 minskade ohälsotalet från 35,8 till 32,8 dagar. Minskningen gällde lika mycket sjukfallsvolymen som volymen sjuk- och aktivitetsersättning. I juli 2010 var ohälsotalet 30,8 dagar. En enhet i ohälsotalet motsvarar 16 000 helårsarbetskrafter. Ohälsotalets minskning under perioden januari 2009 t.o.m. juli 2010 motsvarar därmed 80 000 helårsarbetskrafter. De regionala skillnaderna i sjukfrånvaron har minskat. Andelen sjukfall i Sverige, mätt enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU), har successivt sjunkit och ligger nu på samma nivå som EU-genomsnittet.

Utskottet konstaterar att sjukförsäkringsreformen har bidragit till den minskade sjukfrånvaron. Rehabiliteringskedjan är, som regeringen också påtalar, en av förklaringarna till att sjukfallen blir kortare. Den grundläggande inriktningen på reformarbetet under den föregående mandatperioden var att stärka arbetslinjen. Med denna utgångspunkt har åtgärder vidtagits för att förkorta sjukskrivningstiderna och genom tidiga och aktiva insatser stödja återgång i arbete. Sammantaget bedömer regeringen att syftet med sjukförsäkringsreformen är på god väg att uppfyllas. Som socialförsäkringsministern har formulerat det blir i dag hälften så många sjukskrivna hälften så länge, de regionala skillnaderna är nästan helt borta och sambandet mellan lokal arbetslöshet och sjukskrivningar har försvunnit.

Förutsägbarheten i sjukskrivningsprocessen har ökat. Såväl Försäkringskassan som andra berörda aktörer som den enskilde, arbetsgivaren och hälso- och sjukvården har blivit mer aktiva för att nödvändiga insatser ska göras inom ramen för tidsgränserna. Genom den s.k. sjukskrivningsmiljar-

den och med hjälp av det försäkringsmedicinska beslutsstödet har tidiga insatser kunnat främjas. Den medicinska rehabiliteringen har förstärkts genom den s.k. rehabiliteringsgarantin. Samarbetet mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen respektive hälso- och sjukvården har förbättrats. Arbetslivsintroduktion har införts i syfte att öka möjligheterna till arbete för personer som har fått maximalt antal ersättningsdagar i sjukförsäkringen.

Även Riksrevisionens styrelse konstaterar i redogörelsen till riksdagen att införandet av rehabiliteringskedjan har ökat förutsägbarheten i sjukförsäkringen och lett till en mer aktiv sjukskrivningsprocess med tidiga insatser. Sjukförsäkringsreformen har också uppmärksammats av OECD, som bl.a. konstaterar att reformen innebär stora steg i rätt riktning och att Sverige lyckats bryta den negativa trenden med omfattande utanförskap på grund av hög sjukfrånvaro.

I Riksrevisionens granskning anges emellertid att införandet av de nya reglerna inom sjukförsäkringen har fungerat mindre väl. Granskningen visar att Försäkringskassans handläggare har haft svårt att tillämpa de nya reglerna på grund av en alltför kort tid att förbereda sig och ett komplicerat regelverk. Riksrevisionen pekar på oklara begrepp som varit svåra att tolka. Bristerna i hanteringen har ökat riskerna för att man inom Försäkringskassan inte tillämpar reglerna enhetligt och att enskilda kommit att behandlas olika. Riksrevisionens styrelse understryker vikten av att regeringen vid större förändringar ser till att de tillämpande myndigheterna ges tillräcklig tid att på ett samlat sätt genomföra förberedelsearbetet. Vidare, framför Riksrevisionens styrelse, är det viktigt att de begrepp i regelverket som handläggarna har att tillämpa i så hög grad som möjligt är definierade i förarbeten eller i andra dokument.

Av Riksrevisionens styrelses redogörelse, liksom av propositionen, framgår att det finns brister som måste rättas till. Även om sjukfrånvaron generellt minskar kraftigt kvarstår att kvinnor är sjukskrivna i större utsträckning än män. Regeringen har konstaterat att kunskaperna om kvinnors sjukfrånvaro och rehabilitering har varit bristfällig och lämnat ett uppdrag till ISF att utifrån ett genderperspektiv granska beslutsprocessen vid prövning av arbetsskada. Vidare finns brister i beslutsunderlagen för bedömning av rätten till sjukpenning. Riksdagen har under föregående riksmöte gjort ett tillkännagivande med den innebörden att regeringen bör ta initiativ till en översyn av Försäkringskassans hantering av underlag inför beslut om sjukpenning (framst. 2009/10:RRS4, bet. 2009/10:SfU7, rskr. 2009/10:103). Riksrevisionens styrelse framhåller i sin nu behandlade redogörelse att det finns brister även i Försäkringskassans hantering av ärenden, vilka är orsakade av alltför kort förberedelse tid vad gäller tillämpningen av de nya bestämmelserna samt ett komplicerat regelverk.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att säkerställa att avsikterna med sjukförsäkringsreformen upprätthålls, exempelvis att den som är svårt sjuk och inte kan arbeta ska kunna få ersättning, samti-

dig som reformen ska öka drivkrafterna och stödet till dem som kan komma tillbaka i arbete. Som framkommit kan stora förändringar leda till att enskilda drabbas av orimliga och icke avsedda konsekvenser. Utskottet understryker vikten av att regeringen fortsätter att följa utvecklingen i detta avseende och välkomnar regeringens avsikt att i närtid se över om regelverken och deras tillämpning har fått icke avsedda konsekvenser för enskilda individer. Socialförsäkringsministern redogjorde inför utskottet den 30 november för den interdepartementala översyn av sjukförsäkringssystemet som pågår just nu. Socialdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Finansdepartementet och berörda myndigheter deltar i översynen. Av redogörelsen framgick att de frågor som arbetet framför allt är inriktat på är tidigare sjukskrivna personers övergång till Arbetsförmedlingen, oklarheter i myndigheternas tolkning av bestämmelserna i sjukförsäkringen, det faktum att antalet unga som får aktivitetsersättning ökar samt behovet av att stärka förtroendet för sjukförsäkringssystemet. Socialförsäkringsministern uppgav att förslag till lösningar kunde väntas under våren.

Redan nu har Regeringskansliet tagit beslut om en ändrad ledningsform för Försäkringskassan. Från och med den 1 januari 2011 byter Försäkringskassan ledningsform från styrelse till insynsråd. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att en enrådighetsmyndighet med insynsråd stärker den operativa ledningens ansvar i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Som redan nämnts har regeringen tillsatt en parlamentarisk kommitté med uppdrag att se över de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet. Kommittén ska överväga förändringar som kan leda till mer hållbara sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar. De förändringar som kan bli aktuella ska även bidra till långsiktigt ökad sysselsättning och därmed hållbara statsfinanser. Kommitténs arbete ska slutredovisas senast den 15 maj 2013. Utskottets uppfattning är att resultatet av den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete ska avvaktas innan mer grundläggande förändringar i sjukförsäkringen genomförs, som t.ex. en eventuell ny sjukförsäkringsreform, avskaffande av rehabiliteringskedjans tidsgränser och en höjning av taket i sjukförsäkringen. Andra förändringar i sjukförsäkringen – även om de kan vara brådskande att genomföra – behöver utredas och därför bör den pågående interdepartementala översynen av sjukförsäkringen avvaktas.

Av anslaget för sjukpenning får 5 % användas för samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Regeringen avser att fortsätta den redan inledda utvecklingen av företagshälsovården och har för detta avsatt 600 miljoner kronor. Syftet är att göra det förmånligare för arbetsgivare att hjälpa arbetstagare att återgå i arbete genom tidiga och anpassade insatser vid sjukfrånvaron. Regeringen har även avsatt 1 miljard kronor till rehabiliteringsgarantin.

Utskottet tillstyrker de lagändringar som regeringen föreslår vad gäller rätten till sjukpenning för arbetslösa. Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet även regeringens förslag dels till medelsanvisning till ansla-

get, dels till bemyndigande för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena Fi230 yrkande 11, Sf347 yrkandena 1–2, Sf372, Sf361 yrkandena 1–2, Sf208, Sf214, Sf220, Sf228, Sf231 (delvis), Sf297, Sf298, Sf304, Sf318, Sf323, Sf334, Sf347, yrkande 2, Sf353 (delvis), Sf364, Sf367 yrkandena 1–2 och 4–5 och 8, Sf376, Sf1 och Sf2 yrkande 1.

Utskottet ser inte skäl att i nuläget ställa sig bakom initiativ om genomförande av projekt på nationell nivå i syfte att förändra attityderna till sjukförsäkringen och rätt att kräva avstämningsmöten. Utskottet avstyrker därför även motionerna Sf206 och Sf2 yrkande 2.

Utskottet, som i övrigt utgår från att regeringen och Försäkringskassan beaktar slutsatserna av Riksrevisionens granskning, föreslår att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

Sjuklön

Sjukdomsbegreppet vid operativa ingrepp har analyserats av Arbetsförmågeutredningen (SOU 2009:89). Utredningens förslag är att rätten till ersättning i form av sjuklön och sjukpenning vid plastikkirurgiska operationer endast ska omfatta rekonstruktiv kirurgi orsakad av medfödda deformiteter, utvecklingsrubbingar, trauma, infektion eller sjukdom. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet anser att regeringens beredning av frågan ska avvaktas och avstyrker därmed motion Sf204.

Vad gäller frågan om minskat sjuklöneansvar för mindre företag kommer sjuklönesystemets effekter för småföretagare att utredas inom ramen för den parlamentariska socialförsäkringsutredningen om de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet. För att göra det mindre riskfyllt för företag att anställa har ett generellt högkostnadsskydd avseende sjuklönekostnader för arbetsgivare införts (prop. 2009/10:120, bet. 2009/10:SfU15, rskr. 2009/10:276). Högkostnadsskyddet, som trädde i kraft den 1 juli 2010, ger arbetsgivare möjlighet att få ersättning för sjuklönekostnader som överstiger två och en halv gånger sjuklönekostnadernas genomsnittliga andel av lönekostnaderna för samtliga arbetsgivare. Utskottet anser inte att det nu är aktuellt med en annan översyn av reglerna än den som redan pågår. Motionerna Sf248 och Sf255 avstyrks därmed.

Flexibla ersättningsnivåer

Sjukförsäkringsutredningen lämnade i sitt slutbetänkande (SOU 2000:121) ett förslag (s. 169 f.) om att partiell ersättning ska kunna betalas ut efter en individuell prövning, dock med lägst 20 %. Förslaget bedömdes emellertid få konsekvenser för en rad andra system, och en förutsättning för genomförandet var enligt utredningen att de berörda systemens villkor harmoniseras i samband med att utredningens förslag genomförs. Utskottet har i betänkande 2009/10:SfU1, i samband med behandlingen av liknande motionsyrkanden, hänvisat till tidigare uttalanden där utskottet har förklarat att det ser positivt på en ökad flexibilitet av ersättningsnivåerna men

har förståelse för frågans komplexitet. Införande av flexibla ersättningsnivåer innebär att långtgående förändringar måste göras även i andra ersättningsystem, och en sådan förändring kan enligt utskottet inte ske utan ett omfattande underlag. Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan.

Utskottet noterar att fr.o.m. den 1 januari 2009 gäller särskilda regler för personer som har beviljats rätt till en icke tidsbegränsad sjukersättning enligt de regler som gällde före den 1 juli 2008. De särskilda reglerna innebär bl.a. att vid återgång i arbete ska sjukersättningen minskas med hänsyn till en s.k. reduceringsinkomst enligt ett system med steglös avräkning.

Utskottet, som förutsätter att frågan om flexibla ersättningsnivåer i övrigt kommer att behandlas av den parlamentariska socialförsäkringsutredningen om de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet, avstyrker motionerna Sf223 och Sf336.

Sjukpenning i samband med arbetslöshet

Propositionen innehåller bl.a. förslag om ändring i socialförsäkringsbalken. Ändringen innebär att sjukpenning ska kunna lämnas till en arbetslös under de första 14 dagarna i en sjukperiod, om det skulle framstå som oskäligt att begära att den försäkrade ska anmäla sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen samt vara beredd att ta ett erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten. Utskottet, som ovan tillstyrkt lagförslaget, anser att den brist som påtalas i motion Sf227 redan är avhjälpd och avstyrker därmed motionen.

Ersättning vid studier

Sjukförsäkringen kan stödja omställning m.m. genom rehabiliteringspenningen. Den kan bl.a. betalas ut vid yrkesinriktade studier. Sedan 2007 gäller att den som uppstår sjuk- eller aktivitetsersättning även kan ha förmånen vilande vid studier. Utskottet noterar även att fr.o.m. den 1 januari 2009 har den som har beviljats icke tidsbegränsad sjukersättning enligt regler som gällde före den 1 juli 2008 möjlighet att studera med bibehållen sjukersättning, dvs. att denna inte kommer att omprövas. Frågan om omställning till nytt arbete för den som är sjukskriven diskuteras i Socialförsäkringsutredningens betänkande (SOU 2006:86 s. 104). Utskottet förutsätter att frågan kommer att behandlas i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. Utskottet avstyrker med anledning av det ovan anförda motionerna Sf275 och Sf367 yrkande 6.

Rehabilitering

Av Socialförsäkringsutredningens betänkande (SOU 2006:86 s. 104) framgår att rehabiliteringen av personer med ersättning från sjukförsäkringen har fungerat dåligt. Detta innebär belastningar på den enskilde i form av utanförskap och på sjukförsäkringen i form av kostnader. I betänkandet

anges bl.a. att alldeles för många upplever sig ha hamnat mellan stolarna och att de inte fått det stöd de förväntat sig. Uppdragen till de inblandade aktörerna är både otydliga och ologiska. I synnerhet för mindre arbetsgivare och för Försäkringskassan är det oftast omöjligt att leva upp till de förväntningar som finns. Otydligheten leder också till att samverkan och samordning förvandlas till förhandlingar om vem som ska betala för vad.

Det har krävts kraftfulla åtgärder för att förnya, stärka och utveckla rehabiliteringsverksamheten. Som utskottet konstaterat ovan har en stor del av regeringens satsningar, t.ex. införandet av en reformerad sjukskrivningsprocess, syftat till att motverka alltför långa sjukskrivningar och få till stånd tidiga och aktiva insatser.

I syfte att förstärka den medicinska rehabiliteringen har regeringen infört en rehabiliteringsgaranti inom hälso- och sjukvården. Avsikten med rehabiliteringsgarantin är också att stärka den enskildes ställning i rehabiliteringsarbetet. För 2011 har 1 miljard kronor avsatts för rehabiliteringsgarantin. Erfarenheterna av de åtgärder som vidtagits för att förstärka hälso- och sjukvårdens medverkan i sjukskrivningsprocessen, bl.a. rehabiliteringsgarantin, är goda. Regeringens avsikt är också att den inledda utvecklingen av företagshälsovården bör fortsätta och har avsatt 600 miljoner kronor för detta. Regeringen menar att företagshälsovården genom sin närhet till arbetsmarknaden har särskilda möjligheter att spela en positiv roll för en god arbetsmiljö och för att åstadkomma tidiga aktiva insatser på arbetsplatsen. Regeringen har i december 2009 beslutat om att inrätta en kommitté (dir. 2009:131) med uppdrag att stötta och bistå regeringen i frågor med koppling till rehabiliteringsområdet. Kommittén ska vid behov lämna förslag på hur medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering kan förstärkas under sjukskrivningsprocessen. Kommittén, som benämns Rehabiliteringsrådet, ska lämna förslag till utformningen av en kommande överenskommelse om rehabiliteringsgaranti efter 2010. En slutredovisning av kommitténs uppdrag inklusive förslag om hur ett fortsatt stöd till regeringen i rehabiliteringsfrågor bör utformas ska redovisas senast den 10 december 2010.

Utskottet konstaterar att regeringen genom olika åtgärder förnyar, stärker och utvecklar rehabiliteringen och finner därför inte skäl att ställa sig bakom förslag till riksdagsinitiativ som innebär att regeringen ska vidta ytterligare åtgärder. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf220, Sf231 (delvis), Sf330, Sf336, Sf367 yrkandena 3, 9 och 10. Utskottet ser inte heller skäl att ställa sig bakom initiativ angående inrättandet av en rehabiliteringsfond eller en rehabiliteringsmyndighet. Utskottet avstyrker därmed även motionerna Sf367 yrkande 7 och Sf369.

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) ska arbetsförhållandena anpassas till människors olika förutsättningar i fysiskt och psykiskt avseende (2 kap. 1 § andra stycket). Arbetsgivaren ska vidare se till att det i hans eller hennes verksamhet finns en på lämpligt sätt organiserad arbetsanpassnings- och rehabiliteringsverksamhet för fullgörande av de uppgifter som arbetsgivaren har enligt arbetsmiljölagen och 22 kap. AFL.

Fram till den 1 juli 2007 gällde enligt 22 kap. 3 § AFL att en arbetsgivare i samråd med den försäkrade skulle svara för att dennes behov av rehabilitering snarast klarlades och att de åtgärder vidtogs som behövdes för en effektiv rehabilitering. Arbetsgivaren skulle enligt bestämmelserna påbörja en rehabiliteringsutredning när den försäkrade till följd av sjukdom hade varit helt eller delvis frånvarande från arbetet under längre tid än fyra veckor i följd. Den 1 juli 2007 upphävdes emellertid ovan nämnda bestämmelse och från det datumet ska arbetsgivaren i stället, efter samråd med den försäkrade, lämna de upplysningar till Försäkringskassan som behövs för att den försäkrades behov av rehabilitering snarast ska kunna klarläggas och även i övrigt medverka därtill (prop. 2006/07:59, bet. 2006/07:SfU9, rskr. 2006/07:158).

Vid beredningen av regeringens förslag till ovan nämnda lagändring uppgav utskottet bl.a. att den tidigare ordningen inte gett avsedda resultat och att det vid en offentlig utfrågning om sjukskrivningsprocessen framkommit att framför allt de mindre arbetsgivarna hade svårt att hantera rehabiliteringsutredningen av anställda som var långtidssjukskrivna. Detta berodde bl.a. på bristande resurser och på det förhållandet att arbetsgivaren för det mesta inte kände till den diagnos som föranlett sjukskrivningen. Även i propositionen framhölls arbetsgivarnas brist på information och kompetens när det gällde att bedöma om och när det är lämpligt att sätta in rehabiliteringsåtgärder.

Arbetsgivarens ansvar enligt AFL för rehabiliteringsutredningar har således upphört, och utskottet ser inte skäl att återigen införa ett sådant ansvar och avstyrker därmed motion Sf353 (delvis). Utskottet noterar även att fr.o.m. den 1 januari 2009 ska Försäkringskassan kunna begära att en försäkrad lämnar ett utlåtande av sin arbetsgivare till Försäkringskassan med uppgift om de möjligheter som finns på arbetsplatsen att ta till vara hans eller hennes arbetsförmåga, t.ex. genom omplacering hos arbetsgivaren eller anpassning av arbetsplatsen.

Utskottet är inte berett att föreslå en utvidgning i övrigt av arbetsgivarens rehabiliteringsansvar och avstyrker därmed motion Sf351.

Samverkan och finansiell samordning

Den reformerade sjukskrivningsprocessen ställer krav på ett väl fungerande samarbete mellan berörda aktörer. För att få fler personer att återgå i arbete bedrivs rehabiliteringsinsatser i samverkan mellan Försäkringskassan och andra aktörer inom rehabiliteringsområdet. De aktiviteter som under 2009 finansierats med samverkansmedel är tvåpartssamverkan med finansiell samordning mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården, nationell handlingsplanssamverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, fyrapartssamverkan genom samordningsförbund mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården samt kommuner, alternativa insatser för långtidssjukskrivna och uppdrag till Tillväxtverket om sociala företag.

Ovan nämnda fyrpartssamverkan, som regleras av lagen (2003:1210) om finansiell samverkan, får inom ett samordningsområde bedrivas mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommun och landsting i syfte att uppnå en effektiv resursanvändning. Insatserna inom den finansiella samordningen ska avse individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser och ska syfta till att dessa uppnår eller förbättrar sin förmåga att utföra förvärvsarbete. Verksamheten med finansiell samordning bedrivs av ett för detta ändamål särskilt bildat samordningsförbund i vilket de samverkande parterna är medlemmar.

Av den nationella handlingsplanen för samarbetet mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för 2010 för stöd till återgång i arbete framgår att samverkansarbetet ska bedrivas i team kring en person där en personlig handläggare på Försäkringskassan och en arbetsförmedlare arbetar tillsammans för att stödja individen. Den personliga handläggaren och arbetsförmedlaren har ett gemensamt ansvar för att nå måluppfyllelse både på individnivå och på samverkansnivå. Av handlingsplanen framgår även att prioriterade målgrupper för samverkansarbetet är dels unga sjukskrivna eller unga med aktivitetsersättning, dels personer vars dagar med sjukpenning eller tid med sjukersättning är på väg att ta slut.

Av anslaget för sjukpenning får 5 % användas för samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Under 2009 användes totalt 1 030 miljoner kronor för dessa ändamål, vilket motsvarade de tillgängliga medlen. Under 2010 beräknas de totala kostnaderna uppgå till ca 810 miljoner kronor. Tillgängliga medel bedöms förbrukas i sin helhet. För 2011 beräknas tillgängliga medel uppgå till 604 miljoner kronor. Emellertid framgår det att 120 miljoner kronor av de medel som avsatts för företagshälsovården och rehabiliteringsgarantin, totalt 1,6 miljarder kronor, kommer att bidra till att finansiera arbetet för att främja en ökad rehabilitering som sker inom ramen för samverkan och finansiell samordning.

Enligt utskottets bedömning kommer den reformerade sjukskrivningsprocessen och ändrade regler för sjukersättning att medföra ett behov av en ökad samverkan mellan Försäkringskassan och olika aktörer, framför allt Arbetsförmedlingen. Regeringens uppfattning är att samarbetet mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har utvecklats positivt de senaste åren. Regeringen bedömer att de samlade aktiva åtgärder som vidtagits inom ramen för dessa s.k. samverkansmedel har bidragit till att förebygga och minska det samlade utanförskapet och till att minska utgifterna för trygghetssystemet. Utskottet noterar att regeringen, med anledning av den nya sjukskrivningsprocessen, avser att under hösten ge Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i uppdrag att analysera hur det fortsatta samarbetet bör utformas inom ramen för tillgängliga resurser. Utskottet välkomnar detta. Utskottet vill även understryka vikten av att man tar till vara och vidareutvecklar de erfarenheter som man fått genom samverkansarbetet.

Utskottet betonar, i likhet med vad Riksrevisionens styrelse framför i sin redogörelse till riksdagen 2010/11:RRS3, vikten av att regeringen fortsätter arbetet med att förbättra hela ansvarskedjan i sjukförsäkringsprocessen. Endast genom en utvecklad samverkan mellan myndigheterna, arbetsgivarna och läkarna/hälso- och sjukvården samt genom en effektiv förvaltning kan enligt styrelsen effektiviteten och rättssäkerheten i verksamheten säkerställas.

Utskottet konstaterar att regeringen vidtar åtgärder för att utveckla arbetet med samverkan och finansiell samordning och ser därför inte skäl att ställa sig bakom de tillkännagivanden som begärs i motionerna Sf281, Sf282, Sf300 och A222 yrkande 4. Nämnda motioner avstyrks. Utskottet ser inte heller i nuläget skäl att ställa sig bakom initiativ angående finansieringen av Finsam utan konstaterar att möjligheterna att i framtiden utöka medlen för samverkan och finansiell samordning får bedömas inom ramen för den fortsatta budgetprocessen. Utskottet avstyrker därmed även motion Sf213.

1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillkännagivanden om möjligheten för personer med sjukersättning att ta politiska uppdrag samt om nivån på ersättningen till personer med medfödda funktionsnedsättningar.

Jämför reservation 14 (SD).

Gällande ordning

Ett reformerat ersättningssystem trädde i kraft den 1 januari 2003 och innebär att förtidspension och sjukbidrag har ersatts av sjuk- och aktivitetsersättning (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257). Förmånerna betalas ut till personer som drabbats av långvarig eller varaktigt medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan. Reglerna innebär att försäkrade som är under 30 år kan få aktivitetsersättning, dock tidigast fr.o.m. den 1 juli det år de fyller 19 år. Ersättningen kan beviljas för längst tre år i taget. Försäkringskassan är skyldig att erbjuda den som beviljats aktivitetsersättning möjlighet att delta i aktiviteter. Sjukersättning kan betalas ut till personer i åldern 30–64 år. Både sjuk- och aktivitetsersättning betalas ut dels i form av en inkomstrelaterad ersättning, dels i form av garantiersättning för den som har haft inga eller låga förvärvsinkomster. Förmånerna kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels

förmån. Till den som har sin arbetsförmåga helt eller i det närmaste helt nedsatt betalas hel förmån ut. Med uttrycket i det närmaste helt nedsatt avses att arbetsförmågan inte får överstiga en åttondel av ett heltidsarbete.

Reglerna för sjukersättning har ändrats från den 1 juli 2008 och innebär bl.a. att sjukersättning endast kan beviljas om arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt. Detta innebär att det inte längre är möjligt att nybevilja tidsbegränsad sjukersättning. För personer som hade rätt till en tidsbegränsad sjukersättning vid utgången av juni 2008 kan ytterligare perioder med tidsbegränsad sjukersättning för sammantaget högst 18 månader beviljas, dock längst t.o.m. december 2012. Vidare ska den försäkrades ålder, boställningsförhållanden, utbildning, tidigare verksamhet och andra liknande omständigheter inte längre beaktas vid bedömning av arbetsförmågans nedsättning. Denna ändring gäller både aktivitets- och sjukersättning.

Hel inkomstrelaterad sjukersättning uppgår till 64 % av antagandeinkomsten, dvs. genomsnittet av de tre högsta prisindexerade bruttoårsinkomster som den försäkrade haft under en viss ramtid.

Den inkomstrelaterade ersättningen räknas upp med prisbasbeloppet. Garantinivån i sjukersättningen uppgår till 2,40 prisbasbelopp.

Från och med den 1 januari 2009 gäller särskilda regler för personer som har rätt till en icke tidsbegränsad sjukersättning enligt de regler som gällde före den 1 juli 2008 (prop. 2007/08:124, bet. 2008/09:SfU4, rskr. 2008/09:23). De innebär bl.a. att rätten till sjukersättning inte ska omprövas, vilket även gäller för den som återgår i arbete. Vid återgång i arbete ska sjukersättningen i stället minskas med hänsyn till en s.k. reduceringsinkomst enligt ett system med steglös avräkning.

Bostadstillägget till en person med sjuk- eller aktivitetsersättning utgör, före inkomstprövningen, 93 % av bostadskostnaden per månad som inte överstiger 5 000 kr för den som är ensamstående och 2 250 kr för den som är sammanboende. I vissa fall kan särskilt bostadstillägg beviljas.

Från och med den 1 januari 2008 gäller att 50 % av arbetsinkomsten i stället för 80 % ska tas med i den reduceringsinkomst som minskar bostadstillägget vid beräkning av bostadstillägg. Detta förväntas stimulera personer med bostadstillägg till arbete samtidigt som bostadstillägget förbättras (prop. 2006/07:100, bet. 2006/07:FiU20, rskr. 2006/07:220).

Propositionen

I propositionen anges att antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning har minskat sedan 2008 – och att minskningen är ökande. Detta beror enligt regeringen framför allt på ett stort utflöde men också på att inflödet minskats väsentligt. Antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning uppgick till 462 000 i juli 2010. Andelen kvinnor var 59 %.

Trots att antalet personer med aktivitets- och sjukersättning minskat har Sverige fortfarande en internationellt sett hög andel personer med aktivitets- och sjukersättning.

Antalet personer som nybeviljas aktivitets- och sjukersättning ligger på en rekordlåg nivå – kring 18 000 personer om året. Nedgången beror enbart på att antalet nybeviljade sjukersättningar har minskat. Nybeviljandet av aktivitetsersättningar är även fortsättningsvis högt.

Från och med den 1 juli 2008 gäller att en stadigvarande nedsättning av arbetsförmågan krävs för att få sjukersättning. Dessa nya beviljandekriterier, i kombination med ett minskat antal långa sjukfall, har lett fram till dagens nivåer på nybeviljandet. I december 2009 hade ca 25 900 personer aktivitetsersättning.

År 2009 nybeviljades 6 400 aktivitetsersättningar, vilket är i stort sett lika många som åren innan. Nybeviljandet på grund av förlängd skolgång har ökat kraftigt och står i dag för hälften av det totala nybeviljandet. Där emot har antalet nybeviljade aktivitetsersättningar på grund av nedsatt arbetsförmåga under de senaste åren minskat.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 57 971 miljoner kronor för budgetåret 2010 till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Motioner utan anslagseffekt 2011

Politiska uppdrag

I motion Sf218 av Ann-Christin Ahlberg (S) begärs att förutsättningarna för att personer med sjukersättning ska ha möjlighet att ta politiska uppdrag bör förbättras. För den som drabbas t.ex. av en arbetsskada och därmed har rätt till sjukersättning begränsas möjligheten att ta förtroendeuppdrag eftersom det finns risk för att sjukersättningen dras in, trots att uppdraget kan betraktas som fritidssysselsättning.

Ekonomisk situation för personer med medfödda funktionsnedsättningar

Ann-Christin Ahlberg (S) yrkar i motion Sf221 att en översyn måste göras av den ekonomiska situationen för personer med medfödda funktionsnedsättningar. Många av dessa lever i en livslång fattigdom eftersom systemet inte är utformat för dem som aldrig varit inne i systemet och haft möjlighet att etablera en arbetsinkomst.

Anders W Jonsson m.fl. (C) begär i motion Sf303 ett tillkännagivande av att en ny ekonomisk ersättning, ”samhällslön”, bör utredas och införas för personer med mycket omfattande funktionsnedsättningar. Ersättningen ska möjliggöra en rimlig levnadsstandard.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Antalet personer som uppbär aktivitets- eller sjukersättning i Sverige är förhållandevis högt i relation till övriga länder inom OECD. Den minskning som har skett har huvudsakligen berott på att antalet nybeviljade ersättningar minskat men även på att utflödet har ökat. I oktober 2009 uppgick antalet personer med sjuk- eller aktivitetsersättning till 500 800 personer. I juli 2010 uppgick antalet personer med sjuk- eller aktivitetsersättning till 462 000 personer. Enligt regeringens proposition väntas drygt 35 000 personer med sjukersättning fylla 65 år under 2010 och därmed lämna sjukersättningen. Under 2010 väntas även 22 000 ärenden av tidsbegränsad ersättning avslutas. Närmare 30 % av dessa beräknas få en stadigvarande sjukersättning beviljad.

Det är enligt utskottet mycket positivt att antalet personer med sjukersättning fortsätter att sjunka. Utskottet noterar att minskningen av antalet sjukersättningar till stor del antas ha berott på det nya regelverk som regeringen initierade 2008.

Däremot är det oroande att antalet nybeviljade aktivitetsersättningar fortfarande ligger på en hög nivå. Utskottet noterar den förändring som ligger i att nybeviljandet på grund av förlängd skolgång har ökat kraftigt, jämfört med nybeviljandet på grund av nedsatt arbetsförmåga. Den förstnämnda står i dag för hälften av det totala nybeviljandet.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 1:2 och tillstyrker förslaget.

Politiska uppdrag

Som redovisats ovan har riksdagen beslutat att särskilda regler ska gälla fr.o.m. den 1 januari 2009 för personer som har rätt till en icke tidsbegränsad hel eller partiell sjukersättning enligt de regler som gällde före den 1 juli 2008. De särskilda reglerna innebär att rätten till sjukersättning inte kommer att omprövas. En person kan t.ex. arbeta ideellt eller studera efter sin förmåga utan att rätten till sjukersättning ifrågasätts. Under förutsättning att bestämmelserna om ansökningsförfarande efterföljs kan en person som omfattas av de särskilda reglerna även förvärvsarbeta utan att rätten till sjukersättning ifrågasätts. I sådant fall ska sjukersättningen räknas om enligt reglerna för steglös avräkning. Ansökan ska också lämnas av den person som arbetar ideellt om han eller hon får ersättning från detta arbete som är pensionsgrundande.

För de personer med hel aktivitetsersättning eller hel sjukersättning som inte omfattas av de ovan beskrivna särskilda reglerna och reglerna för steglös avräkning finns möjligheten att arbeta ideellt inom ramen för den s.k. åttondelen, dvs. i genomsnitt fem timmar per vecka.

Regeringsrätten har uttalat att det visserligen inte kan uteslutas att även personer med partiell sjukersättning kan utföra sysslor på fritiden med bibehållen sjukersättning men att utrymmet för detta är mycket begränsat (RÅ ref. 2006:17). Utskottet anser det viktigt att även sjuka och funktionshindrade personer ges möjlighet att, om inte medicinska skäl talar mot det, delta i samhällslivet och därigenom ha sociala kontakter. Utskottet anser därför, i likhet med vad utskottet senast anfört vid behandlingen av liknande motionsyrkanden (bet. 2009/10:SfU1), att regeringen bör följa rättstillämpningen för dem som har partiell sjuk- eller aktivitetsersättning och inte omfattas av de särskilda reglerna eller som har sjukpenning och återkomma till riksdagen med ett förslag om det visar sig att tillämpningen medför oönskade effekter.

Med det anförda får motion Sf218 anses i varje fall delvis tillgodosedd. Motionen avstyrks därmed.

Ekonomisk situation för personer med medfödda funktionsnedsättningar

Försäkringskassan har i rapporten Inkomstutvecklingen för individer med sjukersättning och aktivitetsersättning – Ekonomisk standard åren 1991–2006 (socialförsäkringsrapport 2009:12) undersökt inkomstutvecklingen för personer med aktivitets- eller sjukersättning. Av rapporten framgår att inkomsterna uttryckta i 2006 års priser var i stort sett oförändrade under hela 1990-talet för unga med aktivitetsersättning (åldersgruppen 20–29 år). Under 2000-talet har inkomsterna visat en årlig ökning.

Utredningen om en översyn av aktivitetsersättningen har i betänkandet Brist på brädska (SOU 2008:102), som lämnades i november 2008, framfört att unga med aktivitetsersättning har stort behov av stöd för att kunna lämna ersättningen och övergå till arbetsmarknaden. Utredningen föreslår bl.a. att aktivitetsersättning för förlängd studiegång avskaffas och att de ungdomar som på grund av en funktionsnedsättning behöver förlängd tid för grundläggande studier i stället ska kunna få ersättning från studiestöds-systemet. Samma utredning gjorde även bedömningen att personer med medfödda eller tidigt förvärvade funktionsnedsättningar som är så omfattande att de aldrig kommer att kunna arbeta behöver en mer generös försörjning än i dag. Många av dem som skulle få rätt till en sådan ersättning har betydande ekonomiska svårigheter och är beroende av löpande ekonomisk hjälp från anhöriga eller av kommunalt bistånd. Utredningen ansåg att möjligheterna att införa en särskild ersättning till denna grupp därför snarast borde utredas. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet konstaterar att bostadstillägget för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning har höjts fr.o.m. den 1 januari 2010. Vidare finns ett särskilt bostadstillägg även för personer med sjuk- eller aktivitetsersätt-

ning. Det särskilda bostadstillägget infördes för att förbättra den ekonomiska situationen för personer som har höga boendekostnader, bl.a. personer som bor i vissa särskilda boendeformer.

Motionsyrkandena Sf221 och Sf303 avstyrks, då utskottet inte vill föregripa regeringens beredning. Utskottet anser emellertid att det, med tanke på de berörda personernas situation samt ökningen av antalet personer som uppbär aktivitetsersättning, är angeläget att regeringen snarast återkommer med ett förslag till lösning.

1:3 Handikappersättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:3 Handikappersättningar.

Gällande ordning

Enligt de bestämmelser som gäller fr.o.m. den 1 januari 2003 betalas handikappersättning ut tidigast fr.o.m. juli månad det år den försäkrade fyller 19 år. För rätt till handikappersättning krävs att den försäkrade före 65 års ålder för avsevärd tid fått sin funktionsförmåga nedsatt i en sådan omfattning att han eller hon i sin dagliga livsföring behöver tidskrävande hjälp av någon annan eller behöver hjälp av någon annan för att förvärsarbeta eller har betydande merutgifter på grund av sitt handikapp. Handikappersättning betalas ut med ett belopp som per år motsvarar 69, 53 eller 36 % av prisbasbeloppet, alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek.

Propositionen

I propositionen anges att för innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 1 234 miljoner kronor, att jämföra med 1 242 miljoner kronor för 2009. Antalet handikappersättningar uppgick i december 2009 till 61 660 stycken. I december 2014 beräknas antalet ha ökat till 63 140. Antalet handikappersättningar på 36, 53 och 69 % av prisbasbeloppet beräknas öka med 2, 1,5 respektive 0,8 %.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:4 Arbetskkadeersättningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:4 Arbetskkadeersättningar m.m.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en översyn av lagen om arbetsskador.

Jämför reservationerna 15 (S), 16 (V) och 17 (SD).

Gällande ordning

Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, förkortad LAF, omfattar skador till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Även olycksfall vid färd till och från arbetet räknas som olycksfall i arbetet, om färden föranleddes av och stod i nära samband med arbetet.

Bestämmelserna som reglerar ersättning enligt LAF genomgick omfattande förändringar under 1993. Den 1 januari 1993 höjdes beviskravet vid prövning av en arbetsskada, och den 1 juli samma år slopades rätten till arbetsskadesjukpenning för den som är försäkrad enligt AFL. Under 2002 skedde flera ändringar i arbetsskadeförsäkringen, bl.a. i syfte att få en mer rättvis och jämställd försäkring. Beviskravet sänktes för skador som inträffar den 1 juli 2002 eller senare. Numera gäller att en skada anses ha uppkommit av ett olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet om övervägande skäl talar för det.

För den som ådragit sig en arbetsskada lämnas i regel ersättning endast i form av arbetsskadelivränta. Livränta betalas ut om nedsättningen av arbetsförmågan är varaktig eller kan antas bestå under minst ett år. Ersättningen ska i princip utgöra skillnaden mellan den inkomst som den försäkrade haft som oskadad och den inkomst som han eller hon trots skadan kan beräknas få. Livräntan ersätter en årlig inkomstförlust upp till 7,5 prisbasbelopp. Den som fått sin skada godkänd som arbetsskada har rätt till kompensation för det inkomstbortfall som systemet med karensdag medför.

Propositionen

I propositionen anges att utgifterna inom arbetsskadeförsäkringen har reducerats betydligt, främst som en följd av nedgången av sjukfrånvaron i stort och att färre personer får en bestående nedsättning av sin arbetsförmåga. Ansökningarna om arbetsskadelivränta har därigenom sjunkit till en rekordlåg nivå. Det finns för närvarande inget som talar mot att denna utveckling kommer att brytas. Regeringen bedömer att anslagsbelastningen kommer att minska även de kommande åren.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 4 181 miljoner kronor för budgetåret 2010 till anslaget 1:4 Arbetskkadeersättningar m.m.

Motioner utan anslagseffekt 2011

I motion Sf209 av Kenneth Johansson och Anders W Jonsson (C) begärs ett tillkännagivande om behovet av en översyn av lagen om arbetsskador i syfte att göra den mer jämlik och rättvis samt lättare att tillämpa. Motionärerna föreslår att regeringen får i uppdrag att utreda förutsättningarna för en anpassning av den svenska lagen om arbetsskada till det danska systemet. Det danska systemet bygger på en kombination av ett generellt arbetsskadebegrepp och en lista över sjukdomar och de situationer där man exponeras för det som riskerar att leda till dessa sjukdomar, enligt vad som i dag är vetenskapligt bevisat.

Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) begär i motion Sf254 att en utredning ska tillsättas med uppdraget att ta fram en process för arbetsskadebedömning som är rättssäker och lika för män och kvinnor. Vidare bör utredningen se över att den som fått en arbetsskada godkänd får en skäligen ersättning.

I motion Sf299 av Carin Runeson m.fl. (S) framförs yrkande om ett tillkännagivande av behovet av en översyn av lagen om arbetsskadeförsäkring. Motionärerna anför att dagens lagstiftning har en rad brister, bl.a. långa väntetider, bristande samordning, svaga drivkrafter för arbetsgivarna och oklara kostnader. Riksrevisionen konstaterade i en granskning från december 2007 att det finns brister i Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen. Ineffektiva interna rutiner och system samt risk för att olika individer bedöms olika beroende på handläggande kontor är exempel på sådana brister.

I motion Sf302 av Christer Winbäck (FP) begärs ett tillkännagivande om behovet av ett förtydligande i socialförsäkringslagstiftningen kring rätten till livränta för dem som i arbetslivet drabbats av diskriminering och annan kränkande behandling. Motionären anför att det tydligt bör framgå av 2 kap. 1 § LAF att undantagen inte ska vara tillämpliga om den försäkrade har utsatts för kränkande särbehandling. En klar gräns bör finnas mellan kränkande särbehandling, som måste vara styrkt genom bevisregeln om övervägande skäl, och en vanlig konflikt eller meningsskiljaktighet.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget har inte föranlett några motioner. Utskottet tillstyrker förslaget.

Den striktare bevisregel som infördes i arbetsskadeförsäkringen 1993 bidrog till en påtaglig minskning av antalet personer som beviljades arbetsskadelivränta, bland både kvinnor och män. Minskningen var dock större bland kvinnor. Bland annat av det skälet mildrades bevisregeln genom en ändring som trädde i kraft den 1 juli 2002. Den tidigare ordningen med bedömning i två led ändrades till förmån för en helhetsbedömning med ett enhetligt beviskrav. Ändringen motiverades med att tillämpningen hade upplevts som alltför restriktiv.

Utskottet har i betänkande 2007/08:SfU13 bl.a. behandlat en framställning av Riksrevisionens styrelse (2007/08:RRS28) om Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen. Styrelsen begärde ett tillkännagivande om att regeringen skulle säkerställa att hanteringen av arbetsskadeförsäkringen blev effektiv och rättssäker. Utskottet konstaterade bl.a. att Riksrevisionens rapport (RiR 2007:32), som låg till grund för styrelsens framställning, var föremål för regeringens handläggning och ansåg inte att det fanns skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande (2007/08:RRS28, bet. 2007/08:SfU13, rskr. 2007/08:235).

Försäkringskassan genomförde på uppdrag av regeringen, lämnat i regleringsbrev för 2007, en analys av skillnaderna i beviljandefrekvens vid beslut om arbetsskadelivränta för kvinnor respektive män. I uppdraget ingick även att redovisa de åtgärder som vidtagits för att komma till rätta med osakliga skillnader. Statistikstudien, som är från januari 2008, visar att män beviljas livränta i betydligt större utsträckning än kvinnor. Studien indikerar också att införandet av 2002 års bevisregel tycks ha fått avsedd verkan, såtillvida att möjligheterna för kvinnor att få livränta beviljad för arbetssjukdomar ökade även om en viss del av skillnaden mellan kvinnor och män kvarstod. Av Försäkringskassans svar på ovan nämnda regeringsuppdrag framgår även att Försäkringskassan har vidtagit vissa åtgärder och även planerade för att vida ytterligare åtgärder i syfte att skapa en enhetlig handläggning och en ökad kvalitet. Försäkringskassan har bl.a. infört ett metodstöd under 2007 kring försäkringsläkarnas yttranden i arbetsskadeärenden. Vidareutbildning har även hållits för försäkringsläkare som yttrar sig i arbetsskadeärenden. Av rapporten framgår även att handläggningen av arbetsskador under 2008 skulle koncentreras till fem nationella försäkringscenter, vilket skulle ge större förutsättningar för en enhetligare handläggning och en ökad kvalitet. Vidare pågick arbete med att göra en ny kunskapssammanställning av arbetets betydelse för sjukdomar i rörelseapparaten, vilket skulle resultera i ett beslutsstöd i handläggningen av arbetsskador (Svar på regeringsuppdrag, dnr 52460-2007).

Utskottet har flera gånger, senast i betänkande 2009/10:SfU1, betonat vikten av åtgärder för att komma till rätta med olikheterna i beviljandefrekvens mellan kvinnor och män. Utskottet har förutsatt att åtgärder kommer att vidtas när man väl har analyserat orsakerna till skillnaderna, under förutsättning att de framstår som osakliga. Utskottet vidhåller denna sin inställning. Utskottet noterar att regeringen har lämnat ett uppdrag till Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) att utifrån ett genusperspektiv granska lagstiftningen. Regeringen avser vidare att ge Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) i uppdrag att bistå Försäkringskassan med kunskapsöversikter inom området för arbetsskada. Utskottet ser inte i nuläget skäl att ställa sig bakom ett förslag till riksdagsinitiativ om översyn av arbetsskadelagstiftningen och avstyrker därmed motionerna Sf209, Sf254 och Sf299.

Arbetskadebegreppet omfattar inte skador av psykisk eller psykosomatisk natur som är en följd av företagsnedläggelse, bristande uppskattning av den försäkrades arbetsinsatser, vantrivsel med arbetsuppgifter eller arbetskamrater eller därmed jämförliga förhållanden (2 kap. 1 § andra stycket LAF). Från och med den 1 juli 2002 görs inte längre undantag för arbetstvist i rättslig mening. I enlighet med rättspraxis kan sjukdomar av psykisk och psykosomatisk natur betraktas som arbetsskada när de uppkommit till följd av trakasserier och mobbning. Utskottet ser, i likhet med vad som anfördes vid tidigare behandling av liknande motionsyrkande (bet. 2009/10: SfU1), inte skäl att föreslå någon ändring av dessa regler och avstyrker därmed även motion Sf302.

1:5 Ersättningar för kroppsskador

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:5 Ersättning för kroppsskador.

Propositionen

Anslaget används bl.a. för att bekosta ersättningar enligt lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd, t.ex. ersättning för kroppsskador som uppkommit vid tjänstgöring inom civilförsvaret, vid medverkan i räddningstjänst och vid vård på kriminalvårdsanstalt. Regeringen bedömer att kostnaderna för ersättning för kroppsskador kommer att bli något lägre de kommande åren.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2011 anvisar ett raman-slag på ca 46 miljoner kronor till anslaget 1:5 Ersättningar för kroppsskador.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård.

Propositionen

Anslaget används för åtgärder för att stimulera landstingen till att ge sjukskrivningsfrågorna högre prioritet i hälso- och sjukvården och utveckla sjukskrivningsprocessen. Förutsättningarna regleras genom en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting.

Regeringen anser att erfarenheterna från sjukskrivningsmiljarden har varit positiva och avser att fortsätta arbetet med att ytterligare effektivisera sjukskrivningsprocessen för att upprätthålla de goda resultat som hittills uppnåtts. Mot den bakgrunden har regeringen slutit en ny överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting för 2010 och 2011 om insatser för en kvalitetssäker och effektiv sjukskrivningsprocess. Överenskommelsen omfattar två delar där en del av utbetalningen precis som tidigare är direkt kopplad till förändringar i sjukfrånvarons utveckling och den andra delen består av vissa konkreta villkor som landstingen måste uppfylla för att få ta del av de avsatta medlen. De valda åtgärderna bedöms höja kvaliteten och effektivisera arbetet med sjukskrivningsprocessen både inom hälso- och sjukvården och inom Försäkringskassan.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

2:1 Försäkringskassan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 2:1 Försäkringskassan. Därmed avslår riksdagen ett motionsyrkande om annan medelsanvisning.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 2:1 Försäkringskassan ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8,9 miljoner kronor under perioden 2012–2013.

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om ärendehandläggning, de försäkringsmedicinska rådgivarnas roll och medborgarinsyn.

Jämför reservation 18 (SD).

Gällande ordning

Den 1 januari 2005 inrättades den statliga myndigheten Försäkringskassan. Myndigheten är förvaltningsmyndighet för de delar av socialförsäkringen och andra förmåner och ersättningar som enligt lag eller förordning ska administreras av Försäkringskassan. Verksamheten består huvudsakligen av

att besluta och betala ut sådana förmåner och ersättningar som myndigheten ansvarar för. Försäkringskassan ansvarar för kunskapsutveckling och ska verka för enhetlighet vid rättstillämpningen. Myndigheten ska följa, analysera och förmedla socialförsäkringssystemets utveckling och effekter för enskilda och samhället inom sitt verksamhetsområde. Försäkringskassan har också ansvar för att allmänheten får en god information om bl.a. rättigheter och skyldigheter.

Propositionen

Av propositionen framgår att Försäkringskassan 2009 utvecklats på många områden i förhållande till 2008. Försäkringskassan är en viktig aktör i det arbete som bedrivits i syfte att minska sjukfrånvaron. En välfungerande administration är nödvändig för en effektiv och rättssäker sjukförsäkring. Myndighetens nya organisation utgör en god grund för en mer effektiv verksamhet. Det konstateras att det finns potential för att myndigheten på sikt skulle kunna uppnå en ökad kostnadseffektivitet och höjd kvalitet i handläggningen. Det återstår dock mycket arbete för att fördelarna med den nya organisationen ska kunna tas till vara.

Pensionsadministrationen har brutits ut från Försäkringskassan och tillsammans med Premiepensionsmyndigheten bildat den nya myndigheten Pensionsmyndigheten den 1 januari 2010.

Försäkringskassans handläggningstider för flera förmåner bl.a. sjukpenning och riktade stöd till personer med funktionsnedsättning har utvecklats positivt. Den geografiska spridningen när det gäller handläggningstider har minskat mellan 2007 och 2009. Trots den positiva utvecklingen visar uppföljningar av 2010 på en del problem med långa handläggningstider inom vissa ärendeslag såsom bostadsbidrag, underhållsstöd och tillfällig föräldrapenning samt bristande tillgänglighet i kundcenter med långa väntetider för att komma i kontakt med myndigheten som följd. Problemen har till stor del orsakats av höga ärendeinflöden. Detta har lett till att antalet anmälningar till Justitieombudsmannen har ökat kraftigt under 2009–2010.

Regeringen har under hösten 2009 betonat vikten av korrekta utbetalningar. Försäkringskassan bedriver ett aktivt arbete för att minska och förhindra felaktiga utbetalningar genom utbetalningskontroller.

Vidtagna åtgärder såsom kontrollåtgärder i handläggningen, riktade efterhandskontroller och ett strukturerat arbete med riskhantering gällande felaktiga utbetalningar har bidragit till en förbättrad kontrollstruktur på myndigheten.

Regeringen anger att Försäkringskassan vid det här laget bör åstadkomma resultat som lever upp till kraven på en socialförsäkringsadministration som är rättssäker, effektiv och håller hög kvalitet. Sedan flera år tillbaka bedrivs ett arbete för att effektivisera verksamheten. Kostnaderna har trots detta inte anpassats till tilldelade medel. De förväntade effektiviseringarna som en följd av bildandet av Försäkringskassan har inte genom-

förts fullt ut. Sedan Försäkringskassan bildades 2005 har kostnaderna för administrationen av socialförsäkringen minskat, dock inte i den takt som förväntats. Detta har medfört att Försäkringskassan har haft svårigheter att anpassa sin verksamhet till riksdagens beslutade och beräknade ekonomiska ramar. Försäkringskassan har även under senare år haft svårigheter att prognostisera myndighetens resursbehov, vilket medfört återkommande behov av resurstillskott på tilläggsbudget. Det är nödvändigt att Försäkringskassan anpassar sig till de givna ekonomiska ramarna. Regeringens föreslår att Försäkringskassan får 400 miljoner kronor 2011 liksom för 2012 för att ge myndigheten förutsättningar att kunna anpassa sig till en långsiktigt lägre anslagsnivå fr.o.m. 2013.

Regeringen föreslår att ca 7 364 miljoner kronor anvisas under anslaget 2:1 Försäkringskassan. För att stödja forskning inom socialförsäkringsområdet föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 2:1 Försäkringskassan ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8,9 miljoner kronor under perioden 2012–2013.

Motion med anslagseffekt 2011

Johnny Skalin och Björn Söder (SD) begär i motion Sf372 i denna del att riksdagen till anslaget 2:1 anvisar 200 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit för att höja rättssäkerheten inom Försäkringskassans verksamhet.

Motioner utan anslagseffekt 2011

I motion Sf217 av Ann-Christine Ahlberg (S) begärs i yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden dels om att förbättra hanteringen vid utbetalningar av berättigade ersättningar från försäkringssystemen, dels om att utveckla kommunikationen och servicen till de berörda vid utbetalningar av berättigade ersättningar från försäkringssystemen. Motionären anför att det kan vara krångligt och ta lång tid att få ersättning och även svårt att få kontakt med en handläggare.

I motion Sf283 av Phia Andersson (S) begärs ett tillkännagivande om en översyn av Försäkringskassans betalningstider. Klagomålen har ökat på Försäkringskassan, enligt Riksdagens ombudsmän (JO) med 75 %, för att inte ha betalat ut aktivitetsstöd och sjukersättningar i tid. Motionären framhåller att det inte är godtagbart att enskilda individer ska drabbas av myndighetens sätt att hantera betalningarna.

I motion Sf335 begär Anders Andersson och Yvonne Andersson (KD) i yrkande 1 ett tillkännagivande om att myndigheter ska utfärda tydliga servicegarantier och publicera dem på sina webbplatser. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att myndigheterna fortlöpande ska följa upp hur de klarar av att leva upp till sina serviceåtaganden. Motionärerna framhåller att det förekommer osäkerhet bland medborgare vilken typ av service de

ska förvänta sig av myndigheten. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om kompensation vid försenad utbetalning från exempelvis Försäkringskassan.

Eva Flyborg (FP) begär i motion Sf286 ett tillkännagivande om utbildningsvägar för handläggare vid Försäkringskassan. I motionen framhålls vikten av att anställda vid Försäkringskassan har rätt utbildning. En egen utbildningsväg för handläggare skulle säkerställa en hög kompetensnivå.

I motion Sf260 av Penilla Gunther (KD) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om vikten av fortbildning i utvecklingen av behandlingsmetoder och läkemedel för försäkringsmedicinska rådgivare. I motionens yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om vikten av fortbildning för läkare i att skriva försäkringsmedicinska underlag. I yrkande 3 anför motionären vidare vikten av kompetensutveckling för Försäkringskassans handläggare i hanteringen av det försäkringsmedicinska beslutsstödet. Motionären framhåller att luckor i sjukförsäkringssystemets bedömningar av sjukdomstillstånd på så sätt kan täppas till.

I motion Sf293 begär Eva Sonidsson och Christina Karlsson (S) ett tillkännagivande om förtroendeläkarnas roll och arbete. Motionärerna anför att det finns anledning att se över deras funktion i socialförsäringen liksom tillsynen över dem.

Erik Almqvist och Björn Söder (SD) begär i motion Sf356 ett tillkännagivande om Försäkringskassans regelverk vid överprövning av grund för sjukpenning och sjukersättning. Motionärerna anför att det finns skäl för att se över rättssäkerheten. Det bör därför göras obligatoriskt för Försäkringskassans läkare att undersöka berörda personer innan myndigheten överprövar ett utlåtande från den sökandes behandlande läkare.

I motion Sf250 av Christer Winbäck (FP) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att inrätta en försäkringskasseombudsman. Motionären framhåller att den ökade mängden sjukskrivningar gjort det svårare för Försäkringskassan att klara sin uppgift. Människor kan riskera att komma i kläm och upplever svårigheter med de överklagningsmöjligheter som finns i det nuvarande systemet. En särskild ombudsman skulle värna och skydda medborgare i behov.

Bo Bernhardsson och Anders Karlsson (S) begär i motion Sf325 ett tillkännagivande om att återupprätta förtroendemannainflytandet i socialförsäkringssystemet. Syftet är att garantera insyn och inflytande för olika medborgargrupper.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 2:1 Försäkringskassan

Utskottet noterar att en omfattande omorganisation av Försäkringskassan skett under perioden 2005–2008. Myndigheten bör åstadkomma resultat som lever upp till kraven på en socialförsäkringsadministration som är rätts-säker, effektiv och håller hög kvalitet samtidigt som det är nödvändigt att Försäkringskassan anpassar sig till givna ekonomiska ramar.

Utskottet noterar vidare att Försäkringskassan byter ledningsform vid års-skiftet och blir en enrådighetsmyndighet med insynsråd. Regeringen bedömer att denna ledningsform kommer att stärka den operativa ledningens ansvar i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Med regeringens förslag får Försäkringskassan 400 miljoner kronor 2011 för att ge myndigheten förutsättningar att kunna anpassa sig till en långsiktigt lägre anslagsnivå fr.o.m. 2013.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag dels till medelsanvisning till anslaget 2:1, dels till bemyndigande för Försäkringskassan att ingå ekonomiska förpliktelser. Utskottet avstyrker därmed motion Sf372.

Övrigt

Sjukpenning ersätter en inkomst som den försäkrade normalt är beroende av för sin försörjning. Det är därför viktigt att sjukpenningärenden handläggs så snabbt som möjligt så att den försäkrade antingen får sin sjukpenning utbetald eller får ett beslut på att han eller hon inte kommer att få någon ersättning eller lägre ersättning än den som begärts. Det är en rimlig målsättning att den försäkrade ska få sin sjukpenning utbetald i nära anslutning till den tidpunkt då han eller hon normalt skulle ha fått sin månatliga inkomst. Riksdagens ombudsmän (JO) har gjort bedömningen att det i normalfallet är orimligt med en längre handläggningstid än en månad.

Det har skett en positiv utveckling gällande handläggningstider, men det är viktigt att myndigheten skyndsamt kommer till rätta med bristerna i tillgänglighet för att de försäkrade vid behov ska kunna komma i kontakt med myndighetens kundcenter och handläggare. Försäkringskassan utför systematiska uppföljningar och analyser av de kvalitetsbrister som framkommer i kvalitetskontroller. Det pågår även arbete med att integrera kontrollperspektivet i handläggningen och IT-stöd.

Regeringen bör noggrant följa utvecklingen av ärendehandläggningen, och utskottet avstyrker motionerna Sf217, Sf283 och Sf335 yrkandena 1 och 2.

Utskottet har förståelse för önskemål att stärka de enskildas möjligheter att ta till vara sin rätt i olika avseenden och vill erinra om att det i förvaltningsärenden är Försäkringskassans skyldighet att sörja för att en erforderlig utredning görs i de ärenden som handläggs. Den omfattande omorganisation som Försäkringskassan genomfört och den nya myndighe-

ten Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) ska enligt utskottets bedömning bidra till bl.a. ökad kvalitet och rättssäkerhet i övrigt samt skapa ökad tilltro hos medborgarna. Med det anförda avstyrks motion Sf250.

Utskottet noterar att regeringen tillsatte en utredning om ekonomisk kompensation vid lång handläggning hos Försäkringskassan. I utredningens betänkande SOU 2010:41 redogörs för förutsättningarna att införa en skyldighet för Försäkringskassan att ekonomiskt kompensera enskilda som har fått vänta på en utbetalning av ersättning under oacceptabelt lång tid. Utredningen bedömer att ekonomisk kompensation vid långa handläggningstider skulle medför stora kostnader. I stället föreslås en form av kompensation som bygger på en räntekonstruktion och inte på skadeståndsrättsliga principer. Utskottet anser att regeringens beredning av förslaget bör avvaktas och avstyrker därmed motion Sf335 yrkande 3.

Försäkringsmedicinska rådgivares uppgift är inriktad på att ge information och intern och extern rådgivning samt att vid konferenser delge de behandlande läkarna kunskaper i försäkringsmedicin. Försäkringskassan fick i regleringsbrevet för budgetåret 2010 i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att höja kvaliteten i de medicinska underlagen i sjukförsäkringsärenden från hälso- och sjukvården. I Socialstyrelsens och Försäkringskassans gemensamma lägesrapport om utvecklingen under 2009 (Uppföljning av kvalitetsutveckling av Försäkringsmedicinskt beslutsstöd) framgår det att en majoritet av Försäkringskassans handläggare har fått utbildning om beslutsstödet och att kunskapsnivån om hur det försäkringsmedicinska stödet ska användas har ökat. Behov av kompetensutveckling och utbildning finns dock. Regeringen bör därför enligt utskottets mening fortsätta att följa utvecklingen av försäkringsmedicinska rådgivares roll och arbete. Därmed avstyrker utskottet motionerna Sf260, Sf286, Sf293 och Sf356.

När det gäller frågan om förtroendemannainflytande har utskottet i betänkandena 2006/07:SfU3 och 2007/08:SfU3 ställt sig bakom regeringens förslag att avveckla försäkringsdelegationerna och socialförsäkringsnämnderna. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2006/07:45 och 2007/08:13). Utskottet finner inte skäl att ändra uppfattning i frågan eller att föreslå ett nytt organ för förtroendemannainflytande. Därmed avstyrks motion Sf325.

2:2 Inspektionen för socialförsäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 2:2 Inspektionen för socialförsäkringen.

Gällande ordning

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF), som bildades den 1 juli 2009, har till uppgift att genom systemtillsyn och effektivitetsgranskning värna rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet.

Propositionen

Regeringen föreslår att ca 64 miljoner kronor anvisas under anslaget 2:2 Inspektionen för socialförsäkringen för 2011.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 2:2 har inte lett till några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom delas in i två områden: dels Ersättning vid ålderdom där garantipension, bostadstillägg till pensionärer (BTP) samt äldreförsörjningsstöd (ÅFS) ingår, dels Ersättning vid dödsfall som omfattar efterlevandepension till vuxna, dvs. omställningspension, änkepension, särskild efterlevandepension samt garantipension till dessa förmåner. Även Pensionsmyndigheten, som inrättades den 1 januari 2010, ingår i utgiftsområdet.

Inkomstrelaterad ålderspension redovisas i budgetpropositionen under avsnittet Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Av propositionen framgår att utgifterna för 2009 blev ca 152 miljoner kronor lägre än anvisade medel, vilket innebär minskade utgifter med 287 miljoner kronor mellan åren 2008 och 2009. Att utgifterna minskat beror framför allt på att antalet personer med garantipension minskat. Det är en långsiktig trend som beror på att behovet av garantipension minskar i takt med att antalet personer med inkomstrelaterad pension ökar samt att den genomsnittliga nivån för inkomstrelaterad pension stiger. En anledning till detta är följsamhetsindexeringen som infördes 2002. Trots att den inkomstrelaterade pensionen minskade med 3 % 2010 till följd av den ekonomiska krisen har följsamhetsindexeringen inneburit en real höjning av den inkomstrelaterade pensionen med 2,4 % t.o.m. 2010. Andra faktorer som påverkar kostnaderna för utgiftsområdet är prisbasbeloppets utveckling, medelbeloppet för respektive förmån och antalet förmånstagare. Medelbeloppet för garantipensionen påverkas i sin tur av fördelningen av hur många personer som är ogifta eller gifta, andelen personer som tar ut sin pension tidigt eller sent samt uttag som görs med hel eller partiell pension.

Garantipension till ålderspension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd reduceras av den inkomstrelaterade pensionen och betalas ut som komplement till denna. Detta innebär att höjda inkomstrelaterade pensioner minskar kostnaden för dessa förmåner.

Finansutskottet har för 2011, i enlighet med regeringens förslag, föreslagit att ramen för utgiftsområde 11 fastställs till 40 624 miljoner kronor (bet. 2010/11:FiU1).

1:1 Garantipension till ålderspension

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension.

Gällande ordning

Garantipensionen är ett grundskydd för den som har haft låg eller ingen förvärvsinkomst. Garantipensionen, som följer den allmänna prisutvecklingen och finansieras med allmänna skattemedel, är bosättningsbaserad och kan tidigast betalas ut fr.o.m. 65-års månaden. För full garantipension krävs i princip att man har varit bosatt i Sverige i 40 år.

För personer födda 1937 eller tidigare motsvarar garantipensionen tidigare folkpension, pensionstillskott och värdet av det särskilda grundavdraget för pensionärer. För dessa personer kan garantipensionen som högst betalas ut med 2,1814 prisbasbelopp för en ogift pensionär och 1,9434 prisbasbelopp för den som är gift. Garantipensionen reduceras främst av inkomstrelaterad ålderspension, änkepension och tjänstepension.

För den som är född 1938 eller senare är det maximala belopp som kan betalas ut i garantipension 2,13 prisbasbelopp för den som är ogift och 1,9 prisbasbelopp för den som är gift. Garantipensionen för denna grupp reduceras av den inkomstrelaterade ålderspensionen och betalas endast ut som ett komplement till denna.

För båda åldersgrupperna gäller att garantipensionen inkomstbeskattas.

Propositionen

Anslaget används för att finansiera garantipension till ålderspension, hustutillägg samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn.

Den långsiktiga trenden är att kostnaderna för garantipension minskar. Både antalet personer som uppbär garantipension och medelbeloppet minskar. År 2010 minskade prisbasbeloppet för första gången, vilket minskar kostnaderna för garantipension. Kostnaderna påverkas också av hur den inkomstrelaterade pensionen utvecklas. För perioden 2002–2009 ökade följ-

samhetsindexeringen mer än prisbasbeloppet, vilket minskade behovet av garantipension. Minskningen av inkomst- och tilläggspensionerna för 2010 och 2011 innebär i stället en press uppåt på kostnaderna för garantipension. Kostnaderna för garantipensionen beräknas minska även nästa år.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 18 103 miljoner kronor för 2011 till anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning och förslaget tillstyrks.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna.

Vidare avslår riksdagen ett motionsyrkande om änkepensionen. Jämför reservation 19 (SD).

Gällande ordning

Efterlevandepension till vuxna betalas ut till personer som inte har fyllt 65 år. Därutöver betalas i vissa fall änkepension ut även efter 65 år. Särskild efterlevandepension är under avveckling och kan endast betalas ut till den som i december 2002 uppbar förmånen.

Propositionen

Anslaget används för att finansiera de inkomstrelaterade förmånerna omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension. Anslaget används dessutom för att finansiera garantipension till dessa förmåner. Garantipensionen betalas ut som ett komplement till den inkomstrelaterade pensionen och reduceras av denna.

Kostnaderna för anslaget utgörs till största delen av kostnader för änkepension. Eftersom änkepensionen är under avveckling minskar anslagets kostnader successivt. Antalet kvinnor med änkepension har minskat sedan 1998, men på grund av omfattande övergångsregler för framför allt kvinnor som är födda före 1945 kommer änkepension att betalas ut under en lång tid framöver.

Efterlevandepensionen följsamhetsindexeras på motsvarande sätt som ålderspensionen. För 2010 minskade kostnaderna för efterlevandepensioner också till följd av den finansiella krisen. Däremot omfattas efterlevandepensionen inte av reglerna för den automatiska balanseringen varför den

sammantagna effekten av krisen inte blir lika stor jämfört med ålderspensionerna. Garantipensionen kompenserar visserligen delvis för minskningen av den inkomstrelaterade efterlevandepensionen men sammantaget minskade kostnaderna för anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 14 444 miljoner kronor för 2011 till anslaget 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna.

Motion utan anslagseffekt 2011

I motion Sf243 av Lars Tysklind (FP) begärs ett tillkännagivande om att se över lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn. Motionären anser att den regel som innebär att det för rätt till änkepension krävs att äktenskapet har ingåtts innan mannen fyllt 60 år bör tas bort.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning och förslaget tillstyrks.

Änkepension kan under vissa förutsättningar alltjämt utges. För det krävs att äktenskapet ingåtts senast den dag då den avlidne fyllde 60 år. Denna bestämmelse har gällt för rätt till änkepension från tilläggs pensioneringen alltsedan införandet av lagen (1962:381) om allmän försäkring. När familjepensioneringen inom den allmänna försäkringen 1990 ersattes av systemet med efterlevandepension infördes samtidigt omfattande övergångsregler som bl.a. innebar att äldre regler om änkepension alltjämt skulle gälla. Avsikten var dock att änkepensionsreglerna skulle avvecklas, fast på mycket lång sikt.

I samband med 2003 års reformering av efterlevandepensionssystemet gjordes bedömningen att det inte för någon åldersgrupp kvinnor fanns tillräckliga skäl för att helt ta bort möjligheterna att bevilja änkepension för framtiden eller att begränsa den tid under vilken sådan pension skulle kunna utges. Av det skälet behölls i princip de ditillsvarande änkepensionsreglerna, men de anpassades till det reformerade ålderspensionssystemet.

Utskottet anser inte att kravet på att äktenskapet ska ha ingåtts senast den dag mannen fyllt 60 år bör tas bort och avstyrker därmed motion Sf243.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer och avslår därmed ett motionsyrkande om annan medelsanvisning.

Riksdagen avslår vidare motionsyrkanden om förändringar av bostadstillägget och om information om rätt till bostadstillägg. Jämför reservation 20 (SD).

Gällande ordning

Bostadstillägg till pensionärer är en inkomstprövad förmån som kan utges fr.o.m. den månad en bidragsberättigad fyller 65 år med 93 % av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kr för den som är ogift och 2 500 kr för den som är gift. Som inkomst räknas t.ex. pensioner och arbetsinkomster. Det s.k. fribeloppet är 2,17 prisbasbelopp för en ogift ålderspensionär och 1,935 prisbasbelopp för den som är gift. Den inkomst som överstiger fribeloppet reducerar bostadstillägget med 62 % av den del av inkomsten som inte överstiger ett prisbasbelopp och med 50 % av inkomsten däröver. Bostadstillägget påverkas också av förmögenhet. I de fall förmögenheten, med undantag för permanentbostaden, överstiger 100 000 kr för ogifta och 200 000 kr för makar räknas 15 % av det överskjutande beloppet som inkomst.

Förutom bostadstillägg kan särskilt bostadstillägg betalas ut som en utfyllnad om inkomsten, efter avdrag för en skälig bostadskostnad, understiger en skälig levnadsnivå. Gränsen för vad som kan anses som skälig bostadskostnad är 6 200 kr per månad för en ogift och 3 100 kr för en gift pensionär. Särskilt bostadstillägg betalas ut upp till en viss skälig levnadsnivå som efter en höjning den 1 januari 2009 motsvarar 1,3546 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och 1,1446 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

Propositionen

Anslaget används för bostadstillägg till pensionärer och särskilt bostadstillägg till pensionärer.

Syftet med bostadstillägget är att även personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska ges ekonomiska möjligheter till en skälig bostadsstandard.

Antalet pensionärer som får bostadstillägg har minskat de senaste åren. Anledningen till att antalet minskar är att de nyblivna pensionärerna, i genomsnitt, har högre pension jämfört med dem som redan uppbär pension. Till följd av den finansiella krisen minskar emellertid ålderspensionerna 2010 och 2011, vilket medför att den bidragsgrundande inkomsten

vid beräkning av bostadstillägg minskar. Bostadstillägget ökar därmed och trenden med minskade kostnader för anslaget bryts, åtminstone tillfälligt. Utvecklingen av kostnaderna påverkas också av genomförda förbättringar av bostadstillägget.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2011 till anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar ett ramanslag på 6 986 miljoner kronor.

Motion med anslagseffekt 2011

Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) begär i motion Sf348 i denna del att riksdagen till anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar 267 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit för 2011. Motionärerna anser att ersättningsnivån i bostadstillägget till pensionärer ska höjas till 94,4 % av bostadskostnaden fr.o.m. 2011.

Motioner utan anslagseffekt 2011

I motion Sf212 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om boendekostnader för ålderspensionärer. I motionen anförs att om inte inkomstreglerna och kompensationsgraden i bostadstillägget täcker de verkliga boendekostnaderna kommer pensionärernas köpkraft att urholkas.

I motion Sf290 av Jan Ericson (M) begärs ett tillkännagivande om att regelverket kring bostadstillägget bör ses över. I motionen anförs att ett betydligt snävare regelverk gäller vid boende i egen fastighet eller lantbruksfastighet. Motionären anser att de pensionärer som bor kvar på t.ex. en lantbruksfastighet och som har en mycket låg pension bör få större möjlighet till bostadstillägg.

Hans Olsson m.fl. (S) begär i motion Sf211 ett tillkännagivande om att insatserna för att informera pensionärerna om möjligheterna att söka bostadstillägg bör intensifieras.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker förslaget att höja ersättningsnivån i bostadstillägget. Motion Sf348 i denna del avstyrks därmed.

Övrigt

Vid beräkning av bostadstillägg till pensionärer medtas inte en permanentbostads värde vid beräkningen av förmögenheten. Vidare gäller för den som bor i egen fastighet att som bostadskostnad räknas fastighetsskatten samt 70 % av räntekostnaderna för lån på fastigheten och tomträttsavgälden. För en lantbruksenhet beräknas emellertid räntekostnaderna utifrån bostadens taxeringsvärde i förhållande till hela lantbruksenhetens taxerings-

värde. Avdrag för kostnader som avser bostadens uppvärmning och övrig drift görs i båda fallen enligt fastställda schabloner. Dessa belopp räknas årligen fram utifrån statistikuppgifter.

Utskottet, som förutsätter att Pensionsmyndigheten följer utfallet av bestämmelserna, ser inte skäl att nu föreslå något tillkännagivande om ändrade regler. Motionerna Sf212 och Sf290 avstyrks därför.

Försäkringskassan har uppmärksammat att det finns ett mörkertal inom bostadstillägget, dvs. att det finns personer som inte har ansökt om bostadstillägg men som uppfyller kraven för att ha rätt till förmånen. Orsakerna bedöms vara flera. Det kan vara okunskap om att förändrade ekonomiska förhållanden, t.ex. en makes eller makas frånfälle eller en flytt till en dyrare bostad, kan ge rätt till bostadstillägg, eller att personen inte vill belasta samhället eller inte anser sig vara i behov av bostadstillägg. Utskottet förutsätter att Pensionsmyndigheten kommer att ta nödvändiga initiativ, såväl generella som riktade, för att informera berörda grupper så att okunskap som orsak minimeras. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att något tillkännagivande från riksdagen för närvarande inte är nödvändigt. Utskottet avstyrker därför motion Sf211.

1:4 Äldreförsörjningsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd och avslår därmed ett motionsyrkande om annan medelsanvisning.

Gällande ordning

Äldreförsörjningsstöd är en helt inkomstprövad förmån som ska garantera de personer som är bosatta i Sverige och är 65 år eller äldre en viss skälig levnadsnivå. Den skäliga levnadsnivån är densamma som för särskilt bostadstillägg till pensionärer, dvs. sedan den 1 januari 2009 motsvarar den 1,3546 gånger prisbasbeloppet för en ogift och 1,1446 gånger prisbasbeloppet för den som är gift. Gränsen för vad som kan anses som en skälig bostadskostnad är 6 200 kr per månad för en ogift och 3 100 kr per månad för den som är gift.

Propositionen

Anslaget används för att finansiera äldreförsörjningsstöd.

Antalet personer som är berättigade till äldreförsörjningsstöd minskade t.o.m. 2006, men fr.o.m. 2007 ökar i stället antalet något och ökningen väntas fortsätta de närmaste åren. Antalsökningen beror på att personer som är födda 1938 eller senare måste vara bosatta i Sverige i 40 år för att

få full (40/40) garantipension, och det är därför fler som får en reducerad garantipension. För personer födda 1937 eller tidigare gällde att de efter 10 års bosättning kunde få full (40/40) garantipension. En annan anledning till ökningen är att invandringen av asylskäl tillfälligt ökade under 2006 och 2007.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2011 till anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd anvisar ett ramanslag på 523 miljoner kronor.

Motion med anslagseffekt 2011

Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) begär i motion Sf348 i denna del att riksdagen till anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd anvisar 4 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit för 2011. I motionen anges att det är en följeffekt av förslaget om höjd ersättningsnivå i bostadstillägget till pensionärer.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd

Utskottet har ovan avstyrkt förslaget om att höja ersättningsnivån i bostadstillägget till pensionärer. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion Sf348 i denna del.

2:1 Pensionsmyndigheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 2:1 Pensionsmyndigheten.

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2011 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 9 miljarder kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

Gällande ordning

Den 1 januari 2010 startade Pensionsmyndigheten sin verksamhet. Samtidigt överfördes pensionsadministrationen från delar av Försäkringskassan och hela Premiepensionsmyndigheten (PPM) som därmed lades ned.

Inrättandet av Pensionsmyndigheten innebar att det uppstod kostnader för avveckling av viss verksamhet vid Försäkringskassan och vid PPM. För detta ändamål bildades Avvecklingsmyndigheten för Premiepensionsmyndigheten och delar av Försäkringskassan.

Propositionen

Anslaget används för Pensionsmyndighetens förvaltningskostnader. Pensionsmyndigheten finansieras genom tre källor – dels av anslag på statsbudgeten, dels av de allmänna pensionsfonderna (AP-fonderna) och dels av premiepensionssystemet. AP-fonderna och premiepensionssystemet ingår i Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Den del av myndigheten som finansieras helt via anslag på statsbudgeten är administrationen av garantipension, efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till pensionärer och äldre försörjningsstöd samt vissa andra pensionsrelaterade förmåner.

Den fördelning som gjordes mellan de olika finansieringskällorna i samband med budgetpropositionen för 2010 innehöll stora osäkerheter. En omfördelning mellan finansieringskällorna görs därför nu, men de totala administrationskostnaderna ligger fast.

Anslaget tillförs medel för uppstartskostnader och hantering av ärendebalanser inom bostadstillägg och utlandsärenden, för 2011 med 44 miljoner kronor.

Även under 2011 finns behov av en avvecklingsmyndighet för att hantera avvecklingen av verksamheten från Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten. De totala kostnaderna härför beräknas till ca 11 miljoner kronor, varav ca 100 000 kr finansieras genom Pensionsmyndighetens anslag 2011.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2011 till anslaget 2:1 Pensionsmyndigheten anvisar ett ramanslag på drygt 568 miljoner kronor.

Vidare föreslås att regeringen bemyndigas att för 2011 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 9 miljarder kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning respektive förslag till bemyndigande för regeringen. Förslagen tillstyrks därför.

Pensionsfrågor i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om förutsättningar för hållbara pensioner, om en översyn av pensionsreformen och om en parlamentarisk utredning för ett stabilt pensionssystem.

Jämför reservationerna 21 (S), 22 (MP) och 23 (V).

Motioner

Tomas Eneroth m.fl. (S) begär i motion Sf357 yrkandena 2 och 3 tillkännagivanden om dels förutsättningarna för hållbara pensioner, dels förutsättningarna för människor att arbeta till 65 års ålder. I motionen anføres att pensionsöverenskommelsen är mycket viktig men att det även krävs en aktiv arbetsmarknadspolitik för att få fler i arbete. Motionärerna anser att Pensionsgruppen bör diskutera förbättrade förutsättningar för att fler ska orka arbeta tills de fyller 65 år. För detta krävs satsningar på bl.a. arbetsmiljöarbete, rehabiliteringsinsatser och utbildning.

I motion Sf269 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) anges att det är viktigt dels att en oberoende översyn görs av hur pensionssystemet faller ut för olika grupper i samhället, dels att översynen omfattar hela reformen sammantaget. En sådan översyn skulle även öka kunskapen om pensionssystemet. I motionen begärs ett tillkännagivande om detta.

Lars Ohly m.fl. (V) begär i motion Sf262 ett tillkännagivande om behovet av en parlamentarisk utredning för att skapa ett stabilt pensionssystem. Motionärerna anser att utvärderingen ska vara öppen för alla riksdagens partier och ske i dialog med bl.a. pensionärsorganisationerna. I motionen anføres att det nu kan konstateras att pensionssystemet inte höll för den första finansiella krisen. Systemet är instabilt och inte förutsägbart. Motionärerna anser vidare att pensionerna bör följa löntagarnas löneutveckling i stället för börsutvecklingen samt att systemet ska garantera att även de som har tunga och slitsamma arbeten får en anständig pension och att kvinnor inte missgynnas. Systemet är enligt motionärerna underfinansierat, och premiepensionsmedel bör därför föras över till inkomstpensionen för att förstärka den.

I motion Sf225 av Hans Backman m.fl. (FP) begärs ett tillkännagivande om att möjligheten att placera premiepensionsmedel direkt i noterade eller onoterade företag bör utredas. Om pensionssparare får möjlighet att satsa premiepensionsmedlen i enskilda företag som de tror på, kan medlen användas som riskvilligt kapital t.ex. vid företagsstart.

Désirée Pethrus Engström (KD) begär i motion Sf337 yrkande 1 ett tillkännagivande om att utformningen av reglerna för delad premiepension bör utredas. Motionären anser att av jämställdhetsskäl bör grundregeln för makar med gemensamma barn vara att den totala årligen intjänade premiepensionen automatiskt delas lika mellan dem tills barnet fyllt tolv. Det kan även finnas anledning att utreda en motsvarande regel för sammanboende par med gemensamma barn. Pensionsgruppen bör ges i uppdrag att utreda detta.

Utskottets ställningstagande

Pensionsreformen bygger på en bred politisk överenskommelse mellan fem av riksdagens partier (S, M, FP, C, KD). Reformen har genomförts och vårdats av Genomförandegruppen bestående av ledamöter från dessa par-

tier. Genomförandegruppen ersattes den 10 april 2008 av Pensionsgruppen med företrädare för de fem partierna bakom pensionsöverenskommelsen. Enligt utskottet är det viktigt att pensionssystemet är tryggt, förutsägbart och långsiktigt. Det är också av stort värde för de försäkrade att pensionssystemet vilar på en bred politisk överenskommelse så att spelreglerna inte ändras om det blir regeringsskifte. Därutöver krävs att allmänheten känner sig övertygad om såväl den politiska som den finansiella stabiliteten och agerar utifrån detta. Även av hänsyn till framtida generationer är det av stor vikt att bibehålla den finansiella stabiliteten i pensionssystemet. Eftersom pensionssystemet regleras i lag kommer samtliga riksdagspartier att få ta ställning till eventuella förslag till förändringar av systemet. Ärendeberedningen i pensionsfrågor är således inte mer sluten än i andra frågor.

Av budgetpropositionen framgår att den finansiella ställningen för fördelningssystemet inom ålderspensionssystemet (tilläggs- och inkomstpension) har försämrats ytterligare. Balanstalet, som visar pensionssystemets finansiella ställning, har för 2011 (0,9549) sjunkit jämfört med 2010 (0,9826). Pensionerna kommer därför att minska även för 2011 huvudsakligen på grund av den finansiella krisen. Utskottet kan dock konstatera att eftersom pensionssystemet är konstruerat så att det är följsamt mot de ekonomiska förutsättningarna så innebär den finansiella krisen ingen kris för pensionssystemet som sådant. Utgifterna anpassas automatiskt efter förutsättningarna, och ingen skuld byggs upp för framtiden.

Utskottet kan i likhet med regeringen konstatera att även om pensionsminskningarna följer på ett antal goda år med reala uppskrivningar är minskningarna nu påtagliga och naturligen oroande för många pensionärer. Trots att den inkomstrelaterade pensionen minskade med 3 % år 2010 till följd av den ekonomiska krisen har dock följsamhetsindexeringen inneburit en real höjning med 2,4 % t.o.m. 2010. Även genomförda och föreslagna skattesänkningar medför att nettoförändringen efter skatt är avsevärt mindre.

Utskottet har i betänkande 2009/10:SfU6 behandlat regeringens proposition 2008/09:219 Utjämnat värde för buffertfonden vid beräkning av balansstalet. Utskottet uttalade att ordningen med en automatisk balansering i ålderspensionssystemet är en viktig del i att göra pensionssystemet följsamt mot den samhällsekonomiska och demografiska utvecklingen och att reglerna därför inte bör upphävas vare sig tillfälligt eller varaktigt. Utskottet delade dock regeringens uppfattning att pensionssystemet inte bör vara så känsligt för svängningar på börserna. Eftersom regeringen gemensamt med Pensionsgruppen påbörjat ett arbete med att ordentligt analysera och inventera möjligheterna till ökad stabilitet i utbetalningarna på lång sikt, tillstyrkte utskottet regeringens förslag om hur buffertfondens värde skulle tas upp vid beräkning av balansstalet. Riksdagen beslutade om en justering av balanstalsberäkningen som innebar att pensionerna sänktes med 3 % i stället för med 3,8 % (rskr. 2009/10:5). Därmed fick pensionärerna en jämnare inkomstutveckling.

Pensionssystemets stabilisatorer verkar i båda riktningarna. Förbättrade finansiella förutsättningar och högre ekonomisk tillväxt är positiv för pensionsutvecklingen. Av budgetpropositionen framgår att Pensionsgruppen därför kommer att ha ett fortsatt fokus på åtgärder som förbättrar pensionssystemets finanser. I detta ligger särskilt åtgärder för ett senare utträde ur arbetslivet och ett senare uttag av pension. Utskottet, som vill peka på att en god ekonomisk samhällsutveckling är intimt sammankopplad med en högre sysselsättningsgrad och ett längre arbetsliv, delar bedömningen i motion Sf357 att också förutsättningarna för ett längre deltagande i arbetslivet är en viktig del i detta.

Utskottet kan konstatera att det nuvarande pensionssystemet innehåller regler som direkt omfördelar från dem med höga inkomster till låginkomsttagare och därmed från män till kvinnor. En sådan regel är den s.k. takregeln, dvs. att pensionsrätten grundas på inkomster upp till 7,5 inkomstbasbelopp. Även garantipensionen har samma omfördelande egenskap. Också det förhållandet att samma delningstal gäller för kvinnor och män (gemensam livslängdstabell) gynnar kvinnorna. Utfallet blir således bättre för kvinnor än för män i det nya systemet i den meningen att kvinnor får större avkastning på varje inbetald krona än män. Den omständigheten att kvinnor generellt sett får en lägre årlig pension är i stället en återspeglning av kvinnors anställningsvillkor i samhället och beror således inte på pensionssystemets utformning.

Premiepensionssystemet har alltså en mycket begränsad betydelse för dagens pensionärer men får en allt större betydelse för kommande årskullar. Förändringar i omvärlden medför ett underhållsansvar och behov av justeringar för att bibehålla en god funktionalitet i systemet. Förändringar som rör de statliga alternativen har därför genomförts. Alternativet för icke-väljarna har förbättrats, och de aktiva spararnas valsituation har förenklats. Detta har medfört bl.a. en minskad risk för systematiskt dåliga utfall av placeringar till följd av okunskap.

Utskottet noterar vidare att Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) konstaterat att kunskapen om pensionsspararnas agerande i fråga om fondval, avkastning och risk är bristfällig liksom huruvida de avgifter som erlagts till det obligatoriska premiepensionssystemet, fonder och kapitalförvaltare har komparerats av en högre avkastning. En granskning som fokuserar på hur avkastningen förhåller sig till förvaltningsavgifterna, dels för pensionspararna som helhet, dels för olika grupper av sparare, kommer att presenteras i en serie rapporter, varav den första planeras att komma ut under våren 2011.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf262, Sf269 och Sf357 yrkandena 2 och 3.

En grundläggande princip i pensionssystemet är att premiepensionssystemet är ett slutet ekonomiskt system, dvs. att det varken ska skjutas till ytterligare penningmedel till systemet eller användas medel från detta för andra ändamål än sådana som slutligt syftar till pensionsutbetalningar. Att

premiepensionssystemet är uppbyggt på detta sätt framgår också på andra sätt. Det ska t.ex. inte vara möjligt för den enskilde att göra några extra insättningar på sitt premiepensionskonto. Verksamheten ska finansieras genom avgifter från de enskilda och därför inte redovisas i statsbudgeten. Premiepensionssystemet bygger på att den enskilde ska ha ett stort och varierat urval av fonder att välja mellan. Även detta är ett viktigt krav för systemets funktion. Utskottet anser således inte att möjligheten att placera premiepensionsmedlen direkt i företag bör utredas och avstyrker därmed motion Sf225.

Makar har möjlighet att löpande överföra pensionsrätt inom premiepensionssystemet från den ena maken till den andra. Endast premiepensionsrätt som intjänats under äktenskapet kan bli föremål för överföring. Överföringen ska vara frivillig, ske fortlöpande år från år och omfatta hela den premiepensionsrätt som en make tjänat in för året samt inte påverka garantipensionen. Kostnaderna för att överföra pensionsrätten belastar premiepensionskontot för mottagaren.

Utskottet framhöll vid genomförandet av pensionsreformen (bet. 1997/98:SfU13 s. 90) att förslaget om att överföra premiepensionsrätt tillgodoser syftet att i ett större perspektiv utjämna makars pensionsrättsförhållanden samtidigt som en överföring inte innebär någon avgörande minskning av pensionsrätten för makarna. Utskottet delade uppfattningen att överföringen ska vara frivillig och endast vara möjlig för premiepension som tjänats in under äktenskapet samt omfatta hela pensionen. Genom denna lösning blir konsekvenserna av en överföring lättare att förutse. Utskottet har därefter vid flera tillfällen behandlat motioner om makars pensionsrättigheter (senast i bet. 2009/10:SfU9). Enligt utskottets mening har de möjligheter som i dag finns i det allmänna pensionssystemet att fördela pensionsrätter mellan makar utformats så generöst som det efter omständigheterna har varit möjligt att göra. En ordning med en automatiskt delad pensionsrätt skulle visserligen innebära ett välkommet tillskott till kvinnors pension, men ett beslut om en eventuell delning måste tas av de berörda personerna, särskilt som garantipensionen – om en sådan blir aktuell – beräknas som om överföring aldrig hade skett. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom en ordning med automatisk delning av premiepensionsrätt och avstyrker motion Sf337 yrkande 1.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn finns tre typer av förmåner:

- *Generella bidrag:* Allmänna barnbidrag och bidrag till kostnader för internationella adoptioner.

- *Försäkring*: Föräldraförsäkring, barnpension, efterlevandestöd till barn och pensionsrätt för barnår.
- *Behovsprövade bidrag*: Bostadsbidrag, underhållsstöd och vårdbidrag för funktionshindrade barn.

Målet för utgiftsområdet är att den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer.

Utgifterna inom utgiftsområdet blev 2009 ca 68 miljarder kronor och var därmed 0,4 miljarder kronor (0,6 %) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. För 2010 beräknas utgifterna bli 70,3 miljarder kronor, vilket är 0,4 miljarder kronor lägre än budgeterat.

Finansutskottet har för 2011, i enlighet med regeringens förslag, föreslagit att ramen för utgiftsområde 12 fastställs till ca 73 092 miljoner kronor (bet. 2010/11:FiU1).

Familjepolitikens mål och inriktning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner det mål som regeringen föreslår för utgiftsområde 12 som på ett tydligare sätt betonar att familjepolitiken ska stärka föräldrars makt över sin livssituation och öka familjernas valfrihet. Riksdagen godkänner även att det tidigare målet för utgiftsområdet upphör att gälla. Därmed avslår riksdagen motioner om ett annat mål för utgiftsområdet.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om grundläggande riktlinjer för familjepolitiken och om ekonomiskt stöd till familjer med en särskilt utsatt situation.

Jämför reservationerna 24 (S), 25 (MP), 26 (S, MP, V), 27 (S) och 28 (SD).

Propositionen

Regeringen framhåller att familjen är den grundläggande gemenskapen i samhället. Regeringens familjepolitik tar sin utgångspunkt i barnens möjlighet att utvecklas tillsammans med sina föräldrar. Eftersom barnens familjesituation ser väldigt olika ut är det viktigt att familjepolitiken utgår från familjens egen situation. De familjepolitiska utmaningarna handlar om att skapa tid för både familjeliv och yrkesliv på lika villkor för både män och kvinnor, och om att ge alla barn ekonomisk och social trygghet och förutsättningar för en god relation till båda sina föräldrar. Därtill måste de offentliga systemen utformas på ett sådant sätt att samhället i första hand

stöttar och hjälper, inte styr och hindrar. Detta vill regeringen göra genom att utgå från föräldrarnas centrala betydelse för barnets trygghet samt behovet av ökad jämställdhet och större valfrihet för familjerna.

Det är centralt att familjepolitiken präglas av ett tydligt barnperspektiv. Principen om barnets rätt till trygga och utvecklande uppväxtförhållanden bör vara vägledande, liksom barnets rätt till delaktighet och inflytande över frågor som rör barnet i förhållande till barnets ålder och mognad. Regeringen vill möta barns och familjers olika önskemål och behov genom att stödja föräldrarna i deras val. Föräldrarna är de som har huvudansvaret för barnets välbefinnande, och de ska utifrån familjens livssituation och barnets behov se till barnets bästa. Föräldrarna är också de som känner sina barn bäst. En modern familjepolitik utgår från dessa förutsättningar.

Regeringen föreslår att det nuvarande målet ska upphävas och ersättas med följande mål: "Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard samt ökad valfrihet och stärkt makt över den egna livssituationen för alla barnfamiljer." Regeringen framhåller att det nya mål på ett tydligare sätt betonar regeringens vilja att familjepolitiken ska stärka föräldrars makt över sin livssituation och öka familjernas valfrihet. Vidare framhåller regeringen att målet betonar förutsättningarna snarare än utfallet, vilket innebär en viss acceptans för att utfallet inte alltid blir detsamma för alla familjer. Olika utfall kan bero på att förutsättningarna är olika, men det kan också bero på att familjerna har gjort olika prioriteringar och val som får ekonomiska konsekvenser. Familjepolitiken bör utformas så att barn i hushåll med låg ekonomisk standard får stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn. Generellt sett har hushåll med barn en lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn. De som har det sämst ställt är hushåll med en ensamstående förälder, speciellt när det finns flera barn i hushållet. Regeringen följer löpande utvecklingen av förutsättningarna för en god levnadsstandard för alla barnfamiljer och arbetar vidare för ökad måluppfyllelse.

Regeringen tar nu ytterligare steg för att skapa mer självbestämmande för familjerna genom stöd och genom att förenkla familjepolitiken och göra den mer flexibel och användbar för föräldrarna samt inte minst för att förstärka de ekonomiska marginalerna för de föräldrar och barn som har de minsta ekonomiska marginalerna. Med lite större marginaler kan föräldrars oro för den egna familjens situation minska och barnens trygghet stärkas. Regeringen vill därför förbättra ekonomin för de barnfamiljer som har den sämsta ekonomin genom att höja det särskilda bidraget för barn som finns inom bostadsbidraget. Vidare framhåller regeringen att riksdagen på regeringens förslag beslutade om en höjning av flerbarnstilläggen fr.o.m. den 1 juli 2010.

Regeringen har även aviserat att jämställdhetsbonusen ska förenklas och förtydligas och kopplas direkt till uttaget av föräldrapenning.

Regeringen vill därtill ytterligare förbättra möjligheterna för ensamstående föräldrar att använda föräldraförsäkringen. Möjligheten till att föräldrar som är ensamma i sitt föräldraskap ska kunna överlåta en del av föräldrapenningen ska därför utredas. Vidare vill regeringen utreda möjligheten för den som i praktiken är ensamstående att ta del av alla föräldraförsäkringens dagar. Dessutom ska möjligheten för studerande att låta någon som avstår från arbete ta hand om den studerandes sjuka barn med tillfällig föräldrapenning utredas.

Beträffande metoden att mäta vilka hushåll som har låg ekonomisk standard anför regeringen att det är viktigt att poängtera att resultaten i stor utsträckning beror på hur måttet definieras. Ett *absolut mått* betyder att man har en på förhand bestämd gräns som inte ändrar sig över tid (förutom efter prisnivå). Ett *relativt mått* innebär att gränsen ses i relation till inkomsten bland dem som undersökningen avser, och denna gräns förändras i takt med att populationen gör det.

En egenskap hos relativa mått är att inkomstgränsen varierar över tiden. I en lågkonjunktur sänks gränsen om medianinkomsten sjunker. Om många av dem som har lägst standard då lever på reall oförändrade transfereringar kan resultatet bli att andelen med låg ekonomisk standard minskar i takt med att ekonomin i landet försämras. I en konjunkturuppgång kan resultatet bli det omvända, dvs. att det ekonomiska uppsvinget leder till att fler hamnar under gränsen för svag ekonomi. Därför är det lämpligt att komplettera redovisningen med ett absolut mått.

Motioner

Familjepolitikens mål och inriktning

I motion Sf352 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att förbättra barns uppväxtvillkor. Motionärerna framhåller bl.a. att man bör ta ett samlat grepp om familjepolitiken och modernisera lagstiftningen så att den passar alla typer av familjebildningar.

Tomas Eneroth m.fl. (S) begär i motion Sf362 yrkande 1 ett beslut om ett nytt politiskt mål för politikområdet Ekonomisk familjepolitik: "Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska inom ramen för den generella välfärden." Motionärerna anser att målet överensstämmer väl med de principer utifrån vilka politikområdet är uppbyggt och motsätter sig en utveckling där klyftor medvetet tillåts öka mellan familjer med barn och övriga grupper i samhället.

I motionens yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en solidarisk välfärd med tydliga principer för omfördelning. Motionärerna anser att en solidarisk omfördelning mellan dem som har och inte har barn är en viktig del i den generella välfärden. På motsvarande sätt är en solidarisk utjämning av risker och kostnader mellan generationer, mellan arbetande och arbetslösa samt mellan sjuka och friska viktiga inslag i tryggheten.

I motion Sf395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om en ny målformulering för utgiftsområde 12: "Familjepolitiken ska ge förutsättningar för goda ekonomiska och sociala levnadsvillkor för alla barnfamiljer. Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska och jämställdhet mellan könen ska uppmuntras inom ramen för den generella politiken." Motionärerna framhåller att regeringens mål inte sätter barnens behov av ekonomisk och social trygghet främst, och inte heller fokuserar det på att minska de ekonomiska skillnaderna mellan familjer som har barn och de familjer som inte har det. Det finns ett behov av ett tydligt mål för familjepolitiken som utgår från att det verkligen är viktigt att skillnaderna mellan barnfamiljers och övriga befolkningens ekonomiska situation inte ökar.

Ekonomiskt stöd till hushåll med låg ekonomisk standard

I motion Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om ekonomiskt utsatta barn. Motionärerna anför att skillnaderna mellan barn fortfarande är stora i Sverige och att de ökar med den borgerligt förda politiken. Därför är det viktigt med en solidarisk omfördelning som stöder de barn som föds till sämre villkor.

Jennie Nilsson (S) begär i motion Sf229 ett tillkännagivande om barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Regeringens ekonomiska politik har på ett systematiskt sätt ökat klyftorna i samhället genom stora skattesänkningar för de rikaste. Detta drabbar många barn hårt. Regeringen bör analysera effekterna av sin politik ur ett barnperspektiv och upprätta en nationell handlingsplan med syfte att värna om och stärka de mest utsatta barnen.

I motion Sf237 av Carina Hägg (S) begärs ett tillkännagivande om fattigdomsbegreppet. Motionären anför att när inkomstklyftorna i samhället ökar kan grupper relativt sett bli fattigare men den absoluta fattigdomen minska. För att ge en rättvis bild av ett samhälles utveckling är det mer relevant att använda det relativa fattigdomsbegreppet än det absoluta.

Vidare begär Carina Hägg (S) i motion Sf247 ett tillkännagivande om statistik om barnfattigdom. Motionären anför att antalet fattiga barn har fortsatt att öka. Socialdepartementet har dock inte begärt in statistik om barnfattigdomens utveckling i år. Det är inte rimligt att regeringen minskar insynen i barnfattigdomen. Det är således angeläget att regeringen årligen begär in fakta om barnfattigdomens utveckling i Sverige.

I motion Sf279 av Catharina Bråkenhielm (S) begärs ett tillkännagivande om konsekvensbeskrivningar av hur lagförslag som berör trygghetssystemen påverkar barnen. Fattigdom innebär utanförskap för barn. Samhället ska inte fatta beslut som gör att barn drabbas så hårt ekonomiskt som nu är fallet på grund av att trygghetssystemen urholkas.

Monica Green m.fl. (S) begär i motion Sf305 ett tillkännagivande om att minska klyftorna bland barn. Motionärerna framhåller att klyftorna har ökat mellan barn i Sverige och efterlyser en handlingsplan för att minska barnfattigdomen.

I motion Sf308 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (S) begärs ett tillkännagivande om att snarast vidta åtgärder för att minska barnfattigdomen i Sverige. Motionärerna anser att regeringen bör vidta en översyn som garanterar att barnen alltid är i fokus när politiska beslut fattas. Om ingenting görs hamnar fler barn i fattigdom, och situationen förvärras således ytterligare.

I motionerna Sf370 av Ann-Christin Ahlberg (S) och Sf380 av Désirée Liljevall m.fl. (S) begärs tillkännagivanden om barnfattigdom. Motionärerna framhåller att det ur ett barnperspektiv är allvarligt att andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard ökar eftersom det innebär en risk för både sociala och ekonomiska problem. För att bekämpa barnfattigdom krävs en kombination av åtgärder som jobb som ger föräldrarna möjlighet att integreras och utvecklas i arbetslivet, tillräckliga och genomtänkta inkomststöd samt nödvändiga tjänster för barnen och deras familjer.

Hillevi Larsson m.fl. (S) begär i motion Sf327 ett tillkännagivande om behovet av åtgärder för att bekämpa barnfattigdomen. Denna ökar och klyftorna mellan barn i olika grupper växer. Motionärerna anför att flera åtgärder krävs. Bland annat är ett väl fungerande familjestöd i form av barnbidrag, föräldraförsäkring, underhållsstöd och bostadsbidrag betydelsefullt.

Utskottets ställningstagande

En modern familjepolitik måste utgå från att familjer är olika, har olika önskemål och behov och är lika mycket värda. Som regeringen framhåller är föräldrarna de som har huvudansvaret för barnets välbefinnande, och de ska utifrån familjens livssituation och barnets behov se till barnets bästa. Föräldrarna är också de som känner sina barn bäst. Familjerna ska ges ett ökat handlingsutrymme och bättre möjligheter att själva påverka sin faktiska ekonomiska levnadsstandard. En väl fungerande familjepolitik ger således föräldrarna möjlighet att kombinera familj och arbete. Den har ett tydligt barnperspektiv, minskar risken för att barn ska leva i ekonomisk utsatthet och ger förutsättningar för en ökad jämställdhet. Det är därför viktigt att familjepolitiken stärker föräldrars makt över sin livssituation och ökar familjernas valfrihet.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändrad målformulering. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf362 yrkande 1 och Sf395 yrkande 1.

Utskottet konstaterar att en grundläggande strävan måste vara att skapa förutsättningar för goda uppväxtvillkor för alla barn. Som regeringen framhåller bör utformningen av familjepolitiken göras så att barn i ekonomiskt

utsatta hushåll får särskilt stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn. Det är därför en prioriterad uppgift att därigenom minska andelen ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Den svenska familjepolitiken ger i internationell jämförelse omfattande ekonomiskt stöd till barnfamiljer både genom direkta bidrag och genom att underlätta för föräldrarna att kombinera arbete och familj. Familjepolitiken är utformad så att barn i hushåll med låg ekonomisk standard får stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn. De inkomstprövade förmånerna går främst till familjer med låga inkomster eller en relativt stor försörjningsbörda.

Det är också viktigt att den ekonomiska familjepolitiken ses i ett större sammanhang, där olika områden tillsammans ger möjligheter att förbättra barnfamiljernas välfärd. Långsiktigt måste målsättningen vara att skapa förutsättningar för människor att försörja sig själva. Barnfamiljernas inkomster kommer i huvudsak från förvärvsarbete, och därför har konjunkturläget stor betydelse för hushållens försörjningsmöjligheter. Arbetslöshet eller brist på heltidsarbete och låg utbildning kan vara orsaker till en låg ekonomisk standard. Lösningarna på dessa problem finns inte inom den ekonomiska familjepolitiken utan inom andra områden, såsom arbetsmarknads- och utbildningspolitiken samt samhällsekonomin i stort. Stor påverkan på barnfamiljernas ekonomi har även åtgärder i form av transfereringar, skatter och subventioner utanför den ekonomiska familjepolitiken.

Utskottet noterar att en höjning av flerbarnstilläggen har skett fr.o.m. den 1 juli 2010, vilket utskottet har ställt sig bakom. Utskottet välkomnar även att regeringen vill förbättra ekonomin för de barnfamiljer som har den sämsta ekonomin genom att höja det särskilda bidraget för barn som finns inom bostadsbidraget.

Utskottet kan vidare konstatera att regeringen har tillsatt utredningen om ekonomi och föräldrasamarbete vid särlevnad (dir. 2009:56) som ska granska hur fördelningen av kostnader och inkomster som är kopplade till ett barn påverkar och stöder en fungerande försörjning och omsorg om barnet när föräldrarna inte lever tillsammans. Utredaren ska analysera hur reglerna om ekonomiskt stöd till barnfamiljer påverkar separerade föräldrars beslut om vårdnad, boende, umgänge samt fördelning av försörjningsansvar för det gemensamma barnet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2011.

Vidare har regeringen i syfte att få ytterligare kunskap om hur såväl särlevande som sammanboende föräldrar upplever sitt handlingsutrymme gällande fördelning av tid mellan arbete och omsorg om barnen, uppdragit åt SCB att genomföra en enkät- och registerstudie riktad till föräldrar. Av studien ska bl.a. framgå vilket inflytande det finns över det ekonomiska utfallet och vilka överväganden som görs av föräldrarna i vardagen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2011.

Med det ovan anförda avstyrks motionerna Sf229, Sf305, Sf308, Sf327, Sf352 yrkande 2, Sf362 yrkandena 2 och 9, Sf370 och Sf380.

Beträffande metoden att mäta vilka hushåll som har låg ekonomisk standard delar utskottet regeringens bedömning att det kan vara motiverat att både använda sig av ett relativt och ett absolut mått. Därmed avstyrks motion Sf237.

Utskottet förutsätter att Regeringskansliet följer statistiken om hushåll som har låg ekonomisk standard och anser inte att det behövs ett tillkännagivande om detta. Motion Sf247 avstyrks därmed.

Utskottet anser att det är viktigt med allsidiga konsekvensanalyser av lagförslag. Regler om sådana analyser av kostnader, samhällsekonomiska konsekvenser och sysselsättning m.m. finns i kommittéförordningen. Utskottet anser inte att det nu finns anledning att generellt skärpa kraven på sådana analyser. Därmed avstyrks motion Sf279.

1:1 Allmänna barnbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. delat barnbidrag och förlängt barnbidrag.

Jämför reservationerna 29 (S, MP, SD), 30 (S) och 31 (SD).

Gällande ordning

De allmänna barnbidragen består av barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag. Allmänt barnbidrag lämnas med 1 050 kr per månad. Flerbarnstillägg lämnas med 150 kr per månad för det andra barnet, 454 kr per månad för det tredje barnet och 1 010 kr per månad för det fjärde barnet. För varje ytterligare barn är tillägget 1 250 kr per månad.

En förälder som ensam har vårdnaden om ett barn har rätt till allmänt barnbidrag för barnet. Vid gemensam vårdnad har den förälder som anmäls som bidragsmottagare rätt att få bidraget. Anmälan ska göras till Försäkringskassan av föräldrarna gemensamt. Om inte någon sådan anmälan görs har modern rätt till bidraget. Är bägge föräldrarna av samma kön betalas bidraget ut till den äldsta av föräldrarna. Är den bidragsberättigade föräldern till följd av frånvaro, sjukdom eller någon annan orsak för en längre tid förhindrad att delta i vårdnaden, övergår rätten att ta emot bidraget till den andre föräldern. Bor barnet varaktigt tillsammans med endast en av föräldrarna, har den föräldern efter anmälan rätt att få bidraget. Om föräldrarna inte bor tillsammans men barnet varaktigt är bosatt hos båda föräldrarna (växelvis boende) kan rätten till barnbidraget, efter anmälan av båda föräldrarna, delas så att bidraget utbetalas med hälften till vardera föräldern.

Propositionen

De allmänna barnbidragen syftar till att ge alla barnfamiljer lika förutsättningar till en god ekonomisk levnadsstandard. Barnbidraget är ett generellt stöd och lätt att överblicka samt enkelt och förhållandevis billigt att administrera.

Antalet födda barn har sedan 2000 ökat varje år. Under 2009 föddes det ca 112 000 barn, vilket är det högsta antalet som har noterats sedan 1994. Antalet barn som passerar 16-årsgränsen och faller ut ur barnbidragssystemet är dock fler än antalet födda, enligt befolkningsprognosen fram till 2010. Med anledning av det ökade födelsetalet ökar det totala antalet barn i barnbidragssystemet fr.o.m. 2011. Samtidigt beräknas antalet barn som faller ur systemet med anledning av att de fyller 16 år att minska. Det totala antalet bidragsberättigade barn och ungdomar beräknas därför öka fr.o.m. 2011. Detta innebär, sammantaget med höjningen av flerbarnstillägget, att kostnaden för anslaget kommer att öka.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2011 till anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag anvisar ett ramanslag på 24 398 miljoner kronor.

Motion med anslagseffekt 2011

I motion Sf373 av Johnny Skalin och Björn Söder (SD) begärs i denna del att riksdagen till anslaget 1:1 anvisar 72,1 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit. Utgiftsminskningen avser minskade utbetalningar av barnbidrag på grund av minskad invandring.

Motioner utan anslagseffekt 2011

I motion Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om barnbidraget. Motionärerna framhåller att barnbidraget bidrar till en positiv fördelning utan att skapa negativa margineffekter. Bidraget syftar till ekonomisk utjämning och ökad ekonomisk trygghet för barnfamiljer, vilket är vad den generella välfärdsmodellen bygger på. Det är viktigt att fortsätta att hävda barnbidragets värde.

I tre motioner begärs tillkännagivanden om att barnbidraget ska delas mellan föräldrarna. Således begärs detta i motionerna Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 8, Sf265 av Fredrik Schulte (M) och Sf331 av Anti Avsan (M). Bland annat anförs att lagar och regler ska vara könsneutrala och inte diskriminera någon på grund av kön. Ett delat barnbidrag skickar även en positiv signal om att båda föräldrarna är lika viktiga när det gäller ansvaret för barnet.

Christina Oskarsson (S) begär i motion Sf296 ett tillkännagivande om en översyn av barnbidrags- och studiebidragssystemen. Motionären anför att om den som studerar på gymnasiet avbryter sina studier upphör studiebidraget. Något barnbidrag utbetalas inte heller, vilket är orättvist.

I motion Sf242 av Karin Granbom Ellison (FP) begärs ett tillkännagivande om att skapa en ny benämning för förmånen förlängt barnbidrag. Motionären anser att det är fel att kalla stödet till exempelvis elever i gymnasiesärskola för förlängt barnbidrag, särskilt efter det att eleven fyllt 18 år. Bidraget kan i stället benämnas "särskilt studiebidrag" eller "utbildningsstöd".

Även Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) begär i motion Sf267 ett tillkännagivande om en förändrad benämning på bidraget till gymnasiesärskolans elever. Motionären anser att den nuvarande benämningen "förlängt barnbidrag" är missvisande och kan upplevas som kränkande av dessa elever. Benämningen ska inte innehålla ordet "barn".

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag

Utskottet kan inte ställa sig bakom den besparing i anslaget som anvisas i motion Sf373. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 1:1. Motion Sf373 i denna del avstyrks därmed.

Övrigt

Utskottet anser att barnbidraget, som är ett generellt stöd, är viktigt för att bidra till att ge alla barnfamiljer lika förutsättningar till en god ekonomisk levnadsstandard. De allmänna barnbidragen utgör en grundsten i svensk familjepolitik. Enligt utskottet är det nuvarande barnbidragssystemet väl fungerande. Utformningen gör det lätt att överblicka. Det har en hög legitimitet och uppfattas som rättvist. Administrationskostnaden är låg och risken för felaktigt utnyttjande liten. Ett viktigt syfte med barnbidraget är ekonomisk utjämning och ökad ekonomisk trygghet för barnfamiljer under den period när försörjningsbördan är som allra störst. Bidraget bidrar till en positiv fördelning utan att skapa negativa marginaleffekter, och det har ett starkt fäste i den svenska välfärdsmodellen.

Motion Sf362 yrkande 7 är med det anförda att anse som tillgodosedd och avstyrks.

Tre motionsyrkanden har framställts om att barnbidraget som huvudregel ska delas mellan föräldrarna vid gemensam vårdnad. I detta sammanhang vill utskottet hänvisa till att riksdagen i februari 2006 avlog ett förslag om att barnbidraget skulle kunna delas vid växelvis boende om föräldrarna inte var överens om detta (prop. 2005/06:20, bet. 2005/06:SfU7, rskr. 2005/06:164). Som motivering till beslutet angavs att delat barnbidrag vid växelvis boende efter anmälan av endast en förälder kunde leda till fler konflikter och tvister och låsa föräldrarna vid en uppgörelse om växelvis boende utan hänsyn till barnets skiftande behov under uppväxten. Förslaget riskerade således att frambringa boendelösningar som inte var till barnets bästa. Det fanns en uppenbar risk att fler skulle motsätta sig växelvis boende på grund av risken att bli av med barnbidraget eller att fler

önskade växelvis boende för att få halva barnbidraget och slippa underhållsskyldighet. En möjlighet att dela barnbidraget vid växelvis boende efter anmälan av endast en förälder torde förutsätta att även de stora kostnaderna för ett barn, framför allt för barnomsorgen, kunde delas.

Riksdagen har, i enlighet med en reservation i det sistnämnda betänkandet, gjort ett tillkännagivande till regeringen om att det finns behov av en samlad utredning om hur bidragsregler påverkar barn till särlevande föräldrar. Barn till separerade föräldrar är ofta socialt och ekonomiskt utsatta. En utredning av dessa barns villkor ska se till hela försörjningsbilden och även beakta hur stora kostnader fördelas mellan föräldrarna.

Utskottet noterar att utredningen om ekonomi och föräldrarsamarbete vid särlevnad (dir. 2009:56) ska granska hur fördelningen av kostnader och inkomster som är kopplade till ett barn påverkar och stöder en fungerande försörjning och omsorg om barnet när föräldrarna inte lever tillsammans. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2011.

Utskottet anser att den nu nämnda utredningen bör avvaktas. Motionerna Sf265, Sf331 och Sf362 yrkande 8 avstyrks därmed.

Barn som när de fyllt 16 år fortfarande deltar i grundskoleutbildning har rätt till förlängt barnbidrag. Bidraget är en fortsättning på barnbidraget och utgår med samma belopp, 1 050 kr per månad. Rätten till förlängt barnbidrag gäller även elever i särskolan, specialskolan och andra skolformer för barn med funktionshinder. Bidraget betalas ut t.o.m. den månad eleven slutför utbildningen eller avbryter studierna.

Den som studerar heltid på gymnasiet, komvux eller en folkhögskola får studiehjälp från Centrala studiestödsnämnden. Studiehjälpen består av studiebidrag (1 050 kr per månad), extra tillägg för behövande familjer och inackorderingstillägg. Rätt till studiehjälp föreligger fr.o.m. kvartalet efter att eleven har fyllt 16 år t.o.m. vårterminen det år eleven fyller 20.

Utredningen om en översyn av aktivitetsersättning har i sitt betänkande SOU 2008:102 Brist på brådska – en översyn av aktivitetsersättningen föreslagit att alla ungdomar som har en funktionsnedsättning och som studerar på gymnasienivå ska få studiehjälp. Förslaget innebär således att de som studerar vid gymnasiesärskolan föreslås få studiehjälp i stället för förlängt barnbidrag t.o.m. vårterminen det år eleverna fyller 20. För elever vid gymnasiesärskolor som inte slutfört studierna vid denna tidpunkt kan en möjlighet vara att införa en särskild studiehjälp. Regeringens beredning av förslaget bör avvaktas.

Med det anförda kan motionerna Sf242 och Sf267 anses tillgodosedda och avstyrks därmed.

Barnbidrag betalas ut t.o.m. det kvartal barnet fyller 16 år. Syftet med studiehjälpen och det förlängda barnbidraget är att vara ett fortsatt ekonomiskt stöd under tid då studier bedrivs. Samhället har, enligt utskottets mening, inte anledning att ge ett sådant ekonomiskt stöd under tid då barnet inte bedriver studier. Utskottet avstyrker därför motion Sf296.

1:2 Föräldraförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag om dels rätt för en arbetslös person till tillfällig föräldrapenning i vissa fall, dels rätt för en förälder till tillfällig föräldrapenning när ett barn har avlidit, dels ändring i föräldraledighetslagen.

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:2 Föräldraförsäkring. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. kontaktdagar, föräldrapenning samtidigt, intyg för tillfällig föräldrapenning och höjt grundbelopp.

Jämför reservationerna 32 (S), 33 (S, MP), 34 (MP), 35 (V), 36 (S, MP), 37 (S, MP), 38 (MP) och 39 (SD).

Gällande ordning

Föräldraförsäkringen omfattar föräldrapenning i samband med barns födelse, nedan benämnd föräldrapenning, och tillfällig föräldrapenning samt havandeskapspenning som i vissa fall kan betalas ut till blivande mödrar.

Föräldrapenning betalas ut med totalt 480 dagar i anslutning till barns födelse eller adoption. Av de 480 dagarna betalas föräldrapenning under 390 dagar ut med ett belopp som motsvarar föräldrarnas sjukpenning, dock lägst 180 kr per dag (grundnivån). Resterande 90 dagar ersätts lika för alla enligt den s.k. lägstanivån som även den är 180 kr per dag. För barn som är födda eller adopterade före den 1 juli 2006 är dock lägstanivån 60 kr per dag. När båda föräldrarna är vårdnadshavare har de rätt till hälften var av det totala antalet ersättningsdagar. En förälder kan överlåta rätten till föräldrapenning till den andra föräldern med undantag av 60 dagar med sjukpenningbelopp (de s.k. mamma- och pappamånaderna). En förälder som är ensam vårdnadshavare har rätt till alla föräldrapenningdagar.

För rätt till föräldrapenning motsvarande sjukpenning under de 180 första dagarna finns ett särskilt krav. Föräldern ska under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen ha varit försäkrad för en sjukpenning över lägstanivån. Är villkoret inte uppfyllt utgår ersättning enligt grundnivån.

Vid flerbarnsfödelse betalas föräldrapenning ut under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första barnet. För det andra barnet utbetalas 90 dagar enligt lägstanivån. För varje barn utöver det andra betalas föräldrapenning ut med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning för samtliga tillkommande dagar, dock lägst med belopp enligt grundnivån.

Den 1 juli 2006 höjdes inkomsttaket för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) för föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning från 7,5 till 10 prisbasbelopp. Den 1 januari 2007 sänktes taket tillbaka till 7,5 prisbasbelopp för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Inkomsttaket för föräldrapenning i samband med barns födelse är således även fortsättningsvis 10 prisbasbelopp.

I avvaktan på ett regelsystem som baseras på historiska inkomster multipliceras SGI med faktorn 0,97 vid beräkning av dagarsättningar, bl.a. föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning.

Föräldrapenning betalas ut med 80 % av SGI multiplicerad med 0,97, och den kalenderdagsberäknas, dvs. delas med 365. Föräldrapenningen kan utbetalas som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttondels förmån.

Tillfällig föräldrapenning betalas till en förälder som behöver avstå från förvärvsarbete för vård av sjukt barn som är under 12 år och i vissa fall även vid vård av barn över denna ålder. Tillfällig föräldrapenning kan även betalas ut när barnets ordinarie vårdare är sjuk, när en förälder behöver följa med barnet till en barnvårdscentral m.m. samt till en av föräldrarna vid vårdbehov som uppkommer när den andra föräldern besöker läkare med ett annat barn. För barn som är yngre än 240 dagar kan tillfällig föräldrapenning endast betalas ut om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller i vissa speciella situationer, exempelvis om barnet är inlagt på sjukhus.

För rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barn under tolv år finns, fr.o.m. den 1 juli 2008, en skyldighet för en förälder att i vissa situationer styrka att barnet har varit frånvarande från den förskola, den pedagogiska omsorg, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas. Barnets frånvaro ska styrkas med ett intyg eller på annat sätt. Intyget ska skrivas under av behörig personal i den verksamhet där barnet normalt vistas.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under 120 dagar per barn och år, varav högst 60 dagar vid en ordinarie vårdares sjukdom eller smitta. Till föräldrar som har ett allvarligt sjukt barn som är under 18 år kan dock tillfällig föräldrapenning betalas ut under ett obegränsat antal dagar.

Fadern har en särskild rätt till tillfällig föräldrapenning under högst tio s.k. pappadagar i samband med ett barns födelse. Vid adoption och när två personer har utsetts att gemensamt utöva vårdnad om ett barn tillkommer motsvarande rätt båda adoptivföräldrarna eller de särskilda vårdnadshavarna.

Föräldrar till barn som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, har rätt till tillfällig föräldrapenning i form av tio kontaktdagar per barn och år från barnets födelse till dess att barnet fyller 16 år för besök i barnets skola eller fritidshem.

En förälder kan överlåta sin tillfälliga föräldrapenning till en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete för att vårda barnet om det är sjukt eller om den ordinarie vårdaren är sjuk.

Försäkringskassan kan, efter medgivande av en förälder, besluta att en annan försäkrad som i stället för föräldern avstår från förvärvsarbete ska få rätt till tillfällig föräldrapenning i de fall som anges i det föregående stycket. Som villkor för detta gäller dels att föräldern på grund av egen sjukdom eller smitta inte kan vårda barnet, dels att föräldern inte får tillfällig föräldrapenning endast av det skälet att han eller hon för samma tid får sjuklön, sjukpenning eller motsvarande ersättning.

Försäkringskassan kan även besluta att en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete ska få rätt till tillfällig föräldrapenning för att vårda ett barn som inte har fyllt tre år i stället för en ensamstående förälder som på grund av sjukdom eller smitta inte kan vårda barnet. Föräldern behöver inte vara förvärvsarbetande.

Tillfällig föräldrapenning betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttondels förmån. För den som är anställd tim- eller dagberäknas ersättningen. Dagersättningen blir då 80 % av SGI multiplicerad med 0,97 delad med årsarbetstiden uttryckt i timmar eller dagar. För den som är arbetslös kalenderdagsberäknas ersättningen, och dagersättningen blir i sådana fall 80 % av SGI:n multiplicerad med 0,97 dividerad med 365. För den som har inkomst av annat förvärvsarbete gäller fr.o.m. den 1 juli 2010 att SGI:n delas med 260 dagar och att ersättning utges för högst fem dagar under en sjudagarsperiod.

Två föräldrar kan i princip inte vara lediga med föräldrapenning samtidigt för samma barn, men däremot för två olika barn. Undantag gäller vid föräldrautbildning och besök i förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg samt vid barns födelse och adoption liksom när två personer utsetts att gemensamt ha hand om vårdnaden. Vidare får tillfällig föräldrapenning utges till båda föräldrarna för samma barn och tid, om båda följer med ett barn till läkare när barnet lider av en allvarlig sjukdom. Detsamma gäller om båda föräldrarna, som en del i behandlingen av barnet, behöver delta i läkarbesök eller i någon behandling som har ordinerats av en läkare.

Jämställdhetsbonus betalas ut till den förälder som har tagit ut flest dagar med föräldrapenning under ett kalenderår om han eller hon arbetar när den andre föräldern tar ut föräldrapenning. De dagar som kan ge bonus är endast föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå exklusive de 60 dagar som är reserverade för varje förälder. Maximal bonus ges således om vardera föräldern är ledig 135 dagar förutom de 60 reserverade dagarna. Bonusen är halva dagsinkomsten för den förälder som arbetar, dock högst 100 kr per dag. För att få full bonus krävs således en inkomst på minst 200 kr per dag, dvs. ca 6 000 kr per månad.

Propositionen

Utgiftsutvecklingen inom föräldraförsäkringen är främst beroende av ersättningsnivån, antalet födda barn och fördelningen av ersättningsdagar mellan föräldrarna. Förändringar i födelsetalet påverkar redan på kort sikt använd-

ningen av både föräldrapenning, havandeskapspenning och de tio s.k. pappadagarna inom den tillfälliga föräldrapenningen. På längre sikt påverkas även tillfällig föräldrapenning för vård av barn.

Syftet med den jämställdhetsbonus som regeringen har infört för barn födda fr.o.m. den 1 juli 2008 är att förbättra förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män i ansvaret för hem och barn, i uttaget av föräldrapenningen och på arbetsmarknaden. Under 2009 beräknas 12 066 föräldrar ha haft rätt till jämställdhetsbonus baserat på deras uttag av föräldrapenning under året. Av dessa ansökte 8 649 (ca 72 %) om utbetalning av bonus, och 6 833 (ca 57 %) beviljades jämställdhetsbonus.

De första barnen som berörs av denna reform har hunnit bli två år. Först när barnen har fyllt åtta år kan reformen slutligen utvärderas gällande dessa barn, men eftersom de flesta föräldrar återgått till arbetet efter föräldraledigheten när barnet fyllt två kan en första utvärdering göras redan nu. Hitintills har inga signifikanta effekter av jämställdhetsbonusen på föräldrapenninguttaget kunnat observeras, enligt en rapport från Försäkringskassan. Visserligen ökar pappornas andel av de uttagna dagarna, men detta är en trendmässig ökning som pågått under flera år.

Som angivits ovan har regeringen aviserat att jämställdhetsbonusen ska förenklas och förtydligas och kopplas direkt till uttaget av föräldrapenning.

Tillfällig föräldrapenning ska ge föräldrar ekonomiskt stöd när barn blir sjuka eller när deras ordinarie vårdnadshavare blir sjuk och föräldern därför behöver avstå från sitt förvärvsarbete. Regeringen är därför angelägen om att denna förmån ur ett legitimitetsperspektiv inte används felaktigt. I syfte att hindra ett missbruk av tillfällig föräldrapenning gäller fr.o.m. den 1 juli 2008 att en förälder för att få rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barn som inte har fyllt tolv år med intyg eller på annat sätt ska styrka barnets frånvaro från den förskola, den pedagogiska omsorg, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas.

Eftersom det inom föräldraförsäkringen i dag inte finns möjligheter för en förälder att uppbära någon ersättning när han eller hon inte vårdar barn (med undantag för vissa situationer) kan en förälder som t.ex. har vårdat ett sjukt barn som sedermera avlider bli helt utan ersättning. Regeringen anser att det i vissa fall finns ett behov av ett särskilt ekonomiskt stöd från samhället till föräldrar i samband med att ett barn har avlidit.

Regeringen föreslår därför att tillfällig föräldrapenning ska kunna betalas ut under högst 10 dagar per förälder och barn i samband med att ett barn som är under 18 år har avlidit. Ersättningen ska kunna tas ut tidigast fr.o.m. dagen efter den då barnet har avlidit och senast för den dag som infaller 30 dagar efter den dag då barnet har avlidit. Ersättningen ska inte kunna lämnas under samma tid som föräldern förvärvsarbetar. Vidare ska ersättningen kunna tas ut av flera föräldrar samtidigt. En förälder ska inte behöva göra anmälan till Försäkringskassan för att få ersättning. Med förälder avses den personkrets som anges i 11 kap. 4 och 5 §§ socialförsäkringsbalken.

En följdändring görs i 8 § föräldraledighetslagen (1995:584) på så sätt att en förälder som arbetar med bibehållen sjukersättning, och som därför helt eller delvis inte har rätt till tillfällig föräldrapenning, ska ha rätt till ledighet i samband med att ett barn har avlidit.

Bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2011.

Regeringen gör bedömningen att de ekonomiska konsekvenserna till följd av förslaget är begränsade och ryms inom ramen för de medel som ingår i utgiftsområde 12.

Som angivits under Utgiftsområde 10 föreslår regeringen även vissa förändringar inom sjukförsäkringen som innebär att sjukpenning i vissa fall ska kunna lämnas till en arbetslös om det skulle framstå som oskäligt att begära att den försäkrade ska anmäla sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och stå till arbetsmarknadens förfogande. Förslaget innebär även följdändringar i reglerna för tillfällig föräldrapenning.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2011 till anslaget 1:2 Föräldraförsäkring anvisar ett ramanslag på 33 992 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2011

I motion Sf352 yrkande 1 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) begärs i denna del att riksdagen till anslaget 1:2 anvisar 100 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. De utökade medlen avser höjt tak i den tillfälliga föräldrapenningen i syfte att förbättra för de barnfamiljer som har de minsta marginalerna och att öka jämställdheten i uttaget.

I motion Sf373 av Johnny Skalin och Björn Söder (SD) begärs i denna del att riksdagen till anslaget 1:2 anvisar 450 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. Ett avskaffande av jämställdhetsbonusen innebär en utgiftsminskning med 150 miljoner kronor. Av de utökade medlen avser 500 miljoner kronor en gradvis höjning av föräldrapenningen till 90 % av SGI och 100 miljoner kronor ett gradvis höjt tak i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen.

Motioner utan anslagseffekt 2011

Inkomsttak

I motion Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om ett stegvis höjt inkomsttak till 10 prisbasbelopp i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen. Motionärerna anför att regeringen har valt att försämra den tillfälliga föräldrapenningen. Det innebär att det är rationellt för den som tjänar mest, oftast pappan, att fortsätta jobba, medan den som vanligtvis tjänar mindre, mamman, är hemma och vårdar barn. Därmed cementeras gamla könsroller. På sikt bör taket i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen höjas så att det ligger på samma nivå som i föräldrapenningen.

I motion Sf301 i denna del framhåller Hannah Bergstedt (S) bl.a. att familjens ekonomi naturligtvis spelar en stor roll när fördelningen av föräldraledigheten bestäms. En höjning av taket i föräldraförsäkringen är därför helt nödvändig.

Fördelning av föräldrapenningdagar

I motion Sf395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att avskaffa jämställdhetsbonusen. Motionärerna anser att den marginella ekonomiska morot som bonusen innebär inte får någon större effekt. Enligt rapporter från Försäkringskassan har det också visat sig att inga signifikanta effekter av jämställdhetsbonusen på föräldrapenninguttaget har kunnat observeras.

I motionerna A402 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 9 och Sf383 av Gunvor G Ericson (MP) begärs tillkännagivanden om en tredelad föräldraförsäkring där en tredjedel är överlåtbar mellan föräldrarna eller en annan nära vuxen. Motionärerna anser att det både ur ett barnperspektiv och ur ett jämställdhetsperspektiv finns starka skäl som talar för ett jämnare uttag av föräldrapenningen.

I flera motioner begärs tillkännagivanden om en strikt individualiserad föräldrapenning.

Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) anser i motion Sf388 att föräldrapenning inte ska kunna överlåtas på den andra föräldern. Så som dagens föräldraförsäkring är konstruerad bidrar den till att skapa utanförskap och ojämställdhet. Kvinnor förlorar när det gäller karriärvägar och ekonomiskt inflytande. Barn förlorar när det gäller kontakten med sin pappa. Män förlorar när det gäller delaktighet i sin egen familj.

Även Carina Hägg (S) anser i motionerna Sf249 och Sf312 att för kvinnornas del kommer en strikt fördelning av föräldrapenningen att innebära en starkare ställning i arbetslivet, och för männens del en närmare och stabila relation till barnen. Vidare är denna fördelning avgörande för att förverkliga målet om en jämställd arbetsfördelning vad gäller det oavlönade familjearbetet, det avlönade arbetslivet och vettiga pensioner.

I motion Sf301 i denna del framhåller Hannah Bergstedt (S) bl.a. att föräldrapenningen på sikt bör knytas starkare till den enskilda föräldern för att uttaget av dagarna ska bli jämnare. Det skulle öka kvinnornas möjligheter att göra sig gällande i yrkeslivet och samtidigt ge männen bättre möjligheter att bygga upp stabila föräldrarelationer till sina barn.

Även Roza Güclü Hedin och Carin Runeson (S) anser i motion Sf315 att föräldrarna på sikt ska dela föräldraledigheten lika. Detta skulle vara en av de effektivaste åtgärderna för ökad jämställdhet.

Slutligen framhåller Carina Ohlsson m.fl. (S) i motion Sf321 att på sikt måste en strikt individualiserad föräldrapenning vara målet för en rättvis fördelning av föräldradagarna som ger barnen lika stor tillgång till båda

föräldrarna. En sådan försäkring är en förutsättning för en mer jämställd arbetsmarknad, och den påverkar jämställdheten som helhet. Ett första delmål är en delning av föräldrapenningen i tre lika delar.

Intyg för tillfällig föräldrapenning

I motion Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om att ta bort skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera intyg som berättigar föräldrar till tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn. Motionärerna anför att utfärdandet av intyg tar resurser från omsorgen om barnen, undervisningen och pedagogiken. Det finns mer träffsäkra sätt att kontrollera rätten till ersättning vid vård av sjukt barn.

Gunvor G Ericson m.fl. (MP) begär i motion Sf395 yrkande 3 ett tillkännagivande med samma innehåll. Motionärerna anför att intygen innebär krångel för föräldrarna och gör att förskolans och skolans personal får ägna sig åt administration i stället för åt barnen. Fusk och missbruk kan stävjas på annat sätt.

I motion Sf216 av Ann-Christin Ahlberg (S) begärs ett tillkännagivande om att ansvaret för att förhindra överutnyttjande av den tillfälliga föräldrapenningen bör ligga hos Försäkringskassan. Motionären menar att förskolan, skolan och fritidshemmen finns till för barnens skull, inte för att kontrollera föräldrarnas uttag av tillfällig föräldrapenning.

Susanne Eberstein och Christina Karlsson (S) begär i motion Sf288 ett tillkännagivande om intyg för sjuka barn. Motionärerna anser att det inte kan vara meningen att personalen vid förskolor m.m. ska agera ”polis”. Det är även oklart vem som har det yttersta ansvaret för intyg. Det måste vara Försäkringskassans och arbetsgivarens uppgift att utforma en ordning för att utfärda de intyg som behövs.

Kontakt dagar

I motion Sf230 av Hannah Bergstedt och Fredrik Lundh Sammeli (S) begärs ett tillkännagivande om behovet av kontakt dagar i skolor och förskolor. Motionärerna anför att kontakt dagar underlättar en god kommunikation mellan skolor och föräldrar.

Hillevi Larsson (S) begär i motion Sf328 ett tillkännagivande om att se över hur kontakt dagar kan återinföras. Motionärerna anför att föräldrarnas engagemang och delaktighet både i förskolor och i skolor är av ovärderligt värde för såväl barn som samhälle.

Roland Utbult (KD) begär i motion Sf359 ett tillkännagivande om att införa kontakt dagar för föräldrar och vårdnadshavare till barn i grundskolan. Motionären anför att forskare och lärare är eniga om att bl.a. samtal om skolan, föräldrars attityder till skolan och uppmuntran av barnets studier är faktorer som betyder mycket för barnets framgång i skolan. Därför bör två kontakt dagar per år införas från det att barnet börjar i förskolan t.o.m. att det går i årskurs 9 i grundskolan.

Föräldrapenning samtidigt

I motion Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om möjligheten för båda föräldrarna att ta ut föräldrapenning samtidigt under barnets första månad. Motionärerna framhåller att en sådan åtgärd skulle stärka banden mellan barnet och pappan och innebära en betydande avlastning för mamman den första tiden efter förlossningen. Även Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (S) begär i motion Sf316 ett tillkännagivande med detta innehåll.

Övrigt om föräldrapenning

I motion So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) begärs i yrkande 9 ett tillkännagivande om att utreda ett förslag om barntid. Reformen skulle kunna innebära en rättighet att gå ned i arbetstid till 50–75 % mot en ersättning på 2 500 kr per månad. Rätten ska vara helt individualiserad och inte gå att överlåta till den andre föräldern, men den ska kunna utnyttjas av båda föräldrarna samtidigt eller var för sig. Ersättningen ska även vara pensionsgrundande.

Jennie Nilsson (S) begär i motion Sf219 ett tillkännagivande om mer kvalitetstid med barnen. Möjligheterna till en utbyggd och mer flexibel föräldraförsäkring bör ses över, bl.a. så att föräldraförsäkringen ska kunna innefatta barn i skolåldern.

I motion Sf366 av Sten Bergheden (M) begärs ett tillkännagivande om att se över regelverket så att föräldrapenningens bestämmelser inte påverkar inom vilket intervall ett syskon måste födas. Motionären anser att när ytterligare barn föds bör föräldrarna själva kunna välja om ersättningsnivån ska vara den som gällde vid det första eller andra barnets födelse, oavsett hur lång tid som har förflutit mellan barnens födelser.

I motion Sf233 av Betty Malmberg (M) begärs ett tillkännagivande om att helgdagar bör berättiga till sjukpenninggrundande föräldradagar endast för den som har helgdagar som normal arbetstid. Motionären anser att föräldrapenning på arbetsfria dagar motverkar försäkringens intentioner. Reglerna är även orättvisa. Till exempel kan den som kan vara föräldraledig fredagar och måndagar få ut ersättning även för helgen, men inte den som är föräldraledig en annan dag i veckan.

Hans Backman m.fl. (FP) begär i motion Sf226 ett tillkännagivande om en möjlighet för företagare att använda tillfällig föräldrapenning för betalning av HUS-tjänster vid vård av sjukt barn.

Annika Eclund (KD) begär i motion Sf257 yrkande 1 ett tillkännagivande om att göra det möjligt att ta ut föräldrapenning ända tills barnet fyllt 18 år. Motionären anför att många föräldrar önskar en bättre kontakt med sina barn även när de börjat skolan eller blivit tonåringar.

I motion Sf345 av Anders Andersson och Anders Sellström (KD) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att utreda frågan om en höjning av golvet i föräldraförsäkringen. Det är främst yngre föräldrar som studerar eller av annat skäl inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden

som får detta grundbelopp. För att underlätta barnafödandet bör målet vara att höja grundbeloppet i föräldrapenningen till 250 kr per dag. Föräldrapenningen skulle då motsvara nivån i studiemedlen.

I motionens yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten till bibehållen sjukpenninggrundande inkomst tills barnet är 36 månader. Motionärerna anför bl.a. att föräldrapenningen i dag är utformad på ett sätt som i många fall tvingar fram en ny graviditet innan moderns kropp har återhämtat sig. Dagens system är även komplicerat och svårförklarat.

Mikael Oscarsson (KD) begär i motion Sf311 ett tillkännagivande om en översyn av socialförsäkringssystemet så att det fungerar tillfredsställande för både gravida och föräldrar som ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden. Motionären anför att en av de främsta orsakerna till aborter är ekonomiska skäl. Socialförsäkringssystemen är otillräckliga för unga föräldrar, bl.a. beroende på att de inte har fått en tillräckligt hög SGI. En förbättrande åtgärd skulle kunna vara att höja grundbeloppet i föräldrapenningen.

I motion Sf337 av Désirée Pethrus Engström (KD) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att Försäkringskassan ska behandla mammor och pappor lika. Motionären framhåller att modern blir ett försäkringsärende genom att moderskapsintyget skickas in till Försäkringskassan. Fadern kan däremot bli detta först när barnet är fött trots att föräldrarna ofta börjar ta ut föräldrapenning respektive tillfällig föräldrapenning samtidigt. Det ska inte finnas onödiga regler eller bemötanden som kan uppfattas som att pappor inte skulle vara fullvärdiga föräldrar.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:2 Föräldraförsäkring

Utskottet anser att föräldraförsäkringen bör ge de trygga grundförutsättningar som behövs för att kvinnor och män ska kunna bilda familj och få goda möjligheter att förena ett jämställt föräldraskap med förvärvsarbete.

När ett barn avlider i samband med födseln finns det enligt gällande bestämmelser en möjlighet för modern att uppbära föräldrapenning t.o.m. den 29:e dagen efter förlossningsdagen. Det finns också möjlighet för en pappa att ta ut 10 dagar inom den tillfälliga föräldrapenningen i samband med ett barns födelse. Däremot finns det inte någon ersättning inom föräldraförsäkringen som kan utges till föräldrarna när ett äldre barn avlider. Visserligen har de flesta föräldrar rätt till sjuklön eller sjukpenning när de inte kan förvärvsarbeta på grund av den krisreaktion som de kan drabbas av, men rätten till sjukpenning är inte en generell rätt. Även om det finns ett läkarutlåtande som styrker sjukdomstillståndet är det således inte säkert att föräldern blir berättigad till sjukpenning. Det är inte rimligt att föräld-

rar ska känna sig otrygga i fråga om stödet från samhället när ett barn avlider. Det är därför mycket angeläget att föräldrar som mister ett barn omfattas av en särskild rätt till ersättning från föräldraförsäkringen.

Bestämmelserna i 37 kap. 3 § socialförsäkringsbalken reglerar fr.o.m. den 1 januari 2011 rätten för försäkrade att under vissa förutsättningar förvärvsarbeta med bibehållen sjukersättning, s.k. steglös avräkning. Även en sådan arbetstagare ska ha rätt till ledighet i samband med att ett barn har avlidit, vilket motiverar en följdändring i 8 § föräldraledighetslagen.

Utskottet ställer sig således bakom regeringens förslag om tillfällig föräldrapenning för föräldrar som mist ett barn under 18 år och om en följdändring i föräldraledighetslagen.

Det kan i vissa situationer vara oskäligt att begära att en försäkrad ska anmäla sig hos Arbetsförmedlingen och stå till arbetsmarknadens förfogande för att få rätt till tillfällig föräldrapenning. Det bör därför i sådana situationer kunna göras undantag från regeln om anmälningsplikt m.m. Utskottet ställer sig därmed bakom regeringens förslag att tillfällig föräldrapenning i vissa fall ska kunna lämnas till en arbetslös även om denne inte är anmäld hos Arbetsförmedlingen m.m.

Utskottet kan konstatera att männens andel av det totala uttaget av föräldrapenningdagar de senaste åren har ökat. Under 2007 tog männen ut 20,8 % av det samlade uttaget av föräldrapenning. Detta var en kraftig ökning i förhållande till 2000, då männen svarade för drygt 12 %. År 2009 var männens uttag 22,5 %. Utskottet ser positivt på utvecklingen men anser att skillnaderna i uttag fortfarande är för stora. Förutsättningarna för både kvinnor och män att ta ett aktivt och jämlikt ansvar för föräldraskapet bör förbättras utan att man tar ifrån familjerna deras självbestämmande. Det är således önskvärt att få en bättre fördelning av uttaget av föräldrapenning mellan män och kvinnor så att män blir mer delaktiga i barnens tidiga uppväxt. Åtgärder som stimulerar till en sådan utveckling bör så långt som möjligt vara frivilliga för den enskilde.

Utskottet noterar att hitintills har inga signifikanta effekter av jämställdhetsbonusen på föräldrapenninguttaget kunnat observeras. Utskottet vill framhålla att många föräldrar upplever jämställdhetsbonusen som ett krångligt system. En ytterligare nackdel är att bonusen utbetalas som en skatte-reduktion långt efter uttaget av dagarna med föräldrapenning. Utskottet välkomnar därför att regeringen har aviserat att bonusen ska förenklas, förtydligas och kopplas direkt till uttaget av föräldrapenningen m.m. Utskottet står således även fortsättningsvis bakom jämställdhetsbonusen.

Ett angeläget mål är att förstärka drivkraften till arbete. Socialförsäkringssystemen får inte överutnyttjas, och det är viktigt att de stimulerar till förvärvsarbete. Utskottet anser att arbetslinjen är viktig för att barnfamiljernas ekonomi ska tryggas på längre sikt. Utskottet är därför inte berett att föreslå riksdagen en höjning av ersättningsnivån i föräldrapenningen eller av inkomsttaket för förmånen tillfällig föräldrapenning. Inte heller finns det skäl att höja inkomsttaket i havandeskapspenningen.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 1:2. Motionerna Sf352 yrkande 1 i denna del och Sf373 i denna del avstyrks därmed.

Inkomsttak

Utskottet anser att inkomsttaket i föräldrapenningen är väl avvägt med avseende på både de enskilda och den finansiella situationen i samhället. Utskottet är således inte berett att ställa sig bakom förslaget att taket i föräldrapenningen bör höjas. Därmed avstyrks motion Sf301 i denna del.

Med hänvisning till vad utskottet har anført ovan under ”Anslaget 1:2 Föräldraförsäkring” om inkomsttaket i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen avstyrks motion Sf362 yrkande 5.

Fördelning av föräldrapenningdagar

Utskottet har ovan under ”Anslaget 1:2 Föräldraförsäkring” ställt sig bakom jämställdhetsbonusen. Därmed avstyrks motion Sf395 yrkande 2.

Utskottet har även ställt sig bakom regeringens politik som syftar till att stärka familjernas makt över sin livssituation och öka familjernas valfrihet. Därmed kan utskottet inte tillstyrka förslag om en föräldraförsäkring med en mer begränsad rätt att avstå föräldrapenningdagar till den andra föräldern än vad som nu gäller, dvs. 60 dagar. Därmed avstyrks motionerna Sf249, Sf301 i denna del, Sf312, Sf315, Sf321, Sf383, Sf388 och A402 yrkande 9.

Intyg för tillfällig föräldrapenning

Det är angeläget för välfärdssystemets legitimitet att medborgarna kan lita på att systemet fungerar effektivt och att pengarna fördelas till rätt personer. Felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen skadar systemens legitimitet och försämrar förutsättningarna för den framtida välfärden. I proposition 1996/97:121 Systembrister och missbruk inom socialförsäkrings-systemet bedömdes att de största vinsterna när det gäller att förebygga fusk kan uppnås genom att rätt beslut fattas från början. Det kräver att beslutsunderlagen är så korrekta som möjligt. Uppgifter av betydelse för rätten till ersättning bör därför kontrolleras innan ersättning beviljas.

Det är väl känt av utskottet att kontroller av ärenden om tillfällig föräldrapenning tidigare har visat en hög andel felaktiga utbetalningar. I syfte att minska dessa har kravet på det nu aktuella intyget införts. Föräldern fyller i intyget. Personalen på förskolan, skolan m.m. är skyldig att underteckna intyget efter att ha kontrollerat att de dagar som anges på blanketten överensstämmer med barnets frånvaro.

Utskottet, som anser att det är angeläget att det arbete som bedrivs för att motverka felaktiga utbetalningar fortskrider, delar inte uppfattningen att utfärdandet av intygen skulle vara av den omfattningen att det kan påverka verksamheten vid förskolan, fritidshemmet eller skolan negativt. Därmed avstyrks motionerna Sf216, Sf288, Sf362 yrkande 6 och Sf395 yrkande 3.

Kontaktdagar

Rätten till kontaktdagar togs bort fr.o.m. den 1 juli 2003 som en åtgärd för att begränsa utgiftsökningar. De tio kontaktdagar per barn och år som utges till föräldrar med barn som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade berördes dock inte av förändringen.

Utskottet är inte berett att nu föreslå ett införande av ytterligare kontaktdagar. Därmed avstyrker utskottet motionerna Sf230, Sf328 och Sf359.

Övrigt om föräldrapenning

Som redovisats ovan finns det finns inom ramen för den tillfälliga föräldrapenningen möjligheter för föräldrar att överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till någon annan försäkrad som avstår från sitt förvärvsarbete för att vårda barnet om det är sjukt eller om den ordinarie vårdaren är sjuk. Utskottet är inte berett att utvidga denna rätt. Motion Sf226 avstyrks med det anförda.

Föräldrapenningen på sjukpenningnivå kalenderdagsberäknas, vilket innebär att dagersättning utges med 80 % av SGI multiplicerad med 0,97 dividerad med 365 sju dagar i veckan. Det innebär att den försäkrade "betalar" för ersättningen under t.ex. arbetsfria lördagar och söndagar genom att få en lägre ersättning under de fem övriga dagarna i veckan. För uttag av denna föräldrapenning för arbetsfria dagar finns dock begränsningar. Föräldrapenning betalas ut för högst fyra arbetsfria dagar i följd och endast om föräldern tar ut motsvarande eller högre föräldrapenning för en dag i direkt anslutning till den arbetsfria perioden. Ett syfte är att motverka att föräldrapenningen tas ut under veckoslut och helger i syfte att förstärka familjens ekonomi. Begränsningen innebär således att den som vill ta ut föräldrapenning på sjukpenningnivå under en arbetsfri lördag-söndag måste ta ut sådan föräldrapenning även under fredagen eller måndagen. Vidare vill utskottet framhålla att det inte finns någon motsvarande begränsningsregel för lägstanivådagarna eller dagar med ersättning enligt grundnivån. De kan således tas ut för t.ex. en arbetsfri lördag och söndag utan att andra dagar tas ut i anslutning till dem. Utskottet finner inte skäl att föreslå någon ändring av dessa ersättningsregler inom föräldrapenningen. Därmed avstyrks motion Sf233.

Föräldrapenningen är ett ekonomiskt stöd som föräldrar får i samband med att ett barn föds eller adopteras. Den ska göra det möjligt för föräldrarna att kombinera föräldraskap och aktivt yrkesarbete genom att utge ekonomisk ersättning under perioder då någon av föräldrarna är hemma med barnet, i synnerhet då barnet är litet. Föräldrapenningen utges som

längst till dess att barnet har fyllt åtta år eller har slutat första klass i skolan. Avsikten med föräldraförsäkringen är således att den ska vara ett stöd för föräldrarna när barnets kontakt- och omvårdnadsbehov är som störst. Det är utskottets mening att föräldraförsäkringen ska vara flexibel så att föräldrarna ges möjlighet att använda dagarna på det sätt som bäst passar den egna situationen. Det är med den inriktningen regeringen i budgetpropositionen aviserat ett förslag om att föräldrar ska kunna använda 30 dagar samtidigt. Utskottet är i nuläget inte berett att föreslå att föräldrapenningen ska byggas ut eller att tiden under vilken föräldrapenning ska kunna tas ut ska förlängas. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf219 och Sf257 yrkande 1.

Vid ungefär tjugonde graviditetsveckan får den gravida kvinnan ett moderskapsintyg som bekräftar att hon är gravid. Intyget kan skickas till Försäkringskassan och fungerar då som en anmälan om föräldrapenning. Försäkringskassan gör en inkomstutredning och skickar ut blanketten "Begäran om föräldrapenning" till den gravida. När den blivande fadern vill ta ut ersättning från föräldraförsäkringen ska han kontakta Försäkringskassan och göra en anmälan om detta i samband med att ersättningen ska tas ut. Det är också det normala förfarandet att den försäkrade då han eller hon begär dagersättning från Försäkringskassan anmäler detta till kassan i samband med att ersättningen ska börja tas ut. Att Försäkringskassan godtar moderskapsintyget som en anmälan är ett undantag och kan bl.a. förklaras med att den gravida kvinnan med säkerhet kommer att vara berättigad till föräldrapenning oavsett om barnet föds levande eller dött. Utskottet finner för närvarande inte anledning att föreslå en ändring av den nuvarande ordningen för anmälan om ersättning från föräldraförsäkringen. Därmed avstyrks motion Sf337 yrkande 2.

Regeringen har genomfört en större familjepolitisk reform med jämställdhetsbonus, vårdnadsbidrag, barnomsorgspong och ökat pedagogiskt inslag i förskolan. Regeringen har i det nu aktuella budgetförslaget lämnat två förslag inom föräldraförsäkringen samt aviserat ett förslag om att föräldrar ska kunna vara föräldralediga samtidigt med föräldrapenning i 30 dagar under barnets första levnadsår. Utskottet är inte berett att föreslå riksdagen ytterligare reformer i föräldraförsäkringen. Därmed avstyrks motionerna Sf311, Sf345, Sf366 och So543 yrkande 9. Motionerna Sf316 och Sf362 yrkande 4 är tillgodosedda och avstyrks.

1:3 Underhållsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:3 Underhållsstöd. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om höjt underhållsstöd till ensamstående föräldrar och beräkning av återbetalningsskyldighet.

Jämför reservationerna 40 (S) och 41 (SD).

Gällande ordning

Genom underhållsstödet garanterar samhället att ett barn till särlevande föräldrar får ett visst underhåll även när den bidragsskyldiga föräldern inte fullgör sin underhållsskyldighet. Stödet utbetalas av Försäkringskassan till den förälder som barnet är bosatt och folkbokfört hos. Ett barn som varaktigt bor hos båda föräldrarna (växelvis boende) och är folkbokfört hos en av dem kan också ha rätt till underhållsstöd. När barnet bor varaktigt hos båda föräldrarna kan stödet delas och betalas ut till båda föräldrarna. Om barnet fyllt 18 år betalas stödet ut direkt till barnet.

Underhållsstödet utbetalas med maximalt 1 273 kr per barn och månad. Regelverket ändrades per den 1 februari 2006 (prop. 2004/05:116, bet. 2004/05:SfU15, rskr. 2004/05:254). Bland annat höjdes underhållsstödet med 100 kr per månad, och den bidragsskyldiges grundavdrag ökade från 72 000 kr till 100 000 kr. Rätten till umgängesavdrag vidgades så att återlämnandedygnen räknades som ett helt dygn. En metod infördes för nettoberäkning av underhållsstödet och återbetalningsskyldigheten utifrån vad som bestämts i dom eller avtal om umgänge.

När fullt underhållsstöd betalas ut ska den förälder som barnet inte varaktigt bor tillsammans med återbetala samhällets kostnader helt eller delvis. Hur stort belopp som ska återbetalas beror på den bidragsskyldiges inkomst och totala antal barn.

Propositionen

Det belopp som de bidragsskyldiga föräldrarna har att återbetala för statens kostnader för underhållsstöd har minskat mellan 2008 och 2009. Det innebär att statens utgifter för underhållsstöd har ökat. Det totala antalet barn inom underhållsstödssystemet har dock minskat och förväntas fortsätta minska under mandatperioden. Ytterligare en orsak till att färre barn är i systemet är att särlevande föräldrar i större omfattning reglerar underhållet själva utanför underhållsstödssystemet.

Sammantaget innebär de ovanstående förändringarna att kostnaden för underhållsstödet ökar markant fram t.o.m. 2012 för att sedan minska fr.o.m. 2013.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2011 till anslaget 1:3 Underhållsstöd anvisar ett ramanslag på 2 059 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2011

I motion Sf352 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) yrkande 1 i denna del begärs att riksdagen till anslaget 1:3 anvisar 200 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. De utökade medlen avser höjt underhållsstöd med 100 kr per barn och månad.

I motion Sf373 av Johnny Skalin och Björn Söder (SD) i denna del begärs att riksdagen till anslaget 1:3 anvisar 310 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. De utökade medlen avser höjt underhållsstöd med 125 kr per barn och månad.

Motioner utan anslagseffekt 2011

I motion Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) begärs i yrkande 10 ett tillkännagivande om höjt underhållsstöd. Motionärerna framhåller att det är viktigt att fortsätta värna om underhållsstödets storlek.

Carina Hägg (S) begär i motion Sf232 yrkande 1 ett tillkännagivande om att höja underhållsstödet till ensamstående föräldrar.

I motion Sf343 av Anders Andersson och Penilla Gunther (KD) begärs ett tillkännagivande om att återbetalningsskyldigheten för underhållsstöd ska kunna beräknas på ett mer aktuellt inkomstunderlag. Motionärerna framhåller att återbetalningen baseras på inkomsten två år tillbaka i tiden. Om inkomsten har sjunkit sedan dess kan det ge stora ekonomiska problem.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:3 Underhållsstöd

Utgångspunkten för bestämmelserna om underhållsstöd är att föräldrarna har ett gemensamt och primärt ansvar för sina barn.

Ett reformerat underhållsstödssystem infördes den 1 februari 2006, och i samband med detta höjdes underhållsstödet med 100 kr per barn och månad. Utskottet finner inte nu skäl att föreslå en höjning av underhållsstödet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motionerna Sf352 yrkande 1 i denna del och Sf373 i denna del.

Övrigt

Med vad som anförts under ”Anslaget 1:3 Underhållsstöd” avstyrks motionerna Sf362 yrkande 10 och Sf232 yrkande 1.

Frågor om beräkning av inkomstunderlaget har flera gånger varit föremål för utskottets bedömning. Utskottet vill peka på att det är administrativt fördelaktigt att basera en återbetalningsskyldighet på en taxerad inkomst, som således är fastställd och lätt tillgänglig, jämfört med en uppgiven aktuell inkomst. Försäkringskassan har även möjlighet att efterskänka statens fordran om det finns synnerliga skäl för detta med hänsyn till den bidragsskyldiges personliga eller ekonomiska förhållanden, t.ex. om den återbetalningsskyldige har fått en försämrad ekonomi.

Med det anförda avstyrks motion Sf343.

1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om adoptionskostnadsbidragets storlek.

Jämför reservation 42 (MP).

Gällande ordning

Bidrag till kostnader för internationella adoptioner lämnas enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn. Bidrag lämnas för närvarande med 40 000 kr och administreras av Försäkringskassan.

Adoptionskostnadsbidrag lämnas för adoptioner som förmedlas av en sammanslutning som är auktoriserad enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling. Bidraget avser att bidra till de extra kostnader för resor och andra omkostnader som uppstår vid adoption av utländska barn. Ett syfte med bidraget är att underlätta att adoptivbarn får syskon. Bidraget utbetalas därför med ett lika stort belopp per barn oavsett om de adopteras samtidigt eller vid olika tillfällen. Bidraget är lika stort oavsett från vilket land adoptionen sker och oavsett vilka kostnader som adoptivföräldrarna faktiskt haft. Barnet måste vara en utländsk medborgare som inte fyllt 10 år. Även en ensamstående person kan få adoptionskostnadsbidrag.

Propositionen

Antalet utländska barn som kommer till Sverige för adoption genom en auktoriserad sammanslutning har varierat mellan drygt 600 och 1 000 per år under de senaste 10 åren. Regeringen bedömer att antalet adoptioner av utländska barn fr.o.m. 2011 t.o.m. 2014 kan komma att uppgå till ca 900 per år.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2011 till anslaget 1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner anvisar ett ramanslag på ca 36 miljoner kronor.

Motioner utan anslagseffekt 2011

I motion Sf382 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) begärs ett tillkännagivande om att se över nivån på adoptionskostnadsbidraget. Motionärerna anför att de beräknade totala adoptionskostnaderna för en familj i dagens läge varierar mellan ca 130 000 och 330 000 kr. Under de ca 10 år som gått sedan adoptionskostnadsbidraget senast höjdes har mediankostnaden för en adoption fördubblats från ca 102 500 till 210 000 kr. I dag täcker bidraget i genomsnitt knappt 20 % av kostnaderna för en adoption mot ca 40 % år för ca 10 år sedan. Det bör därför göras en översyn av stödet så att det kan täcka en större del av adoptionskostnaderna.

Kerstin Engle och Hillevi Larsson (S) begär i motion Sf350 ett tillkännagivande om att se över villkoren för adoptioner och framhåller att kostnaderna är höga i förhållande till det statliga bidraget, vilket gör ofrivillig barnlöshet till en klassfråga.

I motion Sf295 av Christina Karlsson och Eva Sonidsson (S) begärs ett tillkännagivande om att se över villkoren för adoptivföräldrar. Motionärerna anför att den internationella utvecklingen har lett till allt högre kostnader för adoptionsorganisationerna. Detta i sin tur innebär kraftigt höjda avgifter så att en adoption i dag kan kosta betydligt mer än 200 000 kr. Det är därför motiverat att göra en översyn av hur kostnaderna ska fördelas när föräldralösa barn får adoptivföräldrar.

Jan R Andersson (M) begär i motion Sf263 ett tillkännagivande om att adoptionskostnadsbidraget bör ses över i syfte att öka möjligheterna till adoption. Motionären anför att kostnaden för en utlandsadoption kan uppgå till flera hundratusentals kronor, något som långt ifrån alla har råd med.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Adoptionskostnadsbidraget täcker en allt mindre del av kostnaderna för en adoption. I betänkande 2009/10:SfU1 anförde utskottet att utskottet inte har något att invända mot att adoptionskostnadsbidraget höjs när det statsfinansiella läget ger utrymme för det. Utskottet var dock inte berett att föreslå ett tillkännagivande om detta. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. Motionerna Sf263, Sf295, Sf350 och Sf382 och är därmed delvis tillgodosedda och avstyrks.

1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn.

Gällande ordning

Förmånerna inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd för barn ges till barn under 18 år vars ena eller båda föräldrar har avlidit. För barn som går i grundskola, gymnasieskola eller liknande kan barnpensionen förlängas, längst t.o.m. juni månad det år barnet fyller 20 år.

Reglerna för barnpension innebär att ett efterlevandepensionsunderlag, som är knutet till den avlidna förälderns intjänade och beräknade framtida pensionsrätt i ålderspensionssystemet, ska användas vid beräkningen av barnpensionen. Grundskyddet, efterlevandestöd till barn, utgör en lägsta garanterad nivå för barnet och betalas ut som en utfyllnad till barnpensionen. Grundskyddets utformning siktar till att säkra barnets rätt till en garanterad ersättning när det förlorar en eller båda sina föräldrar.

Propositionen

Utgiftsutvecklingen inom anslaget är stabil. Utgifterna styrs främst av utvecklingen av inkomstindex och prisbasbelopp. Kostnaderna de närmaste åren påverkas av att antalet personer med barnpension eller efterlevandestöd beräknas minska sakta. Anledningen är att antalet barn i tonåren beräknas minska, och de flesta som har barnpension är över tolv år.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2011 till anslaget 1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn anvisar ett ramanslag på 921 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte lett till några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av vårdbidraget.

Jämför reservation 43 (S, MP).

Gällande ordning

Vårdbidrag enligt lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag betalas ut till föräldrar med hemmavarande barn som är i behov av särskild tillsyn eller vård. Förmånen kan betalas ut t.o.m. juni månad det år barnet fyller 19 år. Vid bedömning av rätten till vårdbidrag beaktas även merkostnader på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder. Bidraget kan också betalas ut med beaktande av enbart merkostnader.

Vårdbidrag betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Hel förmån utgör 250 % av prisbasbeloppet. Utöver detta belopp kan ersättning för merkostnader som motsvarar minst 18 % av prisbasbeloppet betalas ut. Detta förutsätter att vård- och tillsynsbehovet för ett barn är så stort att det räcker för att grunda rätten till helt vårdbidrag. Vårdbidrag för enbart merkostnader kan betalas ut om merkostnaderna uppgår till minst 36 % av prisbasbeloppet. Vårdbidraget, utom den del som motsvarar merkostnader, är skattepliktigt och pensionsgrundande.

Propositionen

Syftet med vårdbidrag är att ge föräldrar möjlighet att i hemmet ta hand om ett sjukt eller funktionshindrat barn med behov av särskild tillsyn och vård.

Prognosen är att antalet vårdbidrag ökar under hela perioden. Antalet hela vårdbidrag beräknas minska, medan antalet tre fjärdedels, halva respektive en fjärdedels vårdbidrag beräknas öka.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2011 till anslaget 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn anvisar ett ramanslag på ca 2 801 miljoner kronor.

Motioner utan anslagseffekt 2011

I motion Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om barn med behov av särskilt stöd och vårdbidraget. Motionärerna anför att det finns mindre bra exempel där föräldrar får kämpa för sina rättigheter och där barnen inte får det stöd de har rätt till. Vidare kan

bemötandet från Försäkringskassan lämna mycket i övrigt att önska. Det är därför angeläget att en översyn vidtas för att värna vårdbidraget i syfte att förbättra och utveckla stödet.

Ann-Christin Ahlberg (S) begär i motion Sf374 ett tillkännagivande om bidragsreglerna för barn med diabetes. Motionären anser att stora variationer förekommer i bedömningarna av rätten till vårdbidrag. Många föräldrar erfar att de inte alls kan förutsäga vilken storlek det blir på bidraget eller om de över huvud taget har rätt till det. Reglerna måste ge förutsättningar för en enhetlig tillämpning.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte medfört några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

När det gäller Försäkringskassans tillämpning av reglerna för vårdbidraget har ett syfte med Försäkringskassans omorganisation varit att skapa en bättre enhetlighet i besluten och en ökad rättssäkerhet inom socialförsäkringsadministrationen.

Försäkringskassan presenterade på regeringens uppdrag i april 2007 en rapport, Kunskapsöversikt – handikappersättning och vårdbidrag. Av rapporten kan utläsas att lagstiftningen är otydlig, att stödformerna till viss del har svårt att passa in i dagens samhälle och att gränsdragningsproblem uppstår i förhållande till andra ersättningar både inom och utom socialförsäkringen. Enligt Försäkringskassan finns det behov av att förändra utformningen av förmånerna.

Utskottet har senast i betänkande 2009/10:SfU1 uttalat att utskottet förutsätter att regeringen med anledning av rapporten tar initiativ till nödvändiga förändringar av vårdbidraget. Något tillkännagivande från riksdagen ansågs däremot inte påkallat. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande.

Motionerna Sf362 yrkande 12 och Sf374 är delvis tillgodosedda och avstyrks.

1:7 Pensionsrätt för barnår

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:7 Pensionsrätt för barnår.

Gällande ordning

Anslaget används för statlig ålderspensionsrätt för barnår. Pensionsgrundande belopp för barnår kan tillgodoräknas fr.o.m. det år barnet föds och t.o.m. det år då barnet fyller tre år eller, om barnet är fött under någon av månaderna juli t.o.m. december, fr.o.m. det år då barnet uppnår ett års ålder t.o.m. det år då barnet fyller fyra år.

Föräldrarna kan själva välja vem av dem som ska tillgodoräknas det pensionsgrundande beloppet. Om föräldrarna inte gör ett aktivt val kommer den förälder som har den lägsta pensionsgrundande inkomsten det aktuella året att tillgodoräknas barnårsrätt automatiskt. För föräldrar med mer än ett gemensamt barn i aktuell ålder kan endast en av föräldrarna tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för ett och samma barnår.

Barnårsrätt för adoptivföräldrar ges under fyra år räknat från dagen den försäkrade fick barnet i sin vård, dock längst tills barnet fyller tio år.

Propositionen

Det reformerade ålderspensionssystemet baseras på livsinkomsten. I ett sådant system finns behov av särskild kompensation för frånvaro från arbetsmarknaden som inte rimligen bör slå igenom som minskad pensionsrätt. Ett sådant exempel är föräldrar med små barn som ofta avstår helt eller delvis från att förvärvsarbeta.

Eftersom det i hög utsträckning är kvinnor som har de lägsta inkomsterna kommer denna förmån främst kvinnor till godo.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2011 till anslaget 1:7 Pensionsrätt för barnår anvisar ett ramanslag på 5 345 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte medfört några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:8 Bostadsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:8 Bostadsbidrag. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om åldersgräns och ytbegränsning.

Jämför reservationerna 44 (S) och 45 (SD).

Gällande ordning

Enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag kan bostadsbidrag betalas ut dels till barnfamiljer, dels till hushåll utan barn om sökanden har fyllt 18 men inte 29 år. Bidrag beräknas med hänsyn till bl.a. familjens inkomst, antalet barn, bostadskostnaden och bostadens storlek. Ett preliminärt bidrag, beräknat efter en uppskattad bidragsgrundande inkomst, betalas ut med ett månadsbelopp. Den som får preliminärt bostadsbidrag är skyldig att anmäla ändringar av inkomst och andra förhållanden som kan påverka bidragets storlek. Det slutliga bostadsbidraget bestäms när inkomsttaxeringen för det år som bidrag har betalats ut är klar. Om hushållet har fått för lågt preliminärt bidrag betalar Försäkringskassan ut ytterligare bidrag. Om hushållet i stället har fått för högt preliminärt bidrag kan hushållet bli återbetalningsskyldigt. Skyldigheten att betala ut bidrag eller att återbetala vad som har betalats ut för mycket gäller dock bara om skillnaden mellan slutligt och preliminärt bidrag är 1 200 kr eller mer.

Riksdagen beslutade under 2005 om ändrade regler för bostadsbidrag (prop. 2004/05:112, bet. 2004/05:BoU9, rskr. 2004/05:281). Ändringarna har tillämpats på bostadsbidrag fr.o.m. den 1 januari 2006. Därigenom höjdes den del av bostadsbidraget som lämnas som särskilt bidrag till barnfamiljer med 350–550 kr per månad beroende på antalet barn. Vidare infördes ett umgängesbidrag på 300–450 kr per månad beroende på antalet barn till föräldrar som med anledning av vårdnad eller umgänge har sina barn tidvis boende hos sig.

Propositionen

Utgifterna för bostadsbidraget har minskat under senare delen av 1990-talet och 2000-talet. Minskningen beror dels på den samhällsekonomiska utvecklingen, dels på att bostadsbidragssystemet reformerats. Den nuvarande nergången i ekonomin har dock medfört att den nedåtgående trenden för utgifterna, åtminstone tillfälligt, har brutits. Kostnaderna ökade kraftigt under 2009, och ökningen beräknas fortsätta under 2010. Först därefter beräknas trenden med minskande kostnader fortsätta.

För att stärka ekonomin för de barnfamiljer som har den sämsta ekonomin, inte minst ensamstående med barn, och därmed öka deras marginaler avser regeringen att återkomma med ett förslag om höjning av det särskilda bidraget i bostadsbidraget fr.o.m. januari 2012 med 350 kr till 1 300 kr per månad för ett barn, med 425 kr till 1 750 kr per månad för två barn och med 600 kr till 2 350 kr per månad för tre eller fler barn. Förslaget beräknas öka kostnaderna för bostadsbidraget med ca 710 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2011 till anslaget 1:8 Bostadsbidrag anvisar ett ramanslag på 3 540 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2011

I motion Sf352 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) begärs i yrkande 1 i denna del att riksdagen till anslaget 1:8 anvisar 200 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. De utökade medlen avser en höjning av det särskilda bidraget respektive umgängesbidraget med 110 respektive 30 kr per månad.

I motion Sf373 av Johnny Skalin och Björn Söder (SD) begärs i denna del att riksdagen till anslaget 1:8 anvisar 200 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. De utökade medlen avser höjt bostadsbidrag till ensamstående föräldrar.

Motioner utan anslagseffekt 2011

I motion Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om en översyn av bostadsbidragen som ett bostadspolitiskt och familjepolitiskt instrument. Motionärerna anför att bostadsbidragen är ett viktigt familjepolitiskt instrument men också en viktig del i en god social bostadspolitik. En social bostadspolitik förbättrar förutsättningarna för barn att få goda uppväxtvillkor. Bostadsbidragen är dock även en av de mest träffsäkra stödformerna till hushåll med låga inkomster och förbättrar därmed förutsättningarna för barn i ekonomiskt utsatta familjer att växa upp under goda boendeförhållanden.

I motion Sf215 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (S) begärs ett tillkännagivande om reglerna för rätten till bostadsbidrag. Motionärerna anser att bidragets begränsning när det gäller bostadsytan bör ses över eftersom den försvårar för den som väljer att byta bostad till en lägenhet med en större yta men med en lägre hyra.

Carina Hägg (S) begär i motion Sf232 yrkande 2 ett tillkännagivande om att bostadsbidraget för ensamstående föräldrar ska höjas.

Johan Löfstrand och Louise Malmström (S) begär i motion Sf278 ett tillkännagivande om att den övre gränsen på 29 år för rätt till bostadsbidrag bör ses över. Motionärerna anser att åldersgränsen strider mot principen om livslångt lärande och är åldersdiskriminerande. Den svenska lagstiftningen bör följa samhällets utveckling och inte konservera normer som att personer vid 29 års ålder ska ha familj och barn.

I motion Sf280 av Catharina Bråkenhielm (S) begärs ett tillkännagivande om en översyn av bostadsbidraget. Motionären anser att åldersgränsen bör tas bort. I stället bör sökandens ekonomiska situation vara avgörande för rätten till bostadsbidrag.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:8 Bostadsbidrag

Den omläggning av politiken som inleddes i samband med regeringsskiftet hösten 2006 innebär att en rad åtgärder vidtas för att stärka möjligheten till egen försörjning genom arbete och att minska bidragsberoendet. En politik med den inriktningen kommer successivt att minska behovet av såväl bostadsbidragen som övriga bidragssystem.

Samtidigt måste utskottet konstatera att bostadsbidragen i dag har en stor betydelse för ekonomiskt svaga hushålls möjlighet att finansiera sitt boende. Till skillnad från generella bidrag har också bostadsbidragen den fördelen att de är riktade mot en avgränsad grupp och därmed är ett träffsäkert stöd till ekonomiskt utsatta personer.

Regeringen har aviserat att den ska återkomma med ett förslag om höjning av det särskilda bidraget i bostadsbidraget fr.o.m. 2012. Därmed stärks ekonomin för de barnfamiljer som har den sämsta ekonomin, inte minst ensamstående med barn. Utskottet anser att det inte finns utrymme för höjning av bostadsbidraget under 2011.

Med vad som nu anförts tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motionerna Sf352 yrkande 1 i denna del och Sf373 i denna del.

Övrigt

Utskottet anser att bostadsbidraget främst är en del av den ekonomiska familjepolitiken och avstyrker därmed motion Sf362 yrkande 13.

Med vad utskottet har anført i föregående avsnitt avstyrks motion Sf232 yrkande 2.

Regler om högsta bidragsgrundande bostadsyta började tillämpas 1997. Reglerna innebär att man vid beräkning av bostadsbidraget bortser från bostadskostnader för bostadsytor över en viss ytgräns som är beroende av hushållets storlek. Enligt vad som anfördes vid införandet av ytnormen fanns det inga övertygande motiv till subventionering av bostadsytor över en viss gräns. Utskottet är inte berett att nu föreslå någon ändring i reglerna om ytbegränsning och avstyrker därmed motion Sf215.

Studiesociala kommittén uttalade i sitt betänkande SOU 2009:28 att studerande som är 29 år och inte har barn rimligtvis har samma ekonomiska situation som en person som är ett par år yngre. Enligt tillgängliga uppgifter är det dock mycket få personer i denna åldersgrupp som studerar med studiemedel och som med en höjd åldersgräns skulle få rätt till bostadsbidrag. Eftersom bostadsbidrag även ges till dem som inte studerar har kommittén inte sett det som sitt uppdrag att föreslå förändringar av åldersgränsen. Utredningen ansåg dock att det kunde finnas skäl att närmare analysera behovet av bostadsbidrag och i samband därmed se över åldersgränsen för bostadsbidrag för personer utan barn.

De grupper i samhället som i första hand bör bli föremål för bostadsstöd i form av bostadsbidrag är, enligt utskottets mening, barnfamiljer och yngre människor utan barn. Med vad som nu anförts avstyrks motionerna Sf278 och Sf280.

Vårdnadsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. avskaffande av vårdnadsbidraget och en höjning av bidraget.

Jämför reservationerna 46 (S, MP) och 47 (SD).

Gällande ordning

En kommun kan fr.o.m. den 1 juli 2008 lämna vårdnadsbidrag för barn som fyllt ett men inte tre år. Ett villkor är att föräldrapenning med sjukpenningbelopp har lämnats för sammanlagt 250 dagar. Barnet måste vara folkbokfört i kommunen. Vårdnadsbidrag kan betalas ut som ett skattefritt kommunalt bidrag på högst 3 000 kr per månad. Villkoret för att få fullt vårdnadsbidrag är att barnet inte utnyttjar den offentligt finansierade barnomsorgen. Vårdnadsbidraget kan inte lämnas till en vårdnadshavare som har vissa ersättningar, t.ex. arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd, introduktionsersättning och föräldrapenning. Föräldern kan förvärvsarbета och samtidigt uppbära vårdnadsbidrag om barnomsorgen ordnas på annat sätt. Reducerat vårdnadsbidrag får kommunen bestämma till en eller flera nivåer där nivån på bidraget svarar mot ett visst antal timmar i förskolan.

Motioner

I fyra motioner begärs tillkännagivanden om att vårdnadsbidraget ska avskaffas.

I motion Sf362 yrkande 3 anför Tomas Eneroth m.fl. (S) bl.a. att vårdnadsbidraget understöder en familjepolitik där kvinnor tar hand om barnen och männen om jobben. Det försvagar rätten till förskola och tvåförsörjarmodellen och blir en kvinnofälla. Bidraget bidrar även till en ökad segregation genom att de barn som behöver förskolan för språkutveckling förhindras att delta i förskolans pedagogiska verksamhet.

I motion Sf224 av Caroline Helmersson-Olsson (S) anföras att tvåförsörjarprincipen urholkas och att kvinnor som redan står långt från arbetsmarknaden hamnar ännu längre bort. Barns rätt till en utvecklande förskola begränsas, bl.a. med långsiktigt negativa konsekvenser för integrationen. Bidraget ingår även i en trefaldig subvention.

I motion Sf294 av Anna Wallén (S) anförs att vårdnadsbidraget innebär att kvinnor ökar sitt ekonomiska beroende av män och att de traditionella könsrollerna förstärks.

Hillevi Larsson m.fl. (S) anför i motion Sf326 bl.a. att vårdnadsbidraget kan bidra till att den kommunala förskolan utarmas eftersom efterfrågan minskar. Skattemedel ska inte användas till att stimulera kvinnors utanförskap, öka ojämställdheten och orättvisan mellan ensamstående och sammanboende föräldrar.

I fyra motioner begärs i stället tillkännagivanden om utvidgade möjligheter inom ramen för vårdnadsbidraget.

Jan Ericson (M) begär i motion Sf291 att möjligheterna att ge kommunerna större frihet att besluta över vårdnadsbidragets storlek bör ses över. Motionären anför att eftersom dagens maximala nivå på bidraget är för låg avstår många familjer som skulle vilja vara hemma under barnens första år från detta.

I motion Sf339 av Annika Eclund (KD) begärs i yrkandena 1–3 att samtliga kommuner ska ha en skyldighet att införa ett vårdnadsbidrag, att möjligheten att höja vårdnadsbidraget ska utredas och att vårdnadsbidraget ska kunna utnyttjas av en förälder oavsett om den andra föräldern samtidigt får ersättning från andra trygghetssystem.

Lars-Axel Nordell (KD) begär i motion Sf358 yrkandena 1 och 2 en utredning av frågorna om höjning av vårdnadsbidraget från 3 000 till 6 000 kr per månad och om att samtliga kommuner ska införa ett vårdnadsbidrag. Motionären anför att genomsnittskostnaden för ett barn upp till sex år som nyttjar den kommunala förskolan i runda tal är 13 000 kr per månad, således 160 000 kr per år och barn. Det är därför rimligt att vårdnadsbidraget fördubblas till 6 000 kr per månad. Vidare bör alla föräldrar i Sverige ha samma rätt att vara hemma med sina barn lite längre än vad föräldrapenningen möjliggör.

I motion Sf390 av Mikael Oscarsson och Robert Halef (KD) begärs i yrkandena 1 och 2 att den lägre nivån för det kommunala vårdnadsbidraget på sikt höjs till 6 000 kr per månad. Vidare ska det inte finnas någon övre gräns för hur mycket en kommun ska kunna betala i vårdnadsbidrag. Motionärerna anför att varje plats i förskolan kostar 149 939 kr per barn och år eller 12 494 kr per månad (2008). Det är angeläget att successivt bygga ut ersättningsnivån i vårdnadsbidraget. En första rimlig nivå att sträva mot är att höja nivån till 6 000 kr per månad och barn.

Utskottets ställningstagande

Regeringen vill utveckla och modernisera den svenska familjepolitiken. Som utskottet har anført ovan under ”Familjepolitikens mål och inriktning” är det av största vikt att barnperspektivet är centralt i utformningen av familjepolitiken. Införandet av ett frivilligt kommunalt finansierat vårdnadsbidrag är en del i regeringens familjepolitiska reform. För att föräldrar

ska kunna välja att tillbringa mer tid med sina barn när de är små skapas möjligheten för kommuner att införa ett vårdnadsbidrag. En utgångspunkt för vårdnadsbidraget är att enskilda människor och familjer kan fatta rationella beslut utifrån sina egna förutsättningar. Barn är olika, och föräldrarna känner sina barn bäst. Små barn mår väl av att ha kontakt med sina föräldrar, och det är ofta barns behov och barns bästa som styr vilka val en familj gör. Vårdnadsbidraget innebär en ökad möjlighet till detta och således en möjlighet för föräldrar att ge sina barn ökad trygghet under de första åren. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf224, Sf294, Sf326 och Sf362 yrkande 3.

Möjligheten för kommunerna att införa vårdnadsbidrag trädde i kraft den 1 juli 2008. Regeringen, som har lämnat ett uppdrag till Statistiska centralbyrån om att följa upp och redovisa statistik avseende reformen, följer utvecklingen av reformen. Enligt utskottets mening bör uppföljningen avvaktas. Därmed avstyrks motionerna Sf291, Sf339, Sf358 och Sf390.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (MP)

av Gunvor G Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Sf396 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) och avslår motionerna 2010/11:Sf329 av Annie Johansson (C) och 2010/11:Sf386 av Johnny Munkhammar (M).

Ställningstagande

Ett samlat trygghetssystem vid sjukdom och arbetslöshet bör införas, där sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen slås ihop och ersättningsnivåerna blir enhetliga. Vissa villkor kommer dock fortfarande att vara olika vid sjukdom respektive arbetslöshet. Fler ska omfattas av systemet, t.ex. studenter. Systemet ska vara skattefinansierat. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen blir en myndighet, och arbetssättet ska präglas av helhetssyn, effektivitet och individfokus. Försörjningsstödet flyttas från kommunerna till den nya myndigheten. Riksdagen bör göra ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör låta utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget kan genomföras. Utredningen bör göras inom ramen för en parlamentarisk utredning.

2. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Sf329 av Annie Johansson (C) och

avslår motionerna

2010/11:Sf386 av Johnny Munkhammar (M) och

2010/11:Sf396 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP).

Ställningstagande

I dag arbetar många unga personer korta perioder på olika jobb och är dessutom mycket utomlands som volontärer, resenärer eller studenter. För att göra trygghetssystemen mer flexibla och för att även unga ska ha möjlighet att få del av dem föreslås att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI), ska grundas på faktiska inkomster under det senaste året, således utan krav på sex månaders arbete i sträck och utan begränsning till att arbetsuppehåll får vara längst tre månader.

3. Företagares socialförsäkringsskydd i övrigt, punkt 3 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf235 av Liselott Hagberg m.fl. (FP) och

2010/11:Sf236 av Christer Engelhardt (S) samt

avslår motionerna

2010/11:Sf264 av Jan R Andersson och Johan Hultberg (båda M),

2010/11:Sf289 av Christina Karlsson och Jasenko Omanovic (båda S) och

2010/11:Sf349 av Gunnar Sandberg och Marie Nordén (båda S).

Ställningstagande

Övergången från anställning till företagande bör underlättas genom att nya företagare och entreprenörer ska kunna tillgodogöra sig tryggheten från tidigare anställningar. Företagare bör även ha bättre inkomstrygghet vid t.ex. sjukdom, föräldraskap och arbetslöshet.

De dagliga villkoren för ägaren till ett litet aktiebolag skiljer sig inte från dem i en enskild firma, särskilt under uppbyggnadsskedet. Även aktiva fåmansbolagsägare och aktiva ägare i ekonomiska föreningar bör därför få registrera sig som företagare i sjuk- och föräldraförsäkringen samt a-kassan.

4. Sjukförsäkringssystemet m.m., punkt 6 (S, MP, V)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP), Wiwi-Anne Johansson (V) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf1 av Tomas Eneroth m.fl. (S),

2010/11:Sf2 av Gunvor G Ericson och Magnus Ehrencrona (båda MP) yrkandena 1 och 2,

2010/11:Sf214 av Christina Oskarsson m.fl. (S),

2010/11:Sf220 av Ann-Christin Ahlberg (S) yrkande 1,

2010/11:Sf298 av Thomas Strand m.fl. (S),

2010/11:Sf334 av Billy Gustafsson m.fl. (S),

2010/11:Sf353 av Åsa Lindestam m.fl. (S) i denna del,

2010/11:Sf361 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) yrkandena 1 och 2 samt

2010/11:Sf367 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 4, 5 och 8, bifaller delvis motion

2010/11:Sf231 av Carina Hägg (S) i denna del, avslår motionerna

2010/11:Sf206 av Lars Beckman (M),

2010/11:Sf208 av Kerstin Lundgren (C),

2010/11:Sf228 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S),

2010/11:Sf297 av Bo Bernhardsson och Peter Persson (båda S),

2010/11:Sf304 av Kerstin Haglö m.fl. (S),

2010/11:Sf323 av Lennart Axelsson m.fl. (S),

2010/11:Sf364 av Åsa Lindestam m.fl. (S) och

2010/11:Sf376 av Catharina Bråkenhielm m.fl. (S) samt lägger redogörelse 2010/11:RRS3 till handlingarna.

Ställningstagande

Den nuvarande regeringen har genom sjukförsäkringsreformen skapat ett mycket tryggt system för att få människor att lämna sjukförsäkringen, minska statens utgifter och möjliggöra skattesänkningar. Fokus ligger i dag på att räkna antalet ersättningsdagar – inte på att ge aktiv medicinsk och arbetsinriktad rehabilitering. Kritiken mot den nu gällande sjukförsäkringen har varit och är bred. Vi anser att det är högst angeläget att snarast vidta justeringar för att förhindra att människor faller utanför systemet. De nuvarande sjukförsäkringsreglerna är inte värdiga ett välfärdsland som Sverige.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag till en bestämmelse om en individuell prövning av arbetsförmågan och avskaffa den tvingande prövningen mot hela arbetsmarknaden efter 180 dagar. Vidare bör en individuell bedömning av arbetsförmågan göras, och de absoluta tidsgränserna i sjukförsäkringen bör avskaffas.

Taket i sjukförsäkringen behöver på sikt höjas till 10 prisbasbelopp. Den enskilde bör även ges rätt att ställa krav på avstämningsmöten.

5. Sjukförsäkringssystemet m.m., punkt 6 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf206 av Lars Beckman (M),

2010/11:Sf208 av Kerstin Lundgren (C) och

2010/11:Sf228 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S),

avslår motionerna

2010/11:Sf1 av Tomas Eneroth m.fl. (S),

2010/11:Sf2 av Gunvor G Ericson och Magnus Ehrencrona (båda MP) yrkandena 1 och 2,

2010/11:Sf214 av Christina Oskarsson m.fl. (S),

2010/11:Sf220 av Ann-Christin Ahlberg (S) yrkande 1,

2010/11:Sf231 av Carina Hägg (S) i denna del,

2010/11:Sf297 av Bo Bernhardsson och Peter Persson (båda S),

2010/11:Sf298 av Thomas Strand m.fl. (S),

2010/11:Sf304 av Kerstin Haglö m.fl. (S),

2010/11:Sf323 av Lennart Axelsson m.fl. (S),

2010/11:Sf334 av Billy Gustafsson m.fl. (S),

2010/11:Sf353 av Åsa Lindestam m.fl. (S) i denna del,

2010/11:Sf361 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) yrkandena 1 och 2,

2010/11:Sf364 av Åsa Lindestam m.fl. (S),

2010/11:Sf367 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 4, 5 och 8 samt

2010/11:Sf376 av Catharina Bråkenhielm m.fl. (S) och

lägger redogörelse 2010/11:RRS3 till handlingarna.

Ställningstagande

Den reformering som skett av sjukförsäkringen har varit välkommen. Den tidigare linjen att dagligen stämpla ut människor från både arbetsliv och sjukförsäkring till förtidspension var mänskligt ohållbar, inte minst då den enskilde dessförinnan upplevt långvariga sjukskrivningar i stället för vård och rehabilitering. Kritiken mot regeringens sjukförsäkringsreform har

dock varit, och är fortfarande, hård. En utredning bör tillsättas med uppdrag att kartlägga och analysera konsekvenserna av sjukförsäkringssystemet. Utgångspunkten i utformandet av en hållbar sjukförsäkring måste vara individens behov – inte i första hand regelverken i sig såsom är fallet med den borgerliga regeringens reformer inom sjukförsäkringen.

Den nuvarande sjukförsäkringen behöver vidareutvecklas. Signalen från det nya regelverket bör vara att varje människa har rätt att få vård och rehabilitering för att kunna ta sig tillbaka in i arbetslivet. Då måste det finnas en tidsgräns för att tillförsäkra alla rätten att bli prövad mot arbetsmarknaden. Sjukskrivning och sjukförsäkring ger en trygghet att under sjukdom hinna bli behandlad och frisk. Dock är det självklart så att situationen för vissa är så allvarlig när tidsgränsen nås att det är uppenbart att den enskilde inte har möjlighet att övergå i jobb vare sig på hel- eller deltid. Är man sjuk ska man ha vård och rehabilitering för att ta sig tillbaka till arbetslivet. Men om man har en sjukdom som är av den arten att vård och rehabilitering inte hjälper, då måste man få möjlighet att behålla sjukförsäkringen under tiden man prövas mot arbetsmarknaden.

Försäkringskassan i Gävleborg genomförde under 2003–2005 ett projekt i syfte att minska sjukskrivningstalet i länet. I projektet, i vilket Försäkringskassan i länet i samarbete med Svenskt Näringsliv, Företagarna, landstinget, LO, TCO m.fl. ingick, genomfördes ett omfattande och systematiskt arbete för att ändra attityderna till sjukförsäkringen. Ett sådant projekt bör även genomföras på nationell nivå.

6. Samspelet med övriga försäkringar, punkt 7 (S)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Sf318 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S).

Ställningstagande

Regeringens sjukförsäkringsreform har skapat ett stelbent system. Det framkommer också att förändringarna äventyrar ersättningarna i de kollektivavtalade försäkringarna och även privata sjukförsäkringar. Det som händer den som utförsäkras från den allmänna sjukförsäkringen och hänvisas till Arbetsförmedlingens introduktionsprogram, är att personen mister hela ersättningen från avtalsförsäkringen. Om denne efter tre månader i programmet återgår till den allmänna sjukförsäkringen kan ersättning begäras igen,

men det är långt ifrån självklart att alla i den här gruppen har kvar sitt försäkringsskydd efter introduktionsprogrammet. Villkoren är att de måste antingen ha kvar sin anställning där de omfattas av försäkringen, eller – om anställningen upphört – omfattas av försäkringens efterskydd. Utvecklingen är oroväckande och riskerar att leda till en överföring från den allmänna försäkringen till parterna och den enskilde själv. Utvecklingen leder till en urholkning av den svenska generella välfärden och till en ökad privatisering av sjukförsäkringen. Kvar blir till sist bara en grundtrygghetsmodell. Därmed går den breda riskutjämning som finns i den allmänna försäkringen förlorad, och redan utsatta grupper kommer att drabbas hårdare.

7. Sjuklön, punkt 8 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf204 av Elisabeth Svantesson (M),

2010/11:Sf248 av Olle Thorell (S) och

2010/11:Sf255 av Jan R Andersson och Bengt-Anders Johansson (båda M).

Ställningstagande

Regelverket om arbetsgivaransvaret för sjukskrivningar behöver ses över. Detta gäller framför allt småföretagarnas arbetsgivaransvar. Arbetsgivaren bär en stor kostnad för sjukskrivningar som regelverket ser ut i dag. En översyn är inte bara till fördel för företagen utan även för arbetstagarna. En individ med sjukskrivningar i bagaget skulle, om systemet fördelade ansvaret på ett för arbetsgivaren mer fördelaktigt sätt, inte stigmatiseras i lika hög grad och därmed ges större chanser till nya anställningar. När företagen står för en stor del av sjuklönekostnaderna blir det mer angeläget för företagen att se över den arbetssökandes sjukdomshistoria. Personer med tidigare dokumenterade sjukskrivningar blir mindre attraktiva på arbetsmarknaden, vilket leder till en indirekt diskriminering. Företagaren tvingas betala även när sjukskrivningen inte alls har med jobbet att göra, exempelvis vid idrottsskador eller medicinska åtgärder som faller utanför det offentliga åtagandet. Det är t.ex. inte rimligt att arbetsgivare ska stå för ersättning till den som av personligt estetiska skäl genomgår en operation och därefter blir arbetsoförmögen under en tid. Ersättning bör endast omfatta s.k. rekonstruktiv kirurgi orsakad av medfödda deformiteter, utveck-

lingsrubbingar, trauma, infektion eller sjukdom. Vidare tvingas företagen betala semesterersättning till en anställd även om hon eller han varit sjuk hela året.

8. Flexibla ersättningsnivåer, punkt 9 (S, MP)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf223 av Hans Hoff (S) och

avslår motion

2010/11:Sf336 av Désirée Pethrus Engström och Roland Utbult (båda KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Antalet nivåer i sjukförsäkringssystemet bör utredas, och målsättningen bör vara att systemet tar större hänsyn till individens behov och förutsättningar. För att lösa problemet med människors ohälsa behöver villkoren på arbetsmarknaden förbättras. Ibland räcker det att arbetsplatsen vidtar mindre åtgärder för att den sjukskrivne snabbare ska kunna komma tillbaka till arbetet. Dock kvarstår problemet med bedömningen av behovet av sjukskrivningstid. Dagens system utgår inte från individens förutsättningar och behov utan från regelverkets ramar. Nivåerna i dagens sjukskrivningstid i sjukförsäkringssystemet riskerar att hämma i stället för att stimulera till flexibla lösningar för individen. Genom att öppna för flexibilitet kan kostnaderna för sjukskrivningar minska och därmed även ohälsan. I strävan efter att sänka sjukfrånvaron i samhället finns det behov av flera nivåer än dagens 25, 50, 75 och 100 % sjukskrivning. Människors arbetsförmåga är sällan eller aldrig så stelbent och fyrkantig. Risken är uppenbar att det ständigt görs bedömningar som leder till att människor sjukskrivs på en aningen högre eller för den delen även lägre nivå än nödvändigt.

9. Ersättning vid studier, punkt 11 (MP, V)

av Gunvor G Ericson (MP) och Wiwi-Anne Johansson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Sf367 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 6 och avslår motion 2010/11:Sf275 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda S).

Ställningstagande

Möjligheterna att studera på deltid bör förbättras för den som fått sin arbetsförmåga nedsatt. Regelverket bör ändras så att det blir möjligt att bedriva deltidsstudier och få sjukpenning på deltid, i ett första skede på halvtid.

10. Rehabilitering, punkt 12 (V)

av Wiwi-Anne Johansson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Sf367 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkandena 3, 7, 9 och 10 samt 2010/11:Sf369 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) och avslår motionerna 2010/11:Sf220 av Ann-Christin Ahlberg (S) yrkande 2, 2010/11:Sf231 av Carina Hägg (S) i denna del, 2010/11:Sf330 av Margareta B Kjellin (M), 2010/11:Sf336 av Désirée Pethrus Engström och Roland Utbult (båda KD) yrkande 2, 2010/11:Sf351 av Gunnar Sandberg m.fl. (S) och 2010/11:Sf353 av Åsa Lindestam m.fl. (S) i denna del.

Ställningstagande

Varje person som är sjukskriven ska ha rätt till en individuell rehabiliteringsplan. Försäkringskassan ska inom tre månader utforma en individuell plan i samarbete med den enskilde, arbetsgivaren, läkarkontakt och, då det är aktuellt, även en annan kontakt. Planen ska innehålla en beskrivning av de insatser som behövs för att den enskilde ska kunna återgå i arbete samt beslut om resurser, vem som ansvarar för att insatserna utförs och inom vilken tidsram dessa ska vara påbörjade. Det ska finnas en lagstadgad skyldighet för arbetsgivare att vara med i utformningen av den individuella planen. Planen ska löpande följas upp och stämmas av vid de tidpunkter som finns angivna i planen.

För att säkerställa att människor verkligen får tillgång till rehabiliterande insatser bör statliga resurser samlas i en ny rehabiliteringsfond. De människor som utförsäkrats och lämnats i sticket av regeringen bör erbjuda

das en rehabiliteringspenning, aktiv rehabilitering eller andra insatser från Arbetsförmedlingen så att de ges reella möjligheter att komma tillbaka till arbetsmarknaden och till ett värdigt liv. Regeringen bör även ta initiativ till en överenskommelse mellan parterna och staten, som innebär att rehabilitering och aktiva insatser för långtidssjukskrivna som är anställda sker i arbetslivet. Sammanfattningsvis behövs således en ny rehabiliteringsstrategi som utgår från de sjukas behov och människors verkliga förutsättningar. Vidare bör inrättandet av en särskild rehabiliteringsmyndighet övervägas.

11. Samverkan och finansiell samordning, punkt 13 (S)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Sf213 av Carin Runeson m.fl. (S) och avslår motionerna 2010/11:Sf281 av Christer Engelhardt (S), 2010/11:Sf282 av Phia Andersson m.fl. (S), 2010/11:Sf300 av Karin Åström och Hannah Bergstedt (båda S) och 2010/11:A222 av Jörgen Hellman och Hans Olsson (båda S) yrkande 4.

Ställningstagande

Den osäkerhet som råder när det gäller finansieringen av Finsam är olycklig för den långsiktiga planeringen och utvecklingen av verksamheten. Det är därför angeläget att Finsamverksamheten får en tillräcklig medelstilldelning och en egen post i statsbudgeten. Antalet samordningsförbund och deras verksamhet ökar i landet samtidigt som de statliga medlen inte ökar i samma takt utan är kopplade till sjukpenninganslaget. På sikt behövs några principer för vad som är en rimlig ekonomisk nivå för samordningsförbunden och hur medlen ska fördelas.

Förbundens verksamhet är, som Statskontorets utvärdering visade, till stor del avhängig det engagemang som finns i styrelsen eller från den tjänsteman som verkar i förbundet. För att säkra samverkan över tid bör ytterligare strukturella förutsättningar utvecklas. Det kan vara att som Statskontoret föreslår ta ett "samlat grepp om rehabiliteringsfrågan". I ett mer långsiktigt perspektiv bör man överväga hur det centrala stödet bör utformas vad gäller både roller och kompetens.

Frågan om samordningsförbund som en struktur för hela landet som kan inkludera olika samverkansaktiviteter bör prövas. I samordningsförbunden pågår för närvarande en omfattande verksamhet och utvärdering av densamma. Det är ett lagkrav att verksamheten ska både följas upp och utvärderas. Samtidigt saknas från samordningsförbundens sida en mottaglighet för utvärderingars resultat. När man påvisar samhällsekonomisk lönsamhet kan de enskilda samverkansaktörerna inte ta ett gemensamt ansvar för verksamheten utan ser ofta sektorsnyttan som avgörande. Frågan om helhetssyn och ansvaret för denna behöver belysas.

12. Samverkan och finansiell samordning, punkt 13 (MP)

av Gunvor G Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf300 av Karin Åström och Hannah Bergstedt (båda S) och

avslår motionerna

2010/11:Sf213 av Carin Runeson m.fl. (S),

2010/11:Sf281 av Christer Engelhardt (S),

2010/11:Sf282 av Phia Andersson m.fl. (S) och

2010/11:A222 av Jörgen Hellman och Hans Olsson (båda S) yrkande 4.

Ställningstagande

Det finns ett behov av en tydligare samverkan mellan de myndigheter som hanterar socialförsäkringssystemen. Även när ohälsotalen i statistiken minskar, möts vi näst intill dagligen av människor som beskriver problem som tydligt indikerar att myndigheters sektorisering motverkar en helhetssyn på medborgarnas behov. Det finns därför ett övergripande behov av en helhetssyn på samhällets totala insatser gentemot medborgarna i allmänhet och de som behöver trygghetssystemen i synnerhet. Som ett exempel kan nämnas dagens stöd till vuxna med bland annat neuropsykiatriska funktionshinder. De regionala skillnaderna när det gäller tillgänglighet till utredningsmöjligheter och behandling samt tillgång till skola och yrkesutbildning är stora. Det innebär att det kan vara avgörande var i landet du bor för om du ska få ett rimligt stöd eller inte.

13. Samverkan och finansiell samordning, punkt 13 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf281 av Christer Engelhardt (S),

2010/11:Sf282 av Phia Andersson m.fl. (S) och

2010/11:Sf300 av Karin Åström och Hannah Bergstedt (båda S) samt avslår motionerna

2010/11:Sf213 av Carin Runeson m.fl. (S) och

2010/11:A222 av Jörgen Hellman och Hans Olsson (båda S) yrkande 4.

Ställningstagande

Samordningen mellan Arbetsförmedlingen och övriga myndigheter som hanterar socialförsäkringen måste ses över och förbättras för att komma till rätta med de problem som för närvarande finns. Den nya förändrade sjukförsäkringen har medfört att alltför många hamnar mellan stolarna då de blir utförsäkrade från Försäkringskassan, eftersom de bedöms vara för friska för att få sjukpenning. De hänvisas då till Arbetsförmedlingen, men där bedöms de inte vara tillräckligt friska för att kunna arbeta. Den enskilde hamnar då mellan stolarna och får inte någon ekonomisk ersättning utan hänvisas i förlängningen till att söka försörjningsstöd. Det är inte rimligt att man i en mycket svår situation ska bollas mellan olika myndigheter och utsättas för en mycket svår press som inte bidrar till att påskynda tillfrisknandet. Den finansiella samordningen via Finsamförbund måste förbättras för att öka den enskildes möjligheter att återvända till arbetsmarknaden.

14. Ekonomisk situation för personer med medfödda funktionsnedsättningar, punkt 15 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf221 av Ann-Christin Ahlberg (S) och

avslår motion

2010/11:Sf303 av Anders W Jonsson m.fl. (C).

Ställningstagande

Utredningen av aktivitetsersättningen, Brist på brådska (SOU 2008:102), uppmärksammar problemet med att människor med medfödda eller tidigt förvärvade funktionsnedsättningar i stor utsträckning lever i livslång fattigdom. Vi vet att många föräldrar med vuxna barn är tvungna att skjuta till pengar för att månadens utgifter ska täckas. Den nämnda utredningen konstaterade att sjukförsäkringssystemet egentligen inte är utformat med tanke på den som aldrig har varit inne i systemet och haft möjlighet att etablera en arbetsinkomst. En översyn av hela den ekonomiska situationen för denna grupp föreslogs. Det är hög tid att en sådan översyn genomförs. Personer som har medfödda funktionsnedsättningar måste garanteras goda livsvillkor oavsett arbetsförmåga.

15. Arbetsskadeersättningar, punkt 16 (S)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf299 av Carin Runeson m.fl. (S) och avslår motionerna

2010/11:Sf209 av Kenneth Johansson och Anders W Jonsson (båda C),

2010/11:Sf254 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) och

2010/11:Sf302 av Christer Winbäck (FP).

Ställningstagande

En översyn behöver göras av arbetsskadeförsäkringen. Dagens arbetsskadeförsäkring har en rad brister. Långa handläggningstider, långa väntetider på rehabilitering, bristande samordning, svaga drivkrafter för arbetsgivarna och oklara totala kostnader leder till att den enskilda individen hamnar i kläm mellan olika parter. Vid sidan av att den skadade under utredningstiden lever i ovisshet om huruvida arbetsskadeersättning kommer att betalas ut och i vilken utsträckning, fördröjs viktiga rehabiliteringsinsatser. Situationen för en arbetsskadad kan leda till ett utanförskap där möjligheterna att påverka sin livssituation upplevs vara begränsade. Riksrevisionen konstaterade i en granskning från december 2007 att det finns brister i Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen.

Arbetsgivarna är en central part vad gäller dels att förebygga och uppmärksamma skadliga arbetsmiljöer, dels att bidra till en snabb och lyckosam rehabilitering. De har redan i dag ett långtgående ansvar för den

anställdes arbetsmiljö, vad gäller både förebyggande åtgärder och rehabilitering, vilket regleras i bl.a. arbetsmiljölagen. Tyvärr brister arbetsgivarna i många fall i sina skyldigheter. Till viss del kan det bero på avsaknaden av sanktionsmöjligheter, men det finns inte heller några tydliga drivkrafter för arbetsgivare att vidta arbetsmiljöförbättringar. För en enskild arbetsgivare kan det vara mindre kostsamt att ersätta den sjukskrivne med en vikarie framför att bidra till rehabilitering för den arbetsskadade.

16. Arbetsskadeersättningar, punkt 16 (V)

av Wiwi-Anne Johansson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf254 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) och

avslår motionerna

2010/11:Sf209 av Kenneth Johansson och Anders W Jonsson (båda C),

2010/11:Sf299 av Carin Runeson m.fl. (S) och

2010/11:Sf302 av Christer Winbäck (FP).

Ställningstagande

En utredning bör tillsättas med syftet att se till att både kvinnor och män ges tillgång till en rättssäker process vid arbetsskada och att den som fått en arbetsskada godkänd ska få en skälig ersättning. Arbetsskadeförsäkringen bör förbättras. Utgångspunkten för en översyn ska vara principen om att en försäkrad ska hållas skadeslös. Inkomst ska vara pensionsgrundande. Eftersom försäkringen ska hålla den försäkrade skadeslös vid inkomstbortfall, bör även retroaktiv ränta ge pensionsrätt. Livräntan ska ersätta inkomstbortfallet; en översyn bör göras av hur detta ska ske fullt ut. En fråga som då också bör belysas är möjligheten att få sjukpenning och livränta samtidigt.

Allt färre arbetsskadeärenden prövas, men inget tyder på att det är ett resultat av en så snabb förbättring av arbetsmiljöerna. I en översyn bör systemet för kunskapsinhämtning kring olika arbetsskador analyseras. De senaste forskningsrönen behöver snabbt implementeras i beslutsunderlagen för Försäkringskassan. Försäkringskassan behöver utökad utrymme att beställa och sammanställa forskning. Detta gäller inte minst förslitningsskador i rörelseorganen och psykosociala diagnoser samt andra svårbedömda sjukdomstillstånd. Det behöver även utredas om utformningen av bevisregeln kan ha bidragit till att syftet med reformen inte förverkligades. Försäkringskassans handläggare måste ha utrymme för att göra bra och full-

ständiga arbetsskadeutredningar. Regeringen måste via budget och regleringsbrev skapa förutsättningar för en rättssäker tillämpning av regelverket; målet ska inte enbart vara att minska utbetalda ersättningar.

17. Arbetsskadeersättningar, punkt 16 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Sf209 av Kenneth Johansson och Anders W Jonsson (båda C) och avslår motionerna 2010/11:Sf254 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V), 2010/11:Sf299 av Carin Runeson m.fl. (S) och 2010/11:Sf302 av Christer Winbäck (FP).

Ställningstagande

Lagen om arbetsskador behöver ses över i syfte att göra den mer jämlik, rättvis och samtidigt lättare att tillämpa. Sverige har en internationellt sett unik lagstiftning om arbetsskador. Den innebär att i princip alla sjukdomar kan godkännas som arbetsskada. Detta s.k. generella arbetsskadebegrepp innebär att det i varje enskilt fall ska undersökas om den skadelidande under viss tid varit utsatt för skadliga förhållanden i arbetsmiljön (skadlig inverkan), om ohälsa uppkommit och om övervägande skäl talar för ett orsakssamband mellan denna inverkan och denna ohälsa. Beslut om att det finns ett orsakssamband förutsätts bygga på att handläggaren på Försäkringskassan gör en genomgång av den aktuella vetenskapliga litteraturen – i princip i varje enskilt fall. Att detta inte sker eller ens kan ske på ett rättssäkert, rättvist och effektivt sätt framgår av betydande skillnader i Försäkringskassans bedömningar i olika delar av landet och för kvinnor och män samt av de långa handläggningstiderna. Det kan därför finnas skäl att överväga en övergång till ett system som finns i Danmark. Detta bygger på en kombination av det ovan nämnda generella arbetsskadebegreppet och en särskild lista över sjukdomar och med dessa sammanhörande riskfyllda expositioner, för vilka ett orsakssamband bedömts föreligga, grundat på aktuell vetenskaplig evidens.

18. Försäkringskassans ärendehandläggning m.m., punkt 17 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf250 av Christer Winbäck (FP),

2010/11:Sf260 av Penilla Gunther (KD) yrkandena 1–3,

2010/11:Sf293 av Eva Sonidsson och Christina Karlsson (båda S),

2010/11:Sf335 av Anders Andersson och Yvonne Andersson (båda KD) yrkandena 1–3 och

2010/11:Sf356 av Erik Almqvist och Björn Söder (båda SD) samt avslår motionerna

2010/11:Sf217 av Ann-Christin Ahlberg (S) yrkandena 1 och 2,

2010/11:Sf283 av Phia Andersson (S),

2010/11:Sf286 av Eva Flyborg (FP) och

2010/11:Sf325 av Bo Bernhardsson och Anders Karlsson (båda S).

Ställningstagande

Under de senaste åren har Försäkringskassan haft problem med långa handläggningstider, vilket har inneburit problem för de försäkrade. De bör ha rätt till snabb handläggning. Försäkringskassan måste fungera så att människor får sina pengar i tid. Därför ska myndigheter betala en ekonomisk kompensation vid försenade utbetalningar eller beslut som drar ut på tiden under förutsättning att den som ansöker lämnat in alla uppgifter som behövs i ärendet.

Den som kontaktar en myndighet för att få hjälp och råd ska inte behöva känna osäkerhet inför när man kan vänta sig besked eller vilket regelverk som gäller och vilka överklagningsmöjligheter som finns. Varje myndighet bör därför utfärda tydliga servicegarantier så att den som söker hjälp hos myndigheten vet vilken service de kan förvänta sig. Myndigheterna bör även fortlöpande följa upp hur väl de lever upp till de garantier de utfärdat. För att värna och skydda de medborgare som har behov av det bör regeringen se över möjligheterna att inrätta en försäkringskasseombudsman.

Det är ett problem att Försäkringskassan i vissa fall valt att överpröva och underkänna utlåtanden från en behandlande läkare när det gäller sjukpenning eller sjukersättning. Det går inte att överklaga de försäkringsmedicinska rådgivarnas bedömning. Rådgivarnas roll och arbete måste därför ses över. Rättssäkerheten för den enskilde bör stärkas i samband med prövning gentemot sjukförsäkringssystemet. Det ska göras obligatoriskt för de

försäkringsmedicinska rådgivarna att träffa och undersöka personer som söker sjukersättning eller sjukpenning, innan Försäkringskassan överprövar ett utlåtande från den sökandes behandlande läkare.

Luckorna i dagens sjukförsäkringssystem är ett problem för enskilda individer som på grund av myndighetens brist på kännedom om patientens totala hälsotillstånd hamnar i kläm. Eftersom den försäkringsmedicinska rådgivaren inte längre är den behandlande läkaren behövs mer fortbildning i nya medicinska rön i metoder och behandlingar. Därför bör regeringen inse vikten av fortbildning för försäkringsmedicinska rådgivare i utvecklingen av behandlingsmetoder och läkemedel och för läkare i att skriva försäkringsmedicinska underlag samt kompetensutveckling för Försäkringskassans handläggare i hanteringen av det försäkringsmedicinska beslutsstödet.

19. Änkepension, punkt 19 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Sf243 av Lars Tysklind (FP).

Ställningstagande

Stora förändringar har skett i samhället de senaste 50 åren, t.ex. har jämställdheten mellan män och kvinnor ökat och medellivslängden ökat väsentligt. Att både män och kvinnor bibehåller sin hälsa och lever allt längre innebär också att nya relationer etableras och äktenskap ingås allt högre upp i åldrarna. Den regel som innebär att det för rätt till änkepension krävs att äktenskapet har ingåtts innan mannen fyllt 60 år bör därför tas bort. Riksdagen bör ge regeringen till känna att en översyn av den aktuella lagstiftningen bör göras.

20. Bostadstillägg till pensionärer, punkt 20 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Sf211 av Hans Olsson m.fl. (S),

2010/11:Sf212 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och
2010/11:Sf290 av Jan Ericson (M).

Ställningstagande

Inkomstreglerna och kompensationsgraden i bostadstillägget till pensionärer måste täcka de verkliga boendekostnaderna för att inte pensionärernas köpkraft ska urholkas. Vidare bör regelverket ses över vad gäller de pensionärer som bor på en lantbruksfastighet eller i en egen fastighet. Reglerna är betydligt snävare i dessa fall. Insatserna för att informera pensionärerna om möjligheterna att söka bostadstillägg måste också intensifieras eftersom många av dem som har rätt till förmånen inte har ansökt om den. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 21 (S)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf357 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2010/11:Sf225 av Hans Backman m.fl. (FP),

2010/11:Sf262 av Lars Ohly m.fl. (V),

2010/11:Sf269 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) och

2010/11:Sf337 av Désirée Pethrus Engström (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Pensionsöverenskommelsen, som en bred majoritet bestående av fem partier i riksdagen står bakom, är en av de viktigaste förutsättningarna för att värna tryggheten för pensionärerna. För att pensionssystemet ska klara att ge pensionärerna ekonomisk trygghet krävs att många människor arbetar, vilket i sin tur förutsätter satsningar på bl.a. arbetsmiljöarbete, rehabilitering, utbildning och en aktiv arbetsmarknadspolitik. Inom Pensionsgruppen bör förbättrade förutsättningar för att människor ska orka arbeta till dess de är 65 år diskuteras. Det anförda bör ges regeringen till känna.

22. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 21 (MP)

av Gunvor G Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf269 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) och

avslår motionerna

2010/11:Sf225 av Hans Backman m.fl. (FP),

2010/11:Sf262 av Lars Ohly m.fl. (V),

2010/11:Sf337 av Désirée Pethrus Engström (KD) yrkande 1 och

2010/11:Sf357 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

En oberoende översyn bör göras av pensionssystemet och hur det faller ut för olika grupper i samhället liksom om det finns behov av att ytterligare öka kunskapen om systemet. Vidare bör översynen avse om pensionsreformen ger ett långsiktigt hållbart system både socialt och ekonomiskt och som går att förena med ett ekologiskt hållbart samhälle. Krav på etik och miljö bör ställas även på de fonder som väljer att ingå i premiepensionssystemet och det bör skapas ett statligt placeringsalternativ som tar miljöhänsyn samt sociala och etiska hänsyn och som är fullt inriktat på förnybar energi. Det är också viktigt att alla partier i riksdagen, inte bara de fem som ingår i Pensionsgruppen, får information om pensionssystemet. Ett tillkännagivande om detta bör göras.

23. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 21 (V)

av Wiwi-Anne Johansson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf262 av Lars Ohly m.fl. (V) och

avslår motionerna

2010/11:Sf225 av Hans Backman m.fl. (FP),

2010/11:Sf269 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP),

2010/11:Sf337 av Désirée Pethrus Engström (KD) yrkande 1 och

2010/11:Sf357 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Dagens pensionssystem höll inte för den första finansiella krisen, och det är hög tid att göra en parlamentarisk översyn av systemet. De ekonomiska riskerna i det nya pensionssystemet har överförts från staten till de enskilda pensionärerna. Systemet är varken stabilt eller förutsägbart och måste förändras i grunden. Staten och samhället måste ta de ekonomiska riskerna, inte de enskilda pensionärerna. För att hindra att klyftorna mellan olika grupper djupnar och att spekulatören i premiepensionen ökar krävs ett nytt rättvist system som omfördelar samhällets resurser – ett reformerat ATP-system. Pensionerna ska följa löntagarnas löneutveckling i stället för börsutvecklingen. Pensionssystemet ska garantera att även de som har tunga och slitsamma arbeten får en anständig pension och att kvinnor inte missgynnas. Vidare är pensionssystemet underfinansierat och premiepensionsavgiften behöver föras över till inkomstpensionen för att förstärka den. För att skapa ett stabilt pensionssystem behövs det en parlamentarisk utredning som är öppen för alla riksdagens partier och som arbetar i dialog med bl.a. pensionärsorganisationerna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

24. Mål för utgiftsområde 12, punkt 22 (S)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner att målet för utgiftsområdet Ekonomisk trygghet för familjer och barn upphör att gälla, avslår regeringens förslag till mål för utgiftsområdet och beslutar att godkänna det mål för utgiftsområdet som anges i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

bifaller delvis proposition 2010/11:1 utgiftsområde 12 punkt 1 och avslår motion

2010/11:Sf395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi vill föreslå riksdagen att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik ska fastställas till att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska inom ramen för den generella välfärden. Målet har god överensstämmelse med de principer utifrån vilka politikområdet är uppbyggt. För ett välfärdsland med ambitioner kan knappast signalen att barn ska vara en ekonomisk börda vara rimlig. En

solidarisk omfördelning mellan dem som har och inte har barn är en viktig del i vår generella välfärd. På motsvarande sätt är en solidarisk utjämning av risker och kostnader mellan generationer, mellan arbetande och arbetslösa, mellan sjuka och friska viktiga inslag i vår trygghetsmodell.

Regeringen har beskrivit att regeringens föreslagna nya mål, liksom det tidigare, betonar förutsättningarna snarare än utfallet och att det finns en viss acceptans för att utfallet inte alltid blir detsamma för alla familjer. Vi motsätter oss en utveckling där klyftor medvetet tillåts öka mellan familjer med barn och övriga grupper i samhället.

25. Mål för utgiftsområde 12, punkt 22 (MP)

av Gunvor G Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner att målet för utgiftsområdet Ekonomisk trygghet för familjer och barn upphör att gälla, avslår regeringens förslag till mål för utgiftsområdet samt beslutar att godkänna det mål för utgiftsområdet som anges i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 1,

bifaller delvis proposition 2010/11:1 utgiftsområde 12 punkt 1 och avslår motion

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det finns ett behov av ett tydligt mål för familjepolitiken som bl.a. utgår från att minska de ekonomiska och sociala klyftorna. Målet bör vara: "Familjepolitiken ska ge förutsättningar för goda ekonomiska och sociala levnadsvillkor för alla barnfamiljer. Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska och jämställdhet mellan könen ska uppmuntras inom ramen för den generella politiken." Målet framhåller det omfördelande syftet med trygghetssystemens utformning och att familjepolitiken även ska vara utformad så att den bidrar till en utveckling mot ökad jämställdhet i samhället.

26. Moderniserad lagstiftning, punkt 23 (S, MP, V)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP), Wiwi-Anne Johansson (V) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf352 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V) yrkande 2.

Ställningstagande

I dag växer allt fler barn upp i fattiga familjer. Vi vill minska barnfattigdomen. Vårt mål är att antalet familjer i behov av socialbidrag ska vara 50 000 färre 2015. Barnfamiljer är väldigt olika, nu mer än någonsin. Mer än var femte barn växer upp i en annan familjekonstellation än den med sina biologiska föräldrar. Vi vill bl.a. ta ett samlat grepp om familjepolitiken och modernisera lagstiftningen så att den passar alla typer av familjebildningar.

27. Hushåll med låg ekonomisk standard, punkt 24 (S)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 9 och

avslår motionerna

2010/11:Sf229 av Jennie Nilsson (S),

2010/11:Sf237 av Carina Hägg (S),

2010/11:Sf247 av Carina Hägg (S),

2010/11:Sf279 av Catharina Bråkenhielm (S),

2010/11:Sf305 av Monica Green m.fl. (S),

2010/11:Sf308 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S),

2010/11:Sf327 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2010/11:Sf370 av Ann-Christin Ahlberg (S) och

2010/11:Sf380 av Désirée Liljevall m.fl. (S).

Ställningstagande

Fortfarande är skillnaderna mellan barn stora i Sverige och de ökar med den borgerligt förda politiken. Vissa barn föds till knappa förhållanden där ensamstående föräldrar får vrida och vända på varenda krona för att få livet att gå ihop. Andra föds i familjer där resurser, kontakter, språksäkerhet och rika valmöjligheter är en självklarhet. Vissa barn kommer alltid att ha ett försprång. Därför är det så viktigt med en solidarisk politik som stöder de barn som föds till sämre villkor.

28. Hushåll med låg ekonomisk standard, punkt 24 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf237 av Carina Hägg (S),

2010/11:Sf370 av Ann-Christin Ahlberg (S) och

2010/11:Sf380 av Désirée Liljevall m.fl. (S) samt

avslår motionerna

2010/11:Sf229 av Jennie Nilsson (S),

2010/11:Sf247 av Carina Hägg (S),

2010/11:Sf279 av Catharina Bråkenhielm (S),

2010/11:Sf305 av Monica Green m.fl. (S),

2010/11:Sf308 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S),

2010/11:Sf327 av Hillevi Larsson m.fl. (S) och

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

Omkring en kvarts miljon barn i Sverige beräknas växa upp i fattiga familjer där brist på pengar är ett ständigt problem. Barnfattigdom förekommer i hem där föräldrarna är arbetslösa, deltidsarbetande eller lågavlönade. En majoritet av de fattigaste barnen har utländsk bakgrund eller lever med en ensamstående förälder. Det finns två faktorer som var för sig ökar risken för ekonomisk utsatthet – att ha utländskt ursprung och att växa upp med en ensamstående förälder. Tillsammans förstärker dessa två faktorer varandra och mångdubblar risken för fattigdom.

Ur ett barnperspektiv är det allvarligt att andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard ökar eftersom det innebär risk för både sociala och ekonomiska problem. Om inget görs för att vända utvecklingen nu är det stor risk att inte bara barnfattigdomen totalt kommer att öka utan också att klyftorna i samhället kommer att vidgas ännu mer.

För att kunna mäta fattigdomen i ett samhälle är det viktigt vilket fattigdomsbegrepp som används. Det relativa fattigdomsbegreppet är knutet till samhällets inkomstfördelning. När inkomster i samhället ökar, men grupper halkar efter visar det relativa fattigdomsbegreppet att fattigdomen i landet ökar, medan det absoluta fattigdomsbegreppet kan visa att fattigdomen minskar. För att ge en rättvis bild av ett samhälles utveckling är det mest relevant att använda begreppet relativ fattigdom.

29. Delat barnbidrag, punkt 26 (S, MP, SD)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP), Erik Almqvist (SD) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Sf265 av Fredrik Schulte (M), 2010/11:Sf331 av Anti Avsan (M) och 2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 8.

Ställningstagande

Nuvarande regler för utbetalning av barnbidrag upprätthåller den ojämlika uppfattningen att det är mamman som ska stå för inköpen till barnet. Den bygger på en konservativ och förlegad samhällssyn. Barnbidraget ska i stället som huvudregel delas mellan föräldrarna. Lagar och regler ska vara könsneutrala och inte diskriminera någon på grund av kön. Ett delat barnbidrag skickar även en positiv signal om att båda föräldrarna är lika viktiga när det gäller ansvaret för barnet. Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

30. Övrigt om barnbidrag, punkt 27 (S)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 7 och

avslår motionerna

2010/11:Sf242 av Karin Granbom Ellison (FP),

2010/11:Sf267 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och

2010/11:Sf296 av Christina Oskarsson (S).

Ställningstagande

Förträffligheten med barnbidraget är att det går till alla barn. Därigenom bidrar det till en positiv fördelning utan att skapa negativa margineffekter, eftersom barnbidraget inte påverkas av föräldrarnas inkomster från arbete eller deras utgifter. Ett viktigt syfte med barnbidraget är ekonomisk utjämning och ökad ekonomisk trygghet för barnfamiljer under den period då försörjningsbördan är som allra störst. Det är just detta den generella välfärdsmodellen bygger på, och barnbidraget har ett starkt fäste i den. Vi menar att det är viktigt att fortsätta att hävda barnbidragets värde.

31. Övrigt om barnbidrag, punkt 27 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf242 av Karin Granbom Ellison (FP) och

2010/11:Sf267 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) samt

avslår motionerna

2010/11:Sf296 av Christina Oskarsson (S) och

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 7.

Ställningstagande

Förlängt barnbidrag betalas ut till föräldrar om ett barn går i grundskola, grundsärskola eller i gymnasiesärskola fr.o.m. kvartalet efter det att barnet fyllt 16 år till dess att han eller hon slutför utbildningen eller avbryter studierna. När barnet vid 18 års ålder är myndigt betalas stödet ut till henne eller honom. Det är fel att kalla stödet till exempelvis elever i gymnasiesärskola för förlängt barnbidrag, särskilt efter det att eleven fyllt 18 år och är myndigt och själv har rätt till bidraget. Att vara upp till 23 år och få s.k. förlängt barnbidrag kan upplevas som kränkande för eleverna. Regeringen bör föreslå en ny benämning på stödet som inte innehåller ordet barn.

32. Inkomsttak, punkt 28 (S)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 5 och

avslår motion

2010/11:Sf301 av Hannah Bergstedt (S) i denna del.

Ställningstagande

Den borgerliga regeringen har valt att försämra den tillfälliga föräldrapenningen som gäller när föräldrar är hemma för att ta hand om sina sjuka barn. Det innebär att det är rationellt för den som tjänar mest, oftast pappan, att fortsätta att jobba medan den som vanligtvis tjänar mindre, mamman, är hemma och vårdar barn. Så cementeras gamla könsroller och så försvårar regeringen för de föräldrar som vill, men inte har råd att dela ansvaret för barnen. Vi vill på sikt höja taket i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen så att den ligger på samma nivå som föräldrapenningen.

33. Jämställdhetsbonus, punkt 29 (S, MP)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Jämställdhetsbonusen är ett omständligt sätt att försöka påverka uttaget av föräldrapenningdagarna i mer jämställd riktning. Den marginella ekonomiska morot bonusen innebär får inte någon större effekt. Enligt rapporter

från Försäkringskassan har det visat sig att inga signifikanta effekter av jämställdhetsbonusen på föräldrapenninguttaget har kunnat observeras. Bonusen bör därför avskaffas.

34. Fördelning av föräldrapenning, punkt 30 (MP)

av Gunvor G Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2010/11:Sf383 av Gunvor G Ericson (MP) och
2010/11:A402 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 9,
bifaller delvis motion
2010/11:Sf321 av Carina Ohlsson m.fl. (S) och
avslår motionerna
2010/11:Sf249 av Carina Hägg (S),
2010/11:Sf301 av Hannah Bergstedt (S) i denna del,
2010/11:Sf312 av Carina Hägg (S),
2010/11:Sf315 av Roza Güclü Hedin och Carin Runeson (båda S) och
2010/11:Sf388 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V).

Ställningstagande

I samhället finns det strukturella hinder för att uppnå jämställdhet som politiken måste beakta. Det behövs ett omfattande arbete på flera olika plan för att nå ett jämställt uttag av föräldrapenningen. En del i detta arbete är en tredelning av föräldraförsäkringen där en tredjedel disponeras av vardera föräldern och en tredjedel är överlåtbar mellan föräldrar eller annan nära vuxen. Det finns starka skäl både ur ett barn- och ett jämställdhetsperspektiv för ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen. En tredelning av föräldrapenningen bör därför genomföras senast 2014.

35. Fördelning av föräldrapenning, punkt 30 (V)

av Wiwi-Anne Johansson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2010/11:Sf249 av Carina Hägg (S),
2010/11:Sf312 av Carina Hägg (S) och

2010/11:Sf388 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) samt
avslår motionerna
2010/11:Sf301 av Hannah Bergstedt (S) i denna del,
2010/11:Sf315 av Roza Güclü Hedin och Carin Runeson (båda S),
2010/11:Sf321 av Carina Ohlsson m.fl. (S),
2010/11:Sf383 av Gunvor G Ericson (MP) och
2010/11:A402 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Så som dagens föräldraförsäkring är konstruerad bidrar den till att skapa utanförskap och ojämställdhet. Kvinnor förlorar när det gäller karriärvägar och ekonomiskt inflytande. Barn förlorar när det gäller kontakten med sin pappa. Män förlorar när det gäller delaktighet i sin egen familj. Det som krävs är en fortsatt generös föräldraförsäkring som baseras på samma principer som alla andra socialförsäkringar. Det innebär att föräldrapenning inte ska kunna överlätas på den andra föräldern. Det krävs mer än morötter och att invänta beteendeförändringar för att bryta könsmaktsordningen och därmed stärka kvinnans ställning. Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma med förslag på hur föräldrapenningen ska delas mellan föräldrarna.

36. Intyg för tillfällig föräldrapenning, punkt 31 (S, MP)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf216 av Ann-Christin Ahlberg (S),
2010/11:Sf288 av Susanne Eberstein och Christina Karlsson (båda S),
2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 6 och
2010/11:Sf395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Kravet på VAB-intyg är en långtgående åtgärd som inte står i proportion till problemets omfattning. Intygen är krångliga för föräldrarna, och de tar resurser från omsorgen om barnen och undervisningen. Därtill får personalen en inte önskvärd kontrollfunktion. Vi menar att det finns andra sätt att kontrollera rätten till ersättning vid vård av sjukt barn, t.ex. riktade kontroller. Skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera VAB-intygen bör därför tas bort.

37. Föräldrapenning samtidigt, punkt 32 (S, MP)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf316 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S) och

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vill inom ramen för föräldraförsäkringen ge möjlighet för föräldrarna att vara hemma samtidigt den första månaden efter barnets födelse. Vi ser flera fördelar med detta. Det skulle dels stärka banden mellan barn och far, dels innebära en betydande avlastning för mamman den första tiden efter förlossningen, dels underlätta för familjen som helhet den första tiden. En sådan reform är viktig för barnen och sätter fokus på pappors roll i familjen. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag om detta.

38. Övrigt om föräldraförsäkringen, punkt 34 (MP)

av Gunvor G Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkande 9 och avslår motionerna

2010/11:Sf219 av Jennie Nilsson (S),

2010/11:Sf226 av Hans Backman m.fl. (FP),

2010/11:Sf233 av Betty Malmberg (M),

2010/11:Sf257 av Annika Eclund (KD) yrkande 1,

2010/11:Sf311 av Mikael Oscarsson (KD),

2010/11:Sf337 av Désirée Pethrus Engström (KD) yrkande 2,

2010/11:Sf345 av Anders Andersson och Anders Sellström (båda KD) yrkandena 1 och 2 samt

2010/11:Sf366 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

För att skapa möjligheter för fler föräldrar att gå ned i arbetstid bör en ny reform – barntid – utredas. Barntid skulle kunna innebära en rättighet att gå ned i arbetstid till 50–75 % mot en ersättning på maximalt 2 500 kr per månad. Barntid ska vara helt individualiserad och inte gå att överlåta på den andre föräldern, och den ska kunna utnyttjas av båda föräldrarna samtidigt eller var för sig. Ersättningen ska även vara pensionsgrundande. Föräldrarna skulle med denna reform ges möjlighet att gå ned i arbetstid och dela på föräldraskapet, vilket ger fördelar ur både ett barn- och ett föräldraperspektiv. Regeringen bör därför utreda och återkomma med ett förslag om en sådan reform.

39. Övrigt om föräldraförsäkringen, punkt 34 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf226 av Hans Backman m.fl. (FP),

2010/11:Sf233 av Betty Malmberg (M),

2010/11:Sf311 av Mikael Oscarsson (KD) och

2010/11:Sf366 av Sten Bergheden (M) samt
avslår motionerna

2010/11:Sf219 av Jennie Nilsson (S),

2010/11:Sf257 av Annika Eclund (KD) yrkande 1,

2010/11:Sf337 av Désirée Pethrus Engström (KD) yrkande 2,

2010/11:Sf345 av Anders Andersson och Anders Sellström (båda KD)
yrkandena 1 och 2 samt

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Att kombinera förvärvsarbete med ansvar för små barn är alltid ett pusslande. En företagare med små barn kan ofta ha svårare än många andra att vara hemma med sjuka barn. I dag växer en tjänstebransch med hjälp av skattereduktionen för hushållsnära tjänster (HUS-tjänster). Samma person eller företag som man anlitar för barntillsyn någon eftermiddag eller kväll skulle även kunna anlitas för att vårda ett barn som blivit sjukt. Det bör därför bli möjligt att överlåta tillfällig föräldrapenning även till den som utför tjänster inom hushållstjänstsystemet.

I dag har föräldrar som inte arbetar helger men som tar ut föräldraledighet på en angränsande fredag eller måndag rätt att få föräldrapenning på sjukpenningnivå för lördagen och söndagen. Det är inte rimligt. Syftet

med föräldrapenningen är att möjliggöra för kvinnor och män att kombinera förvärvsarbete och studier med familjeliv. Om man tar ut föräldrapenning på redan arbetsfria dagar motverkar det försäkringens intentioner. Dagens regler blir dessutom orättvisa eftersom det möjliggör för dem som kan vara föräldralediga på just fredagar och måndagar att få ut ersättning även för helgen, vilket inte gäller för den som tar föräldraledigt en annan dag i veckan. Av rättviseskäl bör regeln ändras så att helgdagar endast kan berättiga till föräldradagar på sjukpenningnivå för den som har helgdagar som normal arbetstid.

Det hävdas ofta att abort är ett val, men för många gravida upplevs inte alternativet att föda barnet som en valmöjlighet. Ett av de främsta skälen till detta är en ekonomiskt svag situation. För en kvinna som efter studier har börjat arbeta kan föräldrapenningen uppgå till cirka en kvarts miljon kronor. En kvinna som inte har slutfört studierna är ofta tvungen att vända sig till socialtjänsten för sin försörjning. Detta är inte rimligt. En möjlighet att förbättra situationen är att höja grundnivån i föräldrapenningen. Regeringen bör genomföra en översyn av föräldraförsäkringen så att det fungerar tillfredsställande även för gravida och föräldrar som ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden.

När det andra barnet föds bör föräldrarna själva få välja antingen den nivån på föräldrapenningen man hade vid sitt första barn eller den nuvarande nivån, oavsett hur många år som gått mellan barnens födelser. Samma princip bör gälla när tredje barnet föds osv. Detta skulle ge föräldrarna den ekonomiska möjligheten och friheten att själva välja hur tätt barnen ska födas. Forskning visar att det kan innebära problem på olika sätt i familjen om syskonen kommer för tätt. I dag är det tydligt att många väljer att för snabbt försöka bli gravida på nytt för att inte riskera att få föräldrapenning på en lägre nivå vid nästa barns födelse.

40. Underhållsstöd, punkt 35 (S)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 10 och avslår motionerna

2010/11:Sf232 av Carina Hägg (S) yrkande 1 och

2010/11:Sf343 av Anders Andersson och Penilla Gunther (båda KD).

Ställningstagande

Vi menar att det är viktigt att fortsätta värna om underhållsstödets storlek. Det bör därför höjas.

41. Underhållsstöd, punkt 35 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf343 av Anders Andersson och Penilla Gunther (båda KD) och avslår motionerna

2010/11:Sf232 av Carina Hägg (S) yrkande 1 och

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 10.

Ställningstagande

Den förälder som är bidragsskyldig ska återbetala utbetalt underhållsstöd till Försäkringskassan. Återbetalningen baseras på en taxerad inkomst som hänför sig cirka två år tillbaka i tiden. Om inkomsten har sjunkit sedan dess kan det ge stora ekonomiska problem. Det bör därför finnas en möjlighet för återbetalningsskyldiga föräldrar att få återbetalningen av underhållsstöd baserad på ett mer aktuellt inkomstunderlag i de fall inkomsten har förändrats mycket.

42. Adoptionskostnadsbidrag, punkt 36 (MP)

av Gunvor G Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Sf263 av Jan R Andersson (M),

2010/11:Sf295 av Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S),

2010/11:Sf350 av Kerstin Engle och Hillevi Larsson (båda S) och

2010/11:Sf382 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP).

Ställningstagande

De beräknade totala adoptionskostnaderna för en familj i dagens läge varierar mellan ca 130 000 och 330 000 kr. Under de cirka tio år som gått sedan adoptionskostnadsbidraget senast höjdes har mediankostnaden för en adoption fördubblats från ca 102 500 till 210 000 kr. I dag täcker bidraget i genomsnitt knappa 20 % av kostnaderna för en adoption mot ca 40 % för cirka tio år sedan. Samhällets ekonomiska bidrag för att täcka adoptionskostnaderna har således minskat markant. Det finns därför starka skäl för att göra en översyn av stödet så att det kan täcka en större del av adoptionskostnaderna så som det gjorde när det infördes.

43. Vårdbidrag, punkt 37 (S, MP)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed avslår riksdagen motionerna 2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 12 och 2010/11:Sf374 av Ann-Christin Ahlberg (S).

Ställningstagande

När det gäller barn med behov av särskilt stöd och vårdbidrag måste föräldrar i vissa fall kämpa för sina rättigheter. Bemötandet från Försäkringskassan kan lämna mycket i övrigt att önska och barn får inte det stöd de har rätt till. Vi anser att det är angeläget att en översyn görs för att värna vårdbidraget genom att förbättra och utveckla stödet.

44. Bostadsbidrag, punkt 38 (S)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 13 och

avslår motionerna

2010/11:Sf215 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (båda S),

2010/11:Sf232 av Carina Hägg (S) yrkande 2,

2010/11:Sf278 av Johan Löfstrand och Louise Malmström (båda S) och

2010/11:Sf280 av Catharina Bråkenhielm (S).

Ställningstagande

Bostadsbidragen är utformade för att täcka barnfamiljers behov av en bra bostad och ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att möta sina bostadskostnader. Bostadsbidragen är en av de mest träffsäkra stödformerna till hushåll med låga inkomster och förbättrar därmed förutsättningarna för barn i ekonomiskt utsatta familjer att växa upp under goda boendeförhållanden. Vi ser bostadsbidragen inte bara som ett viktigt familjepolitiskt instrument utan också som en viktig del i en god social bostadspolitik. En social bostadspolitik förbättrar förutsättningarna för barn att få goda uppväxtvillkor. Det är angeläget att en översyn av bostadsbidragen genomförs med utgångspunkt från såväl bostadsbidragens familjepolitiska betydelse som deras roll som bostadspolitiskt instrument.

45. Bostadsbidrag, punkt 38 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Sf215 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (båda S) och avslår motionerna

2010/11:Sf232 av Carina Hägg (S) yrkande 2,

2010/11:Sf278 av Johan Löfstrand och Louise Malmström (båda S),

2010/11:Sf280 av Catharina Bråkenhielm (S) och

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 13.

Ställningstagande

Den som har rätt till bostadsbidrag och väljer att byta bostad till en lägenhet med större yta men med lägre hyra riskerar att få bostadsbidraget minskat eller helt och hållet borttaget. Det beror på att storleken på bostadsbidraget är knutet till bostadens yta. Dessa regler bör ses över i syfte att underlätta bostadsbyten som sänker den totala bostadskostnaden.

46. Vårdnadsbidrag, punkt 39 (S, MP)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP) och Annelie Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Sf224 av Caroline Helmersson Olsson (S), 2010/11:Sf294 av Anna Wallén (S) och 2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 3 och avslår motionerna 2010/11:Sf291 av Jan Ericson (M), 2010/11:Sf326 av Hillevi Larsson m.fl. (S), 2010/11:Sf339 av Annika Eclund (KD) yrkandena 1–3, 2010/11:Sf358 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkandena 1 och 2 samt 2010/11:Sf390 av Mikael Oscarsson och Robert Halef (båda KD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vårdnadsbidraget innebär ett systemskifte med ett tydligt avsteg från två-förörjarmodellen. Det understöder en familjepolitik där kvinnor tar hand om barnen och männen om jobbet. Vidare medför det att de barn som bäst behöver förskolan, t.ex. för sin språkutveckling, förhindras att delta i förskolans pedagogiska verksamhet. Därmed bidrar bidraget till en ökad segregation i samhället. I dag ser vi behov av en ny och förstärkt arbetslinje som bör ligga till grund för kommande familjepolitiska reformer. Vårdnadsbidraget verkar i helt motsatt riktning och bör avskaffas.

47. Vårdnadsbidrag, punkt 39 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Sf291 av Jan Ericson (M), 2010/11:Sf339 av Annika Eclund (KD) yrkande 1, 2010/11:Sf358 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkandena 1 och 2 samt

2010/11:Sf390 av Mikael Oscarsson och Robert Halef (båda KD) yrkandena 1 och 2,

bifaller delvis motion

2010/11:Sf339 av Annika Eclund (KD) yrkande 2 och avslår motionerna

2010/11:Sf224 av Caroline Helmersson Olsson (S),

2010/11:Sf294 av Anna Wallén (S),

2010/11:Sf326 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2010/11:Sf339 av Annika Eclund (KD) yrkande 3 och

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Vårdnadsbidraget är en mycket efterlängtd reform. Det finns emellertid möjlighet att utveckla vårdnadsbidraget på ett flertal punkter. Problemet med vårdnadsbidraget är att dagens maximala nivå på bidraget är för låg och att många föräldrar som egentligen skulle vilja vara hemma med barnen under deras första år därför avstår från detta. Snittkostnaden för ett barn upp till sex år som nyttjar den kommunala förskolan är i runda tal 13 000 kr/månad, alltså 160 000 kr per år och barn. Det därför angeläget och motiverat att successivt höja ersättningsnivån i vårdnadsbidraget. En första rimliga nivå att sträva mot är att höja nivån till 6 000 kr per månad och barn. Samtidigt bör det inte finnas någon övre gräns för hur mycket en enskild kommun ska kunna betala i vårdnadsbidrag.

Alla föräldrar i Sverige bör ha samma rätt att vara hemma med sina barn lite längre än vad föräldrapenningen möjliggör. Det är definitivt inte nöjaktigt att bara vissa av landets föräldrar ska ha rätt till vårdnadsbidraget. Det är därför viktigt att vårdnadsbidraget införs i samtliga kommuner. Regeringen bör utreda detta.

Särskilda yttranden

1. Anslag under utgiftsområdena 10–12 (S, MP, V)

Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP), Wiwi-Anne Johansson (V) och Annelie Karlsson (S) anför:

Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna och Vänsterpartiet har i en gemensam vårmotion och i en gemensam regeringsplattform presenterat vår politik för en ny färdriktning för Sverige. I valet fick vare sig den borgerliga alliansen eller vi rödgröna egen majoritet i riksdagen. Den sittande regeringen har valt att fortsätta i minoritet. Vi har valt att fullfölja vårt åtagande mot de väljare som röstade rödgrönt och har därför lagt fram ett gemensamt alternativ till regeringens budgetförslag, baserat på våra vallöften.

Målet för vår politik är att Sverige ska vara ett jämlikt land. Ska målet kunna nås behöver fler möjligheter skapas. Barnens framtid ska inte avgöras av vad föräldrarna tjänar eller var man bor. Utbildning och trygghet ska vara för alla, så att vi kan utvecklas genom hela livet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att påverka både sina egna liv och samhällsutvecklingen i stort. Ingen ska hindras av diskriminering. Alla ska kunna förverkliga sina drömmar och utveckla sina förmågor.

Ett jämlikt Sverige är ett framgångsrikt Sverige. Där tas all begåvning, alla talanger och all arbetsvilja till vara. Där bryr vi oss om varandra och där kan man känna sig trygg. Engagemang och nyfikenhet förvandlas till nya idéer och växande företag, och därmed jobb och framtidstro. Så kan Sverige konkurrera med kunskap och förnyelse i en värld av ständigt tuffare internationell konkurrens. Ett jämlikt Sverige förutsätter ett jämställt Sverige. För att minska klyftorna mellan kvinnor och män behöver en rad strukturella reformer genomföras. De ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män ska minska. Att hålla samman Sverige är det viktigaste uppdraget för oss rödgröna partier.

I dag går utvecklingen i motsatt riktning. Unga möter stängda dörrar. Långtidsarbetslösheten biter sig fast på farligt höga nivåer. Svårt sjuka människor görs försäkringslösa. Klyftorna ökar, både mellan människor med höga och låga inkomster och mellan män och kvinnor. Den här utvecklingen är inte värdig ett välfärdsland som Sverige. På längre sikt hotar den förutsättningarna för jobb och ekonomisk utveckling.

Men det går att byta färdriktning. Det finns många företag som ropar efter arbetskraft, men inte hittar rätt kompetens – samtidigt som det finns många unga som inte vill något hellre än att jobba. Det finns stora investeringar som behöver göras i kollektivtrafik, järnvägar, bostäder, energieffektivisering och förnybar energi för att möta klimatutmaningen och göra Sverige till världsledande på grön omställning och miljöteknik – och

många positiva följd effekter i jobb och ekonomisk utveckling om vi tar vara på möjligheterna. Det finns så mycket kreativitet, engagemang och framtidstro – bara alla får chansen att växa.

Ett långsiktigt hållbart Sverige är ett framgångsrikt Sverige där vi är beredda att ta ansvar. För ekonomin, för jobben, för skolan, vården och omsorgen. För trygghet i livets olika skeden, för miljön och för kommande generationer. För oss är öppna gränser en förutsättning för en ansvarsfull ekonomisk politik. En öppnare värld där människor ges möjlighet att söka arbete i andra länder och där solidaritet och rätten att söka skydd undan förföljelse är självklar.

Sverige ska tillbaka till överskott i de offentliga finanserna. Reformerna ska bara genomföras om det statsfinansiella läget så tillåter. De budgetpolitiska målen ska ligga fast. Vi lovar att inte sänka skatterna på lånade pengar. Vi vill att regeringen tillsätter en jämlikhetskommission för att analysera skillnader i livsvillkor och föreslå förändringar för att öka den sociala rörligheten.

Ett modernt välfärdsland där jobben, miljön och minskade klyftor sätts först – det är vårt framtidsland.

Finansutskottet har föreslagit att riksdagen ska besluta om ramar för utgiftsområdena 10–12 i enlighet med regeringens förslag. Om riksdagen följer finansutskottet innebär det att ramarna som återfinns i regeringens budgetproposition inte får överskridas. Däremot återstår frågan om hur anslagen inom ramarna ska fördelas.

Vi har högre ambitioner än regeringen på utgiftsområdena 10–12. Därmed väljer vi att lägga fram ett särskilt yttrande som redovisar vilken inriktning vi vill se på politiken inom dessa utgiftsområden.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

De nuvarande sjukförsäkringsreglerna är inte värdiga ett välfärdsland som Sverige.

Otaliga fall av inhuman och omänsklig behandling i form av utförsäkring av allvarligt sjuka människor har visat på en reform som fullständigt löpt amok. Under helåret 2010 räknar Försäkringskassan med att ca 43 000 personer kommer att utförsäkras.

Påståenden har framförts om att utförsäkringarna skapar fler jobb. Statistik från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen visar att så inte är fallet. Endast omkring 3 % av de utförsäkrade har fått ett reguljärt jobb. Under hösten har det också hörts röster från Alliansen om att förändringarna kanske inte var de allra mest genomtänkta. Ett entydigt besked från regeringen om omprövning har dock dröjt. Den nya socialförsäkringsministern meddelade dock den 13 oktober 2010 att en översyn ska göras men att det inte på något vis innebär en förändring av den grundläggande reform som genomförts. Vi menar att detta inte duger utan att regeringen måste agera nu för att stoppa utförsäkringarna. Utförsäkringarna ger inte jobb utan enbart mänskligt lidande och minskad sammanhållning.

Regeringen bör återkomma med förslag till en förutsägbar och modern sjukförsäkring. Stelbenta tidsgränser ska ersättas med individuella rehabiliteringsplaner. Stupstocken ska avskaffas. Den som har utförsäkrats av regeringens regeländringar och som behöver det ska återförsäkras. Sjukförsäkringen ska ge verklig inkomstrygghet. Taket i sjukförsäkringen ska höjas till 8 prisbasbelopp under 2011 och till 8,5 prisbasbelopp under 2012. På sikt bör taket höjas till 10 prisbasbelopp. Denna reform kostar 1,4 miljarder kronor under 2011. Vi vill också investera mer i rehabilitering. År 2011 investerar vi även 800 miljoner kronor i rehabilitering och försörjning för utförsäkrade. Till följd av vårt förslag om förbättringar i akassan tillkommer också 300 miljoner kronor i kostnad på utgiftsområdet. Vi anser att ytterligare sammanlagt 2,5 miljarder kronor utöver vad regeringen har föreslagit bör anvisas till anslaget 1:1. Givet att det statsfinansiella läget så tillåter vill vi under mandatperioden också höja ersättningsnivån i bostadstillägget till förtidspensionärer till 94,4 %.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

För att skapa bättre ekonomisk trygghet för dem med små marginaler vill vi förbättra bostadstillägget till pensionärer. Vi föreslår att ersättningsnivån i bostadstillägget höjs till 94,4 % 2011. Detta påverkar såväl anslag 1:3 Bostadstillägg till pensionärer som anslag 1:4 Äldreförsörjningsstöd.

Sammantaget innebär förslaget ökade utgifter för 2011 med 263 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

För att förbättra för barnfamiljerna med de minsta marginalerna samt öka jämställdheten i uttaget vill vi höja taket i den tillfälliga föräldrapenningen (de s.k. VAB-dagarna) för 100 miljoner kronor. Vi vill också höja bostadsbidraget för ensamstående föräldrar genom att höja det särskilda bidraget respektive umgängesbidraget med 110 respektive 30 kr per barn och månad. För ändamålet avsätter vi 200 miljoner kronor. Vidare vill vi höja underhållsstödet med 100 kr per barn och månad och avsätter 200 miljoner kronor för detta ändamål. Vi anser även att vårdnadsbidraget ska avskaffas.

Sammantaget innebär våra förslag ökade utgifter med 500 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

2. Anslag under utgiftsområdena 10 och 12 (SD)

Erik Almqvist (SD) anför:

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Sverigedemokraterna anser att en reformering av det gamla sjukförsäkrings-systemet var nödvändigt. Samtidigt som man intensifierar ansträngningarna med att få tidigare sjukskrivna och förtidspensionerade att helt eller delvis

återgå till arbete är det dock av yttersta vikt att respekt och hänsyn visas de människor som är så svårt sjuka att de är permanent arbetsoförmögna. Tyvärr har både regeringen och Försäkringskassan brustit i denna respekt.

Vi menar att det är uppenbart att rättssäkerheten för den enskilde måste stärkas i samband med prövningen gentemot sjukförsäkringssystemet. Sverigedemokraterna vill därför göra det obligatoriskt för Försäkringskassans läkare att träffa och undersöka berörda personer innan man överprövar ett utlåtande från den sökandes behandlande läkare. Samtidigt som vi vill öka rättssäkerheten inom systemet vill vi också intensifiera kampen mot bidragsfusk genom en utökning av antalet kontroller och en skärpning av påföljden för avslöjade bedragare.

Vi väljer att i vår budgetmotion höja taket i sjukförsäkringen till 8 prisbasbelopp. Vid sidan av dessa förändringar vill vi avvakta en mer långsiktig utvärdering av det nya systemets effekter innan vi föreslår nya, mer djupgående reformer på området. Till att börja med anslår vi sammanlagt 200 miljoner kronor extra för 2011 för att höja rättssäkerheten inom Försäkringskassans verksamhet. Visar det sig att dessa extraresurser inte räcker är vi beredda att skjuta till mer medel.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Ersättningsnivån på föräldrapenningen bör gradvis höjas upp till 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten och taket på den tillfälliga föräldraförsäkringen och havandeskapspenningen höjas. För ändamålen avsätts 500 respektive 100 miljoner kronor. Tvångsreglering av vilken av föräldrarna som ska vara hemma med barnet bör avskaffas. Avskaffande av jämställdhetsbonusen innebär en besparing på utgiftsområdet med 150 miljoner kronor. De föräldrar som helst vill ordna omsorgen om sina barn på egen hand ska ha möjlighet till detta. Därför måste också den nuvarande ersättningsnivån på vårdnadsbidraget höjas när det ekonomiska utrymmet tillåter detta. Bostadsbidraget för ensamstående föräldrar bör höjas för 200 miljoner kronor. Vidare bör det eftersatta underhållsstödet höjas med 125 kr per barn och månad och vi avsätter 310 miljoner kronor för detta ändamål. Genom minskad invandring minskar barnbidragskostnaderna med 72,1 miljoner kronor.

Sammantaget innebär våra förslag ökade utgifter för 2011 med 887,9 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

3. Försäkringskassans ärendehandläggning m.m., punkt 17 (S)

Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S) anför:

Vi Socialdemokrater har tidigare kritiserat avvecklingen av förtroendemannainflytandet inom socialförsäkringarna och delar inriktningen i motion Sf325 att ett förstärkt lokalt och regionalt förtroendemannainflytande skulle bidra till bättre fungerande trygghetssystem.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2010/11:1

Proposition 2010/11:1 Budgetpropositionen för 2011 utgiftsområde 10:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.1 och 3.9).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:000) om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584) (avsnitt 2.2 och 3.9).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. ingå ekonomiska åtaganden, som inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 1 020 000 000 kronor under 2012 (avsnitt 3.10.1).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 2:1 Försäkringskassan ingå ekonomiska åtaganden, som inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 8 900 000 kronor under perioden 2012–2013 (avsnitt 3.10.7).
5. Riksdagen anvisar för budgetåret 2011 anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning i propositionen.

Proposition 2010/11:1 Budgetpropositionen för 2011 utgiftsområde 11:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2011 besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret om högst 9 000 000 000 kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar (avsnitt 2.7.5).
2. Riksdagen anvisar för budgetåret 2011 anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning i propositionen.

Proposition 2010/11:1 Budgetpropositionen för 2011 utgiftsområde 12:

1. Riksdagen godkänner det mål som regeringen föreslår för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt godkänner att det tidigare målet för utgiftsområdet upphör att gälla (avsnitt 2.4).

2. Riksdagen anvisar för budgetåret 2011 anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning i propositionen.

Redogörelse 2010/11:RRS3

Redogörelse 2010/11:RRS3 Riksrevisionens styrelses redogörelse om sjuk-skrivningsprocessen.

Följdmotioner med anledning av redogörelse 2010/11:RRS3

2010/11:Sf1 av Tomas Eneroth m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Riksrevisionens granskning RiR 2010:9 En förändrad sjuk-skrivningsprocess.

2010/11:Sf2 av Gunvor G Ericson och Magnus Ehrencrona (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att ta bort den s.k. stupstocken i sjukförsäkringen och se över definitionen och reglerna för hur arbetsförmågan bedöms.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge den enskilde rätt att ställa krav på avstämningsmöte.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Fi230 av Mona Sahlin m.fl. (S, MP, V):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om en modern och rättssäker sjukförsäkring utan stupstock i enlighet med vad som föreslås i avsnittet Ett rättvist Sverige i avsnitt 5 b.

2010/11:Sf204 av Elisabeth Svantesson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ansvar för sjuklönen vid plastikkirurgi.

2010/11:Sf206 av Lars Beckman (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regionala konferenser och utbildningar om sjukförsäkringens tillämpning med arbetsmarknadens parter och övriga regionala intressenter under Försäkringskassans ledning.

2010/11:Sf207 av Jan Ertsborn (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en respektive tre dagars karenstid för egenföretagare.

2010/11:Sf208 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en vidareutvecklad sjukförsäkring i enlighet med vad som anförs i motionen.

2010/11:Sf209 av Kenneth Johansson och Anders W Jonsson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagen om arbetsskador i syfte att göra den mer jämlik och rättvis och samtidigt lättare att tillämpa.

2010/11:Sf211 av Hans Olsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Försäkringskassan i uppdrag att intensifiera insatserna för att informera pensionärerna om möjligheterna att söka bostadstillägg.

2010/11:Sf212 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om boendekostnader för ålderspensionärer.

2010/11:Sf213 av Carin Runeson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Finsam.

2010/11:Sf214 av Christina Oskarsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stoppa alla utförsäkringar.

2010/11:Sf215 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reglerna för rätten till bostadsbidrag.

2010/11:Sf216 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvaret för att förhindra överutnyttjande av den tillfälliga föräldrapenningen bör ligga hos Försäkringskassan.

2010/11:Sf217 av Ann-Christin Ahlberg (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra hanteringen vid utbetalningar av berättigade ersättningar från våra försäkringssystem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla kommunikationen och servicen till de berörda vid utbetalningar av berättigade ersättningar från våra försäkringssystem.

2010/11:Sf218 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förutsättningarna för personer med sjukersättning att ta politiska uppdrag bör förbättras.

2010/11:Sf219 av Jennie Nilsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mer kvalitetstid med barnen.

2010/11:Sf220 av Ann-Christin Ahlberg (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt förändra sjukförsäkringen så att vi förhindrar massutförsäkringar under de kommande åren.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ökade insatser för rehabilitering.

2010/11:Sf221 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fattigdom bland personer med medfödda funktionsnedsättningar.

2010/11:Sf223 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flexibla nivåer vid bedömning av sjukskrivningstid.

2010/11:Sf224 av Caroline Helmersson Olsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa vårdnadsbidraget.

2010/11:Sf225 av Hans Backman m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att placera PPM-medel direkt i onoterade företag.

2010/11:Sf226 av Hans Backman m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en möjlighet för företagare att använda tillfällig föräldrapenning för betalning av HUS-tjänster vid vård av sjukt barn.

2010/11:Sf227 av Billy Gustafsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en snar översyn av reglerna för rätt till sjukpenning i samband med arbetslöshet.

2010/11:Sf228 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av konsekvenserna av förändringarna i den allmänna sjukförsäkringen.

2010/11:Sf229 av Jennie Nilsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer.

2010/11:Sf230 av Hannah Bergstedt och Fredrik Lundh Sammeli (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av kontaktdagar i skola och förskola.

2010/11:Sf231 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av sjukförsäkringen.

2010/11:Sf232 av Carina Hägg (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om underhållsstödet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bostadsbidraget.

2010/11:Sf233 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att helgdagar endast bör berättiga till sjukpenninggrundande föräldradagar för den som har helgdagar som normal arbetstid.

2010/11:Sf235 av Liselott Hagberg m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta även aktiva fåmansbolagsägare och aktiva ägare i ekonomiska föreningar registrera sig som företagare i sjuk- och föräldraförsäkringen samt a-kassan.

2010/11:Sf236 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om trygghetsvillkor för småföretagare.

2010/11:Sf237 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fattigdomsbegreppet.

2010/11:Sf242 av Karin Granbom Ellison (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa en ny benämning för förlängt barnbidrag.

2010/11:Sf243 av Lars Tysklind (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagen om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn.

2010/11:Sf247 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statistik om barnfattigdom.

2010/11:Sf248 av Olle Thorell (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regelverket om arbetsgivaransvaret för sjukskrivningar.

2010/11:Sf249 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av föräldraförsäkringen.

2010/11:Sf250 av Christer Winbäck (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att inrätta en försäkringskasseombudsman.

2010/11:Sf254 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med syftet att kvinnor och män ska ha en rättssäker process och att den som fått en arbetsskada godkänd ska erhålla en skälig ersättning.

2010/11:Sf255 av Jan R Andersson och Bengt-Anders Johansson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av sjuklöneansvaret för småföretagare.

2010/11:Sf257 av Annika Eclund (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det möjligt att ta ut föräldrapenning ända tills barnet fyllt 18 år.

2010/11:Sf260 av Penilla Gunther (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av utbildning i utvecklingen av behandlingsmetoder och läkemedel för försäkringsmedicinska rådgivare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av utbildning för läkare i att skriva försäkringsmedicinska underlag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av kompetensutveckling för Försäkringskassans handläggare i hanteringen av det försäkringsmedicinska beslutsstödet.

2010/11:Sf262 av Lars Ohly m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en parlamentarisk utredning för att skapa ett stabilt pensionssystem.

2010/11:Sf263 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om adoptionsbidraget.

2010/11:Sf264 av Jan R Andersson och Johan Hultberg (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en opt-out-möjlighet i socialförsäkringssystemen för företagare.

2010/11:Sf265 av Fredrik Schulte (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att barnbidraget delas lika mellan föräldrar som har gemensam vårdnad.

2010/11:Sf267 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra namnet från förlängt barnbidrag till ett namn som lämpar sig för gymnasiesärskolans elever.

2010/11:Sf269 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av pensionsreformen.

2010/11:Sf275 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att öka möjligheterna att ta sig ur sjukskrivning med hjälp av studier.

2010/11:Sf278 av Johan Löfstrand och Louise Malmström (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den övre gränsen på 29 år för att erhålla bostadsbidrag bör ses över.

2010/11:Sf279 av Catharina Bråkenhielm (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konsekvensbeskrivningar av hur lagförslag som berör trygghetssystemen påverkar barnen.

2010/11:Sf280 av Catharina Bråkenhielm (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av bostadsbidragen.

2010/11:Sf281 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre samordning mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

2010/11:Sf282 av Phia Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på förbättrad samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

2010/11:Sf283 av Phia Andersson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av Försäkringskassans betalningstider.

2010/11:Sf286 av Eva Flyborg (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningsvägar för handläggare vid Försäkringskassan.

2010/11:Sf288 av Susanne Eberstein och Christina Karlsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om intyg för sjuka barn.

2010/11:Sf289 av Christina Karlsson och Jasenko Omanovic (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att få fler att våga starta nya företag.

2010/11:Sf290 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regelverket kring bostadstillägg.

2010/11:Sf291 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge kommunerna större frihet att besluta över vårdnadsbidragets storlek.

2010/11:Sf293 av Eva Sonidsson och Christina Karlsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förtroendeläkarnas roll och arbete.

2010/11:Sf294 av Anna Wallén (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa vårdnadsbidraget.

2010/11:Sf295 av Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över villkoren för adoptivföräldrar.

2010/11:Sf296 av Christina Oskarsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av barnbidrags- och studiebidragssystemen.

2010/11:Sf297 av Bo Bernhardsson och Peter Persson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny sjukförsäkringsreform som sätter den sjukes rättigheter och personliga förutsättningar att ta ett arbete i främsta rummet.

2010/11:Sf298 av Thomas Strand m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att sjukförsäkringen görs om.

2010/11:Sf299 av Carin Runeson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av arbetsskadeförsäkringen.

2010/11:Sf300 av Karin Åström och Hannah Bergstedt (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en tydligare samverkan mellan de myndigheter som hanterar socialförsäkringssystemen.

2010/11:Sf301 av Hannah Bergstedt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldraförsäkringen.

2010/11:Sf302 av Christer Winbäck (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett förtydligande i socialförsäkringslagstiftningen kring rätten till livränta för dem som drabbats av diskriminering och annan kränkande särbehandling i arbetslivet.

2010/11:Sf303 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda och införa en ny ekonomisk ersättning, ”sammälls-lön”, till personer med mycket omfattande funktionsnedsättningar.

2010/11:Sf304 av Kerstin Haglö m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn för att snabbt korrigera de brister som finns i sjukförsäkringen.

2010/11:Sf305 av Monica Green m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska klyftorna bland barn.

2010/11:Sf306 av Adnan Dibrani och Hans Hoff (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om företagare.

2010/11:Sf308 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snarast vidta åtgärder för att minska barnfattigdomen i Sverige.

2010/11:Sf309 av Marta Obminska (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kvinnors graviditetsrelaterade besvär behandlas olika i trygghetssystemen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av trygghetssystemen för gravida kvinnor.

2010/11:Sf311 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av socialförsäkringssystemet så att det fungerar tillfredsställande för både gravida och föräldrar som ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden.

2010/11:Sf312 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en reformering av föräldraförsäkringen.

2010/11:Sf315 av Roza Güclü Hedin och Carin Runeson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändring av föräldraförsäkringen.

2010/11:Sf316 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över utformningen av föräldraförsäkringen när det gäller regler för utbetalning av föräldrapenning.

2010/11:Sf317 av Roza Güclü Hedin (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna i föräldraförsäkringen.

2010/11:Sf318 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av reglerna i sjukförsäkringssystemet.

2010/11:Sf320 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bedömningskriterierna för arbetsförmåga vid graviditet.

2010/11:Sf321 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldraförsäkringen.

2010/11:Sf323 av Lennart Axelsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en human och solidarisk sjukförsäkring.

2010/11:Sf325 av Bo Bernhardsson och Anders Karlsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återupprätta förtroendemannainflytandet i socialförsäkrings-systemet.

2010/11:Sf326 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vårdnadsbidraget bör avskaffas.

2010/11:Sf327 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av åtgärder för att bekämpa barnfattigdomen.

2010/11:Sf328 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur kontaktdagar kan återinföras.

2010/11:Sf329 av Annie Johansson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa ett tryggt och flexibelt trygghetssystem för fler.

2010/11:Sf330 av Margareta B Kjellin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att utvidga möjligheterna till rehabilitering för afatiker.

2010/11:Sf331 av Anti Avsan (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändrade regler för utbetalning av barnbidrag.

2010/11:Sf334 av Billy Gustafsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa sjukförsäkringens sista administrativa dag och tidsgräns.

2010/11:Sf335 av Anders Andersson och Yvonne Andersson (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att myndigheter ska utfärda tydliga servicegarantier och publicera dem på sina webbplatser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att myndigheterna fortlöpande ska följa upp hur de klarar av att leva upp till sina serviceåtaganden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompensation vid försenad utbetalning från exempelvis Försäkringskassan.

2010/11:Sf336 av Désirée Pethrus Engström och Roland Utbult (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en individanpassad procentsats i sjukpenningen och sjukersättningen mellan 25 och 100 %.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pröva ett system med mentorer i rehabiliteringsprocessen och/eller vid övergången mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

2010/11:Sf337 av Désirée Pethrus Engström (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda utformningen av reglerna för delad premiepension.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försäkringskassan ska behandla mammor och pappor lika.

2010/11:Sf339 av Annika Eclund (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samtliga kommuner ska ha en skyldighet att införa ett vårdnadsbidrag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att höja vårdnadsbidraget så att fler kan utnyttja det.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vårdnadsbidraget ska kunna utnyttjas av en förälder oavsett om den andre föräldern samtidigt får ersättning från andra trygghetssystem.

2010/11:Sf343 av Anders Andersson och Penilla Gunther (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återbetalningsskyldigheten för underhållsstöd ska kunna beräknas på ett mer aktuellt inkomstunderlag.

2010/11:Sf345 av Anders Andersson och Anders Sellström (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda frågan om en höjning av golvet i föräldraförsäkringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten till bibehållen sjukpenninggrundande inkomst tills barnet är 36 månader.

2010/11:Sf347 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen 2011 under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning:
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en riktig sjukförsäkring utan stupstock.

2010/11:Sf348 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen 2011 under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning:

2010/11:Sf349 av Gunnar Sandberg och Marie Nordén (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att småföretagare i så stor utsträckning som möjligt ska omfattas av samma trygghet som anställda vid exempelvis sjukdom och föräldraskap.

2010/11:Sf350 av Kerstin Engle och Hillevi Larsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över villkoren för adoptioner.

2010/11:Sf351 av Gunnar Sandberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar.

2010/11:Sf352 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen 2011 under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra barns uppväxtvillkor.

2010/11:Sf353 av Åsa Lindestam m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att systemet för sjukförsäkringen behöver ses över.

2010/11:Sf356 av Erik Almqvist och Björn Söder (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Försäkringskassans regelverk vid överprövning av grund för sjukpenning och sjukersättning.

2010/11:Sf357 av Tomas Eneroth m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om viktiga förutsättningar för hållbara pensioner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förutsättningar för människor att arbeta till 65 års ålder.

2010/11:Sf358 av Lars-Axel Nordell (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda frågan om höjning av vårdnadsbidraget från 3 000 till 6 000 kr/månad.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda frågan om att samtliga kommuner ska införa ett vårdnadsbidrag.

2010/11:Sf359 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa kontaktdagar för föräldrar och vårdnadshavare till barn i grundskolan.

2010/11:Sf361 av Tomas Eneroth m.fl. (S, MP, V):

1. Riksdagen begär att regeringen skyndsamt återkommer med förslag till ändring av lagen om allmän försäkring med en bestämmelse om att genomföra en individuell prövning av arbetsförmågan och avskaffa den tvingande prövningen mot hela arbetsmarknaden efter 180 dagar.
2. Riksdagen begär att regeringen skyndsamt återkommer med förslag till ändring av lagen om allmän försäkring med en bestämmelse om att genomföra en individuell bedömning och avskaffa de absoluta tidsgränserna i sjukförsäkringen.

2010/11:Sf362 av Tomas Eneroth m.fl. (S):

1. Riksdagen beslutar om ett nytt politiskt mål för politikområdet Ekonomisk familjepolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en solidarisk välfärd med tydliga principer för omfördelning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa det kommunala vårdnadsbidraget.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för båda föräldrarna att ta ut föräldrapenning samtidigt under barnets första månad.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett stegvis höjt tak till 10 prisbasbelopp i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera ett intyg som berättigar föräldern till tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnbidrag.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om delat barnbidrag.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiskt utsatta barn.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt underhållsstöd.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn med behov av särskilt stöd och om vårdbidraget.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av bostadsbidragen som ett bostadspolitiskt och familjepolitiskt instrument.

2010/11:Sf364 av Åsa Lindestam m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidta förändringar i sjukförsäkringen.

2010/11:Sf366 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regelverket så att föräldrapenningens bestämmelser inte påverkar inom vilket intervall ett syskon måste födas.

2010/11:Sf367 av Lars Ohly m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att avskaffa den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en individuell bedömning av den sjukskrivnes arbetsförmåga ska göras av Försäkringskassan senast sex veckor efter den första sjukskrivningsdagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att varje individ ska ha rätt till en individuell rehabiliteringsplan under sin sjukskrivningsperiod.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att avskaffa de absoluta tidsgränserna i sjukförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen att regeringen bör återkomma med förslag om att avskaffa den stelbenta prövningen mot en fiktiv arbetsmarknad.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär förbättrade möjligheter för den som får nedsatt arbetsförmåga att kunna studera på deltid.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samla statens resurser i en rehabiliteringsfond.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om möjlighet till sjukpenning även under längre tid.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge dem som utförsäkrats möjlighet att ta sig tillbaka till arbete.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en överenskommelse med arbetsmarknadens parter.

2010/11:Sf369 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en ny rehabiliteringsstrategi som utgår från de sjukas behov och människors verkliga förutsättningar och om att en särskild rehabiliteringsmyndighet bör övervägas.

2010/11:Sf370 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnfattigdom.

2010/11:Sf372 av Johnny Skalin och Björn Söder (båda SD):

Riksdagen anvisar till utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp 600 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit för budgetåret 2011 eller således 94 440 789 000 kr.

2010/11:Sf373 av Johnny Skalin och Björn Söder (båda SD):

Riksdagen anvisar till utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn 887 900 000 kr utöver vad regeringen föreslagit för budgetåret 2011 eller således 73 980 255 000 kr.

2010/11:Sf374 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bidragsregler för barn med diabetes.

2010/11:Sf376 av Catharina Bråkenhielm m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att slå vakt om vårt trygghetssystem som en grundpelare i vårt samhälle.

2010/11:Sf380 av Désirée Liljevall m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnfattigdom.

2010/11:Sf382 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över nivån på adoptionskostnadsbidraget.

2010/11:Sf383 av Gunvor G Ericson (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag om en tredelad föräldraförsäkring.

2010/11:Sf386 av Johnny Munkhammar (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fritt val av sjukförsäkringsleverantör.

2010/11:Sf388 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V):

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på hur föräldraförsäkringen ska delas mellan föräldrarna.

2010/11:Sf390 av Mikael Oscarsson och Robert Halef (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nivån för det kommunala vårdnadsbidraget på sikt bör höjas till 6 000 kr per månad och barn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det inte ska finnas någon övre gräns för hur mycket en enskild kommun kan betala i vårdnadsbidrag.

2010/11:Sf395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ny målformulering för utgiftsområde 12.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhetsbonus.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera ett intyg som berättigar föräldern till tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn.

2010/11:Sf396 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget om arbetslivstrygghet kan genomföras i Sverige.

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förslaget om barntid.

2010/11:A222 av Jörgen Hellman och Hans Olsson (båda S):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av samverkan mellan myndigheter för att främja en återgång till arbetslivet för människor med nedsatt arbetsförmåga eller som är långtidssjukskrivna.

2010/11:A402 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en tredelad föräldraförsäkring.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens förslag

Regeringens och oppositionens förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Tusental kronor

Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelse gentemot regeringens förslag	
		S, MP, V	SD
1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	21 964 816	+2 500 000 +400 000
1:2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	57 971 029	
1:3	Handikappersättningar	1 250 000	
1:4	Arbetskkadeersättningar m.m.	4 181 000	
1:5	Ersättning för kroppsskador	45 700	
1:6	Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	1 000 000	
2:1	Försäkringskassan	7 363 930	+200 000
2:2	Inspektionen för socialförsäkringen	64 314	
	Summa för utgiftsområdet	93 840 789	+2 500 000 +600 000

Regeringens och oppositionens förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Tusental kronor

Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelse gentemot regeringens förslag	
		S, MP, V	SD
1:1	Garantipension till ålderspension	18 103 000	
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	14 444 000	
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	6 986 000	+267 000
1:4	Äldreförsörjningsstöd	523 000	-4 000
2:1	Pensionsmyndigheten	568 493	
	Summa för utgiftsområdet	40 624 493	+263 000 ±0

Regeringens och oppositionens förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Tusental kronor

Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelse gentemot regeringens förslag	
		S, MP, V	SD
1:1 Allmänna barnbidrag	24 398 000		-72 100
1:2 Föräldraförsäkring	33 992 171	+100 000	+450 000
1:3 Underhållsstöd	2 059 000	+200 000	+310 000
1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	35 784		
1:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn	921 000		
1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	2 801 400		
1:7 Pensionsrätt för barnår	5 345 000		
1:8 Bostadsbidrag	3 540 000	+200 000	+200 000
Summa för utgiftsområdet	73 092 355	+500 000	+887 900

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Utskottets förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädarna för S, MP, SD och V har avstått från att ta ställning i beslutet om anslag (se särskilda yttrandena 1 och 2).

Tusental kronor

Anslag (ramanslag)		Utskottets förslag
1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	21 964 816
1:2	Aktivitets- och sjukersättning m.m.	57 971 029
1:3	Handikappersättningar	1 250 000
1:4	Arbetskadeersättningar m.m.	4 181 000
1:5	Ersättning för kroppsskador	45 700
1:6	Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	1 000 000
2:1	Försäkringskassan	7 363 930
2:2	Inspektionen för socialförsäkringen	64 314
Summa för utgiftsområdet		93 840 789

Utskottets förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädarna för S, MP och V har avstått från att ta ställning i beslutet om anslag (se särskilt yttrande 1).

Tusental kronor

Anslag (ramanslag)		Utskottets förslag
1:1	Garantipension till ålderspension	18 103 000
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	14 444 000
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	6 986 000
1:4	Äldreförsörjningsstöd	523 000
2:1	Pensionsmyndigheten	568 493
Summa för utgiftsområdet		40 624 493

Utskottets förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädarna för S, MP, SD och V har avstått från att ta ställning i beslutet om anslag (se särskilda yttrandena 1 och 2).

Tusental kronor

Anslag (ramanslag)		Utskottets förslag
1:1	Allmänna barnbidrag	24 398 000
1:2	Föräldraförsäkring	33 992 171
1:3	Underhållsstöd	2 059 000
1:4	Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	35 784
1:5	Barnpension och efterlevandestöd till barn	921 000
1:6	Vårdbidrag för funktionshindrade barn	2 801 400
1:7	Pensionsrätt för barnår	5 345 000
1:8	Bostadsbidrag	3 540 000
Summa för utgiftsområdet		73 092 355

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken
dels att 11 kap. 2, 10 och 12 §§, 13 kap. 1, 2 och 36 §§, 26 kap. 22 §, 28 kap. 5 och 6 §§, 31 kap. 10 § samt 47 kap. 15 § ska ha följande lydelse,
dels att det i balken ska införas fyra nya paragrafer, 13 kap. 2 a, 31 e och 31 f §§ samt 27 kap. 11 a §,
dels att det närmast före 13 kap. 31 e § ska införas en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.**2 §**

Föräldrapenningsförmåner lämnas i följande former:

1. föräldrapenning för vård av barn med anledning av barns födelse eller vid adoption av barn (12 kap.), och

2. tillfällig föräldrapenning i särskilda situationer när någon avstår från förvärvsarbete för att vårda barn (13 kap.).

2. tillfällig föräldrapenning i särskilda situationer när någon avstår från förvärvsarbete för att vårda barn eller i samband med att ett barn har avlidit (13 kap.).

10 §

Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 12 kap. 6 och 7 §§ samt 13 kap. 10, 11, 13, 26 och 30 §§. För tillfällig föräldrapenning gäller även 13 kap. 3 §.

Tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 31 e § får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid.

12 §

Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas för tid innan anmälan gjorts till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder för en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör lämnas.

Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas för tid innan anmälan gjorts till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder för en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör lämnas. *Vidare gäller detta inte i fråga om sådan tillfällig föräldrapenning som avses i 13 kap. 31 e §.*

13 kap.**1 §**

I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om rätten till tillfällig föräldrapenning i 2–9 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- tillfällig föräldrapenning vid barns födelse eller adoption i 10–15 §§,
- vård av barn som inte har fyllt 12 år i 16–21 §§,
- vård av barn som har fyllt 12 år i 22–25 §§,
- vård av barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade i 26–29 §§,
- vård av allvarligt sjukt barn i 30 och 31 §§,
- utvidgad rätt till tillfällig föräldrapenning vid förälders sjukdom eller smitta i 31 a–31 d §§,

– tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit i 31 e och 31 f §§,

- beräkning av antalet dagar med rätt till tillfällig föräldrapenning i 32 §, och
- beräkning av tillfällig föräldrapenning i 33–38 §§.

2 §

Rätt till tillfällig föräldrapenning har en försäkrad förälder som avstår från att utföra förvärvsarbete i samband med ett barns födelse eller behov av vård.

Rätt till tillfällig föräldrapenning har en försäkrad förälder som avstår från att utföra förvärvsarbete i samband med ett barns födelse eller behov av vård *eller i samband med att ett barn har avlidit.*

Tillfällig föräldrapenning lämnas i de fall och under de närmare förutsättningar som anges i detta kapitel.

2 a §

Särskilda bestämmelser om rätt till tillfällig föräldrapenning när denna förmån lämnas till en försäkrad som är arbetslös finns i 36 § 2.

Tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit

31 e §

Föräldrar till ett barn som inte har fyllt 18 år har rätt till tillfällig föräldrapenning när de avstår från att utföra förvärvsarbete i samband med att barnet har avlidit.

31 f §

Tillfällig föräldrapenning enligt 31 e § lämnas under högst 10 dagar per förälder och barn. Förmånen lämnas tidigast från och med dagen efter den då barnet har avlidit och senast för den dag som infaller 30 dagar efter den dag då barnet har avlidit.

36§¹

Hel tillfällig föräldrapenning ska för dag motsvara kvoten mellan beräkningsunderlaget och 365, varvid beloppet avrundas till närmaste hela kronor och 50 öre avrundas uppåt

1. när den försäkrade ska få tillfällig föräldrapenning för tid då annars graviditetspenning, föräldrapenning eller rehabiliteringspenning skulle ha lämnats, och

2. när den försäkrade är arbetslös och söker arbete i enlighet med 28 kap. 6 § första stycket 1.

2. när den försäkrade är arbetslös och anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen samt är beredd att ta ett erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten. Om det som nu föreskrivits skulle framstå som oskäligt, får kalenderdagsberäknad tillfällig föräldrapenning ändå lämnas.

26 kap.

22 §

För en försäkrad som avses i 28 kap. 6 § första stycket 1 eller 2, och som under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin inte får studiesociala förmåner för studier som avses i 11 §, gäller vid sjukdom det som anges i andra stycket.

För en försäkrad som avses i 28 kap. 6 § första stycket 1 eller 2, eller i den paragrafens tredje stycke, och som under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin inte får studiesociala förmåner för studier som avses i 11 §, gäller vid sjukdom det som anges i andra stycket.

¹ Senaste lydelse 2010:423.

Under studieuppehållet ska sjukpenning beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av 4–7, 9 och 10 §§ om sjukpenningen då blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt 19 §.

27 kap.

11 a §

Särskilda bestämmelser om rätt till sjukpenning under de första 14 dagarna i en sjukperiod när denna förmån lämnas till en försäkrad som är helt eller delvis arbetslös finns i 28 kap. 6 § tredje stycket.

28 kap.

5 §

Sjukpenning ska arbetstidsberäknas

1. under de första 14 dagarna i en sjukperiod enligt 27 kap. 10 och 11 §§,
 1. under de första 14 dagarna i en sjukperiod enligt 27 kap. 10 och 11 §§, *om inte annat följer av 6 § tredje stycket,*
2. under studietid som avses i 27 kap. 12 §,
3. under tid med periodiskt ekonomiskt understöd som avses i 27 kap. 13 §,
4. under deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program som avses i 27 kap. 14 §,
5. under behandling eller rehabilitering som avses i 27 kap. 15 §, och
6. under pliktjänstgöring som avses i 27 kap. 16 §.

Det som föreskrivs i första stycket gäller endast till den del sjukpenningen motsvarar sjukpenninggrundande inkomst av anställning. Om den försäkrade har inkomst även av annat förvärsarbete, ska sjukpenningen kalenderdagsberäknas i den delen.

6 §

Sjukpenning ska alltid kalenderdagsberäknas när den försäkrade

1. är helt eller delvis arbetslös *och anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen samt är beredd att ta ett erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten,*
 1. är helt eller delvis arbetslös, *om inte annat följer av tredje stycket,*
2. får sjukpenning för tid då han eller hon annars skulle ha fått graviditetspenning, föräldrapenning eller rehabiliteringspenning, eller
3. är egenföretagare och har en sjukpenninggrundande inkomst som består av endast inkomst av annat förvärsarbete.

Om sjukpenning till en familjehemsförälder ska beräknas på grundval av en sjukpenninggrundande inkomst som omfattar ersättning för vården, ska sjukpenning som motsvarar denna ersättning kalenderdagsberäknas.

För en försäkrad som avses i första stycket 1 lämnas kalenderdagsberäkning sjukpenning under de första 14 dagarna i en sjukperiod endast om den försäkrade är anmäld som arbets-

sökande hos den offentliga arbetsförmedlingen samt är beredd att ta ett erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten. Om det som nu föreskrivits skulle framstå som oskäligt, får kalenderdagsberäknad sjukpenning ändå lämnas under de första 14 dagarna i sjukperioden.

31 kap.

10 §

Hel rehabiliteringspenning för dag motsvarar kvoten mellan

– den försäkrades beräkningsunderlag enligt 28 kap. 7 § 1 eller 2 och

– 365.

Vid beräkningen ska bestämmelserna i 27 kap. 21–24 a, 26 och 32 §§ samt 28 kap. 10 § tillämpas.

Vid beräkningen ska bestämmelserna i 27 kap. 21–24 a, 26 och 32 §§ samt 28 kap. 10 och 11 §§ tillämpas.

47 kap.

15 §

Närståendepenning ska arbets-tidsberäknas enligt 28 kap. 12–18 §§ för hela den tid som förmånen avser när ersättning lämnas på grundval av sjukpenninggrundande inkomst av anställning. Detta gäller dock inte i fall som avses i 6 § samma kapitel, då närståendepenning i stället ska kalenderdagsberäknas enligt 10 och 11 §§ i det kapitlet.

Närståendepenning ska arbets-tidsberäknas enligt 28 kap. 12–18 §§ för hela den tid som förmånen avser när ersättning lämnas på grundval av sjukpenninggrundande inkomst av anställning. Detta gäller dock inte i fall som avses i 6 § samma kapitel, då närståendepenning i stället ska kalenderdagsberäknas enligt 10 och 11 §§ i det kapitlet. *Vad som föreskrivs i 28 kap. 6 § tredje stycket om när kalenderdagsberäknad sjukpenning lämnas till en arbetslös försäkrad under de första 14 dagarna i en sjukperiod, tillämpas i fråga om närståendepenning för hela den tid som förmånen avser.*

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:000) om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584)

Härigenom föreskrivs att 8 § föräldraledighetslagen (1995:584) i stället för dess lydelse enligt lagen (2010:000) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2009/10:222

Föreslagen lydelse

8 §¹

En arbetstagare har rätt till ledighet under den tid då han eller hon

1. får tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. socialförsäkringsbalken,	2. skulle ha haft rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 10-31 §§ samma balk, om arbetstagaren inte omfattats av bestämmelserna i 37 kap. 3 § balken, eller	2. skulle ha haft rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 10-31 §§ eller 31 e och 31 f §§ samma balk, om arbetstagaren inte omfattats av bestämmelserna i 37 kap. 3 § balken, eller

3. skulle ha haft rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 8 eller 9 § samma balk, om barnets förälder inte omfattats av bestämmelserna i 37 kap. 3 § balken.

En förälder som behöver vårda sitt barn när den ordinarie vårdaren blivit sjuk eller smittad har rätt till ledighet även om föräldern inte har rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av att

1. barnet är yngre än 240 dagar, eller
2. barnet är yngre än 240 dagar och föräldern omfattas av bestämmelserna i 37 kap. 3 § socialförsäkringsbalken.

¹ Senaste lydelse 2009:1051.